Педагогик киңәшмә утырышында
каралган һәм кабул ителгән

беркетмә № _1 31.08.2021нән

Чистай муниципаль районының
мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү
муниципаль бюджет учреждениесе
“ 3нче номерлы
“Кояшкай”балалар бак-
часы житәкчесе әмере белән
кулланылышка кертелгән һәм
расланган

«1_» сентября 2021 ел №_116___
__________ Г.И.Салахеева

2021-2022 нче уку елына

“Бал кортлары” исемле уртанчылар төркемендә төп гомуми белем бирү программасынын тормышка ашыру буенча эш программасы

Тәрбиячеләр:
Ахмерова Г.А.
Гарифуллина Т.М.

Чистай , 2021 нче ел

Программаның эчтәлеге:

Программаның максатлы бүлеге.

1.1 Программаның максатлы бүлеге...3
1.2 Программаны тормышка ашыру мәсъәләләре һәм максатлары.....................................3-4
1.3.Программаны формалаштыру өчен нигезләре һәм мөнәсәбәтләре...............................4-5
1.4 Мәктәпкәчә яшьтәге балаларның үсеш үзенчәлекләренең характеристикасы.............5-7
2. Программаны үзләштерү өчен планлаштырылган нәтиҗәләр..7-8

II Программаның эчтәлек бүлеге

1.Белем бирү эшчәнлеген баланың үсеш юнәлеше белән туры китереп сүрәтләү..............8
1.1 "Физик үсеш" белем бирү өлкәсе..8-15
1.2 «Иҗтимагый-аралашу үсеше»белем бирү өлкәсе...15
1.2.2.Патриотик тәрбия...15-16
1.2.3.Тормыш эшчәнлеге куркынычсызлыгы нигезләрен формалаштыру.........................17
1.2.4.Хезмәт эшчәнлегенең
үсеше***...17-18***
1.3. «Сөйләм теле үсеше» белем бирү өлкәсе..18-22
1.4. Организация обучения детей русскому языку в ДОУ..22-30
1.5. «Танып белү үсеше» белем бирү өлкәсе..30
1.6.Элементар математик күзаллауның үсеше...30-34
1.7.Балаларның тәҗрибә үткәрүе...34
1.8.Бала һәм табигать дөньясы..34
1.9.Җәмгыять дөньсы белән мәктәпкәчә яшьтәге балаларны таныштыру мәсьәләләре.....................34
2. Әйләнә-тирә дөнья белән таныштыру (фән һәм табигать белеме нигезләре) 34-40
2.1.«Сәнгать – эстетик үсеш» белем бирү өлкәсе...40
2.2.Сәнгать эшчәнлеге..41-46
2.3."Сәнгати-эстетик үсеш" Әвәләү...46-48
2.4."Сәнгати-эстетик үсеш" Кисеп ябыштыру..48-49
2.5.Балалар төзелешләре...49
2.6."Сәнгати-эстетик үсеш" Төзү..50-54
2.7."Сәнгати-эстетик үсеш" Кул хезмәте...54-55
2.8.Музыкаль үсеш...55-57

lll.Оештыру бүлеге

1.Ата – аналар белән үзара бәйләнешне оештыру...57-58
2. Ата – аналар белән эшләүнең перспектив планы...58-59
3.Мәктәпкәчә учреждениядә балаларның булу режимы..59-60
4.Оештырылган белем бирү эшчәнлеге төп төрләренең расписаниясе 60
5.Уку планы. Уртанчылар төркеме..60-61
6.Оештырылган белем бирү эшчәнлеген комплекслы тематик планлаштыру.............61-62
7." Матур әдәбият уку" белем бирү өлкәсе...62-63
8.Тәкъдим ителә торган әсәрләр. Балаларга уку өчен...63
9.Педагогик процессны программа – методика белән тәэмин итү...............................63-66

I Программаның максатлы бүлеге.

1.Аңлатма язуы.

Хәзерге программа мәктәпкәчә яшьтәге белем бирүнең федераль дәүләт белем бирү үрнәгенә туры китереп Н.Е.Веракса, Т.С.Комарова, М.А.Васильева редакциясендә басылган "Туганнан алып мәктәпкә кадәр" мәгарифнең якынча төп белем бирү программасы нигезендә төзелгән.

1.2 Программаны тормышка ашыру мәсъәләләре һәм максатлары.

Программаның максаты: мәктәпкәчә яшьтәге баланың яшенә тәңгәл килгән балалар эшчәнлегенең төрләрендә һәряклап үсеше һәм нигезе гомумиләштерү.

Мәсъәләләре:

1)балаларның физик һәм психик сәламәтлеген һәм шул ук вакытта эмоциональ иминлеген саклау һәм ныгыту;

2) мәктәпкәчә яшьтәге балачак чорында һәр баланың аның кая яшәвенә ,милләтенә, теленә, җенесенә, иҗтимагый статусына, психик – физиологик һәм башка үзенчәлекләренә бәйле булмаган тигез мөмкинчелекләр белән тәэмин итү (шул ук вакытта сәламәтлеге чикле булганда);

3) Төрле дәрәҗәдәге белем бирү программасы кысаларында тормышка ашырылучы белем бирү эчтәлеге һәм мәсьәләләре, максатларының күчүчәнлеге белән тәэмин итү,аннан соң – мәктәпкәчә һәм башлангыч гомуми белем бирүнең төп белем бирү программасына күчүе;

4) Балаларның яшь һәм аерым үзенчәлекләренә, омтылышына туры китереп балаларның үсеше өчен имин шартлар булдыру; һәр баланың үз – үзе, башка балалар, зурлар һәм әйләнә – тирәлек белән шәхес буларак мөнәсәбәте мөмкинчелекләрен һәм иҗади дәрәҗәсен үстерү;

5) Рухи – әхлакый һәм гомуми мәдәни байлыклар нигезендә һәм җәмгыятьтә кеше, гаилә, җәмгыять кызыксынучанлыгында кабул ителгән кагыйдәләр һәм үз –үзен тоту нормаларын бербөтен белем бирү процессына белем бирү һәм тәрбиянең берләшүе;

6) Балалар шәхесенең гомуми мәдәниятен,шул ук вакытта тормышның сәламәтлек образы бәһасен, аларның гомумиләштерүче, әхлакый, эстетик, рухи, физик башлап җибәүче сыйфатларын, мөстәкыйльлек һәм баланың җаваплылыгын формалаштыру, уку эшчәнлегенең алшартларын формалаштыру;

7) Мәктәпкәчә яшьтәге белем бирү программасының оештырылган формаларының төрле образлы эчтәлеген һәм төрлелеген, беле бирү ихтыяҗын, балаларның сәламәтлеген һәм сәләтен исәпкә алып төрле юнәлештәге программаны формалаштыру мөмкинчелекләрен тәэмин итү;

8) Балаларның аерым, физиологик, психологик үзенчәлекләренә туры килүче гомуми мәдәни тирәлекне формалаштыру;

9) балаларның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту, белем бирү һәм үсеш сорауларында ата – аналарның хәбәрдарлыгын күтәрү һәм психологик – педагогик ярдәмен тәэмин итү.

Белем бирү өлкәләренең төп мәсьәләләре:

Гомумиләштерү – аралашу үсеше.

1) Җәмгыятьтә кабул ителгән әхлак һәм әдәп бәһасен кертеп, норма һәм бәяне үзләштерү.
2) Яшьтәшләре һәм олылар белән баланың мөнәсәбәтен, аралашуын үстерү.
3) Үз гаиләсен үз – үзе көйли торучанлыгының мөстәкыйльлелеген, максатчанлыгының үсеше.
4) Борчылучанлык, эмоциональ ярдәмчеллек,эмоциональ һәм социаль фикерләү сәләтенең үсеше.
5) Бердәм эшчәнлеккә әзерлеген формалаштыру.
6) Оешмада олылар һәм балалар берләшмәсенә һәм үз гаиләсенең кирәк – ярак тойгысы һәм хөрмәт хисе формалаштыру.
7) Иҗатка һәм хезмәтнең төрле төрләренә уңайлы күрсәтмәләр формалаштыру.
8) Табигатьтә, тормышта, кеше арасында куркынычсызлык нигезләрен формалаштыру.

Танып белү үсеше

1) Танып белү һәм кызыксынучанлык нигезләренә балаларның кызыксынуларын үстерү.
2) Зиһеннәренең үсеше, танып белү гаиләләренең формалашуы.
3) Иҗади активлык һәм күзаллауларының үсеше.
4) Үзе, башкалар, әйләнә – тирәдәге әйберләр, аларның үзлекләре һәм мөнәсәбәтләре турында беренче күзаллау формалаштыру (формасы, төсе, размеры, материалы, яңгырашы, ритмы, темпы, микъдары, саны, өлеш һәм бөтен, вакыт,хәрәкәт һәм тынычлык, сәбәпләре һәм нәтиҗәләре һ.б.)
5) Кечкенә ил һәм Ватан, безнең халыкның гомуми мәдәни байлыгы, илдәге бәйрәмнәр һәм традицияләр,кешеләрнең бердәм өе җир планетасы, табигатьнең үзенчәлекләре, дөнья халыклары һәм төрлеобразлы илләр турында беренче башлангыч күзаллау формалаштыру.

Сөйләм теле үсеше

1) Телгә аралашу чарасы буларак ия булу.
2) Актив сүзлекнең баюы.
3) Грамматик дөрес, бәйләнешле диалогик һәм монологик сөйләм теленең үсеше
4) Сөйләм иҗатының үсеше
5) Фонематик ишетү сәләтенең, сөйләм сәнгатенең аваз һәм интонациясеүсеше.
6) Балалар әдәбиятының төрле жанрдагы текстларын укып тыңлау, балалар әдәбияты, китап сәнгате белән таныштыру.
7) Грамотага өйрәтү алшарты буларак авазлы аналитик – синтетик активлык формалаштыру.

Сәнгать – эстетик үсеш

1)Табигать дөньясын, сәнгать әсәрләрен аңлау һәм бәя – мәгънәсен кабул итү алшартының үсеше (сүзле, музыкаль, сәнгатьле)
2) Тирә – юньдөньясына эстетик мөнәсәбәтнең күчеше.
3) сәнгать төрләре турында элементар күзаллау формалаштыру
4)фольклорны, матур әдәбиятны, җыр сәнгатен кабул итү.
5) әдәби әсәрләренең персонажлары өчен борчылуга дәртләндерү.
6) Балаларның мөстәкыйль иҗади эшчәнлеген тормышка ашыру.(үрнәк төзү, җыр – бию һ.б)

Физик үсеш

1) Физик сыйфатларның үсеше
2) Эре һәм вак моториканың, хәрәкәт координациясенең, тигезлекнең үсешен, организмның терәк – хәрәкәт системасының дөрес формалашуы.
3) Төп хәрәкәтләрнең дөрес үтәлеше.
4) Кайбер спорт төрләре турында башлангыч күзаллау формалаштыру.
5) Кагыйдәле хәрәкәтле уеннарга ия булу
6) Хәрәкәтле өлкәдә үз –үзен көйләүчәнлегең һәм максатчанлыгының күчеше.
7) Тормышның сәламәтлек образы кагыйдәләренә һәм элементар нормаларына ия булу.

1.3.Программаны формалаштыру өчен нигезләре һәм мөнәсәбәтләре.

1)Җәелдерелгән белем бирүнең нигезе мәктәпкәчә яшьтәге белем бирүнең төп максаты булган баланың үсешенә яраклаштырыла.
2) Практик кулланылган һәм фәнни төплелек нигезе.

3)Белем бирү өлкәләренең мөмкинчелекләре һәм үзенчәлекләренә, балаларның яшьүзенчәлекләренә яраклаштырып мәктәпкәчә белем бирү эчтәлегенең бәйләнешле нигезе.
4)Белем бирү прцессын комплекслы тематик нигезенең төзелеше.
Программаның мәсъәләләрен һәм максатларын тормышка ашыру эшчәнлекнең төрлеобразлы төрләре процессындабашкарыла:
-төрле төрдәге балалар эшчәнлеген оештыру процессында тормышка ашырылучы белем бирү эшчәнлеген(уенлы, аралашучан, хезмәт, танып белү –тикшерү, сәнгать, музыкаль- сәнгать, уку);
-режим вакытларында тормышка ашырылучы белем бирү эшчәнлеге;
-балаларның мөстәкыйль эшчәнлеге;
-эш программасын тормышка ашыруда балаларның гаиләсе белән аралашу.
Шулай итеп , программа мәсъәләләрен чишү. Олылар һәм балаларның бердәм эшчәнлегендә һәм турыдан – туры белем бирү эшчәнлеге кысаларында балаларның мөстәкыйль эшчәнлегендә генә түгел, ә мәктәпкәчә белем бирү үзенчәлекләренә туры китереп режим вакытларын үтәгәндә дә тормышка ашырыла.
Эш программасының эчтәлеге физик, социаль - шәхес, танып белү – сөйләм теле һәм сәнгать – эстетик – төп юнәлешләр белән яшь, аерым үзенчәлекләрен исәпкә алып белем бирү өлкәләрен үз эченә туплый һәм балаларның төрле яклап үсешен тәэмин итә.
Эш программасының милли компонентында Татарстан Республикасының социаль мәдәни, социаль –экономика, демографик, милли – мәдәни, климат шартларын исәпкә алып белем бирү өлкәсенең катнашучылары формалаштыручы балаларның белеме эчтәлеге яктыртылган. Милли компонент һәряклап физик, гомуми – шәхес, танып белү –сөйләм теле, сәнгат – эстетик үсешкә юнәлтелгән һәм балаларның үсешен баету рус телен өйрәтү, туган як, милли мәдәни чыганакларына тарту чарасы аша карала.

1.4 Мәктәпкәчә яшьтәге балаларның үсеш үзенчәлекләренең характеристикасы.

5нче яшьтә бигрәк тә рухи (бу “нигә”яшьтәгеләр) һәм шулай ук сүзе үзенчәлекле әһәмиятле роль уйнаучы “психологик портрет” шәхес формалаша.

Физик үсеш.

Бу яшьтә барлык орган һәм системаларның үсеше дәвам миә, хәрәкәттә ихтыяҗ саклана. Хәрәкәт активлыгы максатчанрак була, аерым тәҗрибәгә һәм кызыксынуга җавап бирә,хәрәкәтләр мәгънәле, дәлилле, идарә ителүче булып формалаша. Бала өчен эшчәнлекнең бөек эмоциональ әһәмиятле процессы, беренче таләпләр буенча тәмамлау сәләте булмаучанлык саклана. Хәрәкәт активлыгын җайга салу сәләте барлыкка килә.Балаларда үз тәнен, аның төзелешен, мөмкинчелекләрен, үз –үзен танып белү кызыксынуы барлыкка килә. Барлык балаларга да хас булган бердәм темпта, бергәләп , тиз, җитез хәрәкәтләнү ихтыяҗы туа; алып баручы булырга, төрле төзелүләрдә күчү вакытында билгеле бер араны сакларга.Функциональмөмкинлекләр дәрәҗәсе үсә.

Хәрәкәт нервларының үзәкләре үсешендә дә уңай якка нигезләнгән үзгәрешләр күзәтелә. Мәктәпкәчә яшьтәге балалар зур булмаган киртәләр аша атлаганда тигезлекне тоталар, калын кармак җебенә уртача зурлыктагы төймәләрне (20 шт)яхшырак кертәләр.

4 – 5 яшьлек балаларнын культура – гигиена күнекләре формалаша(юыну, киенү, азыкны кабул итү алгоритип яхшы үзләштерелгән): ашаган вакытта алар бик чиста ашыйлар, аяк киемен дөрес кияләр, үз урынына киемнәрен, уенчыкларын, китапларын куялар. Элементар үз- үзенә хезмәт күрсәтүдә (киенү, чишенү, юыну һ.б) баланың мөстәкыйльлегечагыла.

Иҗтимагый шәхси үсеш

5нче яшьтә бигрәк тә яшьтәшләре арасында үз урынын аңлау, алар белән аралашу ихтыяҗына кызыксыну үсә. Башка кешеләр белән аралашу ысулын туплый.Төрлеобразлы ихтыяҗларны канәгатьләндерү өчен сөйләм телен һәм башка аралашу чараларын куллана. Кешелек мөнәсәбәтләрендә яхшы юнәлеш ала: якын зур кешенең, иптәшенең эмоциональ хәлен сизүгә сәләтле, игътибар һәм кызыксынучанлык күрсәтә. Олылар ягыннан хөрмәт, алар өчен мактау бик тә әһәмиятле булып санала, ихтыяҗ формалаша. Кисәтүләр югары үпкәгә китерә. Күтәренке үпкә яшь феноменын күздә тота. Ягымлы мөрәҗәгатьнен каралган формалары белән куллану алымы формалаша.

Уен эшчәнлегендә рольле аралашубарлыкка килә.Мәктәпкәчә яшьтәгеләр кабул ителгән рольдән аерыла башлауларын күрсәтә. Уен барышында рольләр алмашыныргa мөмкин. Бу яшьтә уен буенча

даими иптәшләр барлыкка килә.Бердәм уенга 2дән 5кә кадәр бала тартыла, ә бердәм уенның дәвамы уртак 15 – 20 минут . Бала җәмгыятьтә кабул ителгән нормаларга туры китереп үз- үзен тотышын җайга сала башлый; башланган эшне ахырына кадәр җиткерә ала (төзүне төзеп бетерү, уенчыкларны, уенның кагыйдәсен алып ташлый һ.б); ирекле халәтен күрсәтә.

Балаларда үзенең эмоцияләрен хәрәкәттә тикшерү мөмкинчелеге формалаша, эмоциянең теле белән куллануга этәрә.(борчылу,кәеф гаммалары). 5 яшьлек баланың эмоциональлеге үз хисләрен чагылдыручы мөмкинчелекләрен төрлеобразлы булуы белән аерыла: шатлык, кайгы, канәгатьләнү, борчылу. Бала әхлакый эшләнгән эшләре нигезендә яткан кызгану,борчылуны күрсәтергә сәләтле.

5яшьтә аерым йөкләмәләрне элементар үтәгәндә мөстәкыйльлек чагыла (өстәлләр әзерләгәндә дежур тору, хайваннарһәм үсемлекләрне карау).

Танып белү – сөйләм теле үсеше.

Бала һәм зурлар арасындагы аралашуның эчтәлеге үзгәрә. Бала, булган билгеле бер шартның чигеннән чыга. Алып баручы булып танып белү нигезе тора. Аралашу процессындаалган хәбәр аңлау өчен авыр һәм катлаулы булырга, ләкин ул кызыксыну уятырга мөмкин.

4 – 5 яшьлек балаларның сөйләм теле үсешендә авазларны әйтү һәм дикция яхшыра. Сөйләм теле балаларның актив әйбере булып тора. Алар хайваннарның тавышын уңышлы әйтә алалар, бу яки башка персонажларның сөйләмен интонациясе итеп билгелиләр. Сөйләм теленең, рифманың ритмик төзелеше кызыксыну уята. Сөйләмнең грамматик ягы җәелдерелә.Грамматик кагыйдәләр нигезендә иҗади сүз белән шөгыльләнәләр.Сөйләм теле балаларның бер –берсе белән аралашканда шартлы характер, ә олылар белән аралашканда шарт булмаган характер ала.

4 – 5 яшьлек балаларның танып белү үсешендә югары фикерләү активлыгы хас. 5 яшьлек "ни өчен" тормышта төрле сферада сәбәпле - нәтиҗәле бәйләнешләр (тере һәм тере булмаган табигатьтәге үзгәрешләр, кешенең килеп чыгышы), зурларнын профессионал эшчәнлеге һ.б. белән кызыксыналар, димәк тирәлек дөньясының төрле яклары турында күзаллау формалаша башлый. 5 яшькә бигрәк тә аңга алу киң үсә. Балалар шушы яки башка әйбернең нәрсәгә охшаш, формасын әйтергә сәләтлеләр. Алар катлаулы әйберләрдә гади формалап исәпләп чыгарга һәм гади формалардан катлаулы әйберләрне төркемләп төсе, зурлыгы, биеклеге, озынлыгы, киңлеге кебек параметрларны рәткә салырга сәләтлеләр. Әйләнә – тирәдә ориентлашу формалаша. Хәтер күләме үсә. Балалар 7 -8 әйбернең исемен истә калдыралар. Ирекле истә калдыручанлык өлгерә башлый: балалар истә калдыручанлыкка мәсьәлә кабул итәргә сәләтлеләр, зурларның йөкләмәсен истә тоталар, зур булмаган шигырь ятлый алалар. Образлы фикерләү җәелдерелә башлый. Катлаулы булмаган мәсьәләләрне чишү өчен гади схемалы сүрәтләр кулланырга сәләтле булалар. Игътибарның тотрыклыгы үсә. Балага 15 -20 минут эчендә бер җиргә җыелган эшчәнлек аңларлык булып санала.

Төзү катлаулана. Төзелешләр 5 – 6 деталь үз эченә алырга мөмкин. Төзүне мөстәкыйль уйлау алымнары шулай ук күренешләрнең эзлеклелеге планлаштыру формалаша.

Сәнгать – эстетик үсеш

5 нче яшьтә бала әдәби – сәнгать – музыкаль иҗат әсәрләрен аңларлык кабул итә, сюжетта һәм композициядә гади бәйләнеш сәбәпләрен җиңел күрә һ.б., сәнгать әсәрләрендә чагылдырылган күренешләргә, эшләнгән эшләргә, вакыйларга эмоциональ фикер йөртә, күргәннәрне матурлык, шатлыклы, борчылу, явыз булган үзенең күзаллаулары белән тиңләштерә.

Балада сәнгать, зурлар һәм иптәшләре белән күрешүдән соң үзенең уй – кичерешләре белән уртаклашу теләге барлыкка килә. Күз алдына китерүчәнлек үсеше дәвам итә. Ирекле һәм үзенә генә хас булган үзенчәлекләр формалаша. Бирелгән темага балалар мөстәкыйль зур булмаган әкият уйлый алалар.

Сәнгать эшчәнлеге шактый зур үсеш ала. Рәсемнәр әйберле һәм детальле була башлый. Бу яшьтә балалар турыпочмаклы әйберләр, овал формалар, хайваннарның гади сурәтен ясыйлар. Балалар үз вакытында пумала йонын буяу белән буйый, эш беткәндә юа ала. Кешенең график сүрәте гәүдә, күз, авыз, борын, чәч,кайбер вакытта кием – салым һәм аның өлешләре белән характерлана.Балалар кайчы белән туры диоганаль буенча кисә алалар, 5 яшьтә түгәрәк һәм овал формалы әйберләрне кисү алымнарына ия булалар. Түгәрәк, овал, цилиндр формасындагы әйберләрне, гади хайваннарны, балыкларны , кошларны әвәлиләр. 5 яшьтә бала элементар бию хәрәкәтләрен башкара (чүгәләү, әйләнү, сикереп кую һ.б.) Сузып җырлый ала, берүк вакытта бергә башларга һәм җырны тәмамларга. Бу яшьтә башкару эшчәнлегенең үсеше нәтиҗәле нигез (җырны җырлау,

биюне бию, инструментта уйнау) өстенлек итүгә булыша. Балалар беренче иҗат омтылышы ясыйлар.

2.Программаны үзләштерү буенча планлаштырылган нәтиҗәләр

Программаны үзләштерү нәтиҗәләре булып баланың мөмкин булган казанышларының иҗтимагый – нормалы яшь үзенчәлекләре характеристикасын күз алдында тотып , мктәпкәчә белем бирүнең максатчан юнәлеше санала. Мәктәпкәчә белем бирүнең максатчан юнәлешләренә баланың түбәндәге мөмкин булган казанышларының иҗтимагый – нормалы яшь үзенчәлекләре характеристикасы керә:

Белем бирүнең кече яшьтәге максатчан юнәлешләре:

- Бала тирә – юньдәге әйберләр белән кызыксына һәм алар актив аралаша; уенчыклар һәм башка әйберләр белән бәйләнешкә керергә эмоциональ тартыла, үз эшенә нәтиҗәгә ирешүдә үз дигәнендә нык торучанлык күрсәтергә омтыла;
- Үзенчәлекле, билгеле мәдәни әйберләрнең күренешен куллана, көнкүреш әйберләренең әһәмиятен белә (кашык, тарак, карандаш һ.б) һәм алар белән куллана белә. Үз – үзенә хезмәт күрсәтүнең гади алымнарына ия, көнкүреш һәм уенлы үз –үзен тотуда мөстәкыйльлек күрсәтергә омтыла;
- Аралашуга кертелгән актив сөйләмгә ия, сораулар һәм үтенүләр белән мөрәҗәгать итәргә мөмкин, зурларның сөйләмен аңлый, уенчыклар һәм тирә – юнь әйберләренең исемнәрен белә;
- Зурлар белән аралашуга омтыла һәм аларга хәрәкәт һәм күренешләрдә актив охшарга тырыша; бала зурларның уенын күчереп уйный торган уеннар барлыкка килә;
- Иптәшләренә кызыксыну күрсәтә, аларның эш – гамәлләрен күзәтә һәм аларга охшарга тырыша;
- Шигырьләргә, җырларга, әкиятләргә, рәсемне карауга кызыксыну күрсәтә, музыкага хәрәкәт итәргә омтыла, төрле мәдәният һәм сәнгать әсәрләренә эмоциональ фикер йөртә;
- Балада эре моторика киң үскән, ул хәрәкәтнең төрле төрләрен үзләштерергә омтыла (йөгерү, менү, атлап чыгу)

Мәктәпкәчә белем бирүне тәмамлау этабында максатчан юнәлешләр:

-эшчәнлекнең төп мәдәни алымнарына ия, төрле төр эшчәнлекләрдә – уенда, аралашуда, танып белү – тикшерү эшчәнлегендә, төзүдә һ.б мөстәкыйльлек һәм үз теләге белән башкаруын күрсәтә; шөгыльләрнең төрен, бердәм эшчәнлектә катнашучыларны үзенә сайлап алырга сәләтле;

-бала дөньяга, төрле төр хезмәткә, башка кешеләргә һәм үз – үзенә уңай караш урнаштырырга ия була, үз дәрәҗәсе хисләренә ия; иптәшләре һәм зурлар белән актив аралаша, бердәм уеннарда катнаша. Башкаларның хисен һәм кызыксынуын сакларга, килешергә, уңышсызлыкларга борчылырга һәм башкаларның уңышына шатланырга сәләтле, үз хисләрен, шул ук вакытта үз – үзенә ышану хисен тәңгәл күрсәтә, низагларны чишәргә тырыша;

- Бала төрле төр эшчәнлектә, бигрәк тә уенда тормышка ашырылучы күз алдына китерүчәнлеккә ия; бала уенның төрле формалары һәм төрләренә ия, шартлы һәм чынбарлык хәлләрен аера, төрле кагыйдәләргә һәм иҗтимагый нормаларга буйсына ала;

- бала яхшы телдән сөйләм теленә ия, үз хисләрен һәм теләкләрен чагылдыра ала, сөйләмне үзенең хисләрен, уйларын һәм теләкләрен, аралашу вакытында сөйләмне аңлатып бирү төзелешен чагылдыру өчен куллана ала, сүзләрдә авазларны аера ала, аң –белеме күзаллавы формалаша;

Балада вак һәм эре моторика җәелгән; ул хәрәкәтчән, түземле, төп хәрәкәтләргә ия, үз хәрәкәтләрен тикшерергә һәм алар белән идарә итә ала;

- Бала ирекле көчкә ия, үз – үзен тотуның иҗтимагый нормаларын һәм төрле эшчәнлек кагыйдәләрен иптәшләре һәм зурлар белән аралашканда күздә тота ала, шәхси гигиена һәм куркынычсызлык кагыйдәләрен саклый ала;
- Бала кызыксынучанлык күрсәтә, зурларга һәм иптәшләренә сораулар бирә, сәбәпле – нәтиҗәле бәйләнешләр белән кызыксына, кешеләрнең эшләнгән эшенә һәм табигат

күренешләренә аңлатулар уйлап таба ала: күзәтергә, тәҗрибә үткәрергә сәләтле.Үзе яши торган табигый һәм иҗтимагый дөня турында башлангыч белемнәргә ия; тарих, математика, тере табигать һ.б өлкәсеннән элементар күзаллауга ия; бала төрле төр эшчәнлекләрдә үзенең белеме һәм алымына таянып, үз чишелешләрен кабул итүгә ия.

II. Эчтәлекле бүлек.

1.Белем бирү эшчәнлеген баланың үсеш юнәлеше белән туры китереп сурәтләү

1.1. «Физик үсеш»белем бирү өлкәсе

Максат:

1) гармоникфизикүсеш;

2) физкультура шөгыльләренә мөһим караш һәм кызыксыну формалаштыру;

3) тормышның сәламәт образы нигезләрен формалаштыру .

Мәсьәләләр:

1Сәламәтләндерү:

- сәламәтлекне ныгыту һәм тормышны саклау, организмның барлык системасы һәм органнарының гадәттәгечә эшләвен тәэмин итү;
- организм фунцияләренең төрле яклап физик үсеше;
- Эшкә сәләтлелекне һәм чыныгуны күтәрү.

2) Белем бирү:

- хәрәкәт алымнарын формалаштыру;
- физик сыйфатларның үсеше;
- үз организмы, аның тормышында физик күнегүләрнең роле,шәхси сәламәтлеген ныгыту турында баланың элементар белемнәргә ия булуы .

3) Тәрбия:

- шөгыльләрдә физик күнегүләргә мохтаҗлык һәм кызыксыну формалаштыру;

  баланың төрле яклы гармоник үсеше (физик үсеш кенә түгел,аңлы,әхлакый,эстетик, хезмәт) .

Физик үсеш юнәлешләре:

1) хәрәкәт эшчәнлегендә балаларның тәҗрибә туплавы:

- күнегүләрне үтәү белән бәйләнешле;
- сыгылмалылык һәм координация кебек физик сыйфатларның үсешенә юнәлдерелгән;
- организмның таяныч-хәрәкәт системасын дөрес формалаштыруга, тигезлекне саклау үсешенә, хәрәкәтнең координациясенә, эре һәм вак моторикага булышучы;
- организмга зыян китермичә,төп хәрәкәтләрне дөрес үтәүгә бәйләнгән (йөрү, йөгерү, йомшак сикерүләр, ике якка борылулар).
- *хәрәкәт өлкәсендә максатчан юнәлеш һәм үзеннән-үзе көйләнә торучанлыкның барлыкка килүе .*

3) *тормышның сәламәтлек образы мөһимлеге,аның элементар кагыйдәләренең барлыкка килүе.* (туклануда,хәрәкәт режимында, чыныгуда, файдалы гадәтләр формалашканда һ. б.)

Физкультура

Аңлатма язуы

Уртанчылар төркемендә - физик үсеш Н.Е.Вераксның “Туганнан алып мәктәпкә кадәр” программасы; Л.И.Пензулаеваның “Балалар бакчасында физкультура шөгыльләре” методик эшкәртмәсе ярдәмендә тормышка ашырыла. Физик үсеш юнәлеше үз эченә балаларның сәламәтлекләрен, җирле шартларны исәпкә алып, төрле комплекаслы чыныктыру чаралары оештырыла, физик үсешкә кызыксынучанлыгын җәелдерүгә юнәлдерелгән һәм белем бирү бурычларын билгели:

- Балаларда хәрәкәт активлыгына ихтыяҗ формалаштыру.
- Хәрәкәтләнү тәҗрибәсен баету.
- Хәрәкәтле уеннарда балаларның иҗади сәләтләрен (уен вариантлары, катнаш хәрәкәтлә уйлап чыгару) үстерү.

Балаларның һәр эштә оешканлык күрсәтә, яшьтәшләре белән үзара дусларча мөнәсәбәт саклый белүләрен; психофизик сыйфатларын: тизлек, түземлелек, җитезлекләрен үстерү мөһим.

Бишенче яшькә чыккан балаларда җитезлек, хәрәкәт координацияләре үсә. Кечкенәләр белән чагыштырганда балалар бу яшьтә тигезлекне яхшы саклыйлар, зур булмаган тоткарлыкларны атлап чыгалар.Балаларның сәламәтлекләрен ныгыту, организмнарын ныгыту, аның функцияләрен камилләштерү эшен дәвам итәргә кирәк.

Уртанчылар кечкенәләр төркемендә физкультура шөгыле атнага 3 тапкыр үткәрелә.

Милли-региональ компонент оештырылган белем бирү эшчәнлегенең бер өлеше булып тормышка ашырыла (табышмаклар, шигырьләр, санамышлар куллану).

“Физик үсеш” белем бирү өлкәсе

Ай	Атна	Программа эчтәлеге	Укыту-методик әдәбият
Сентябрь	**1**	ООД №1-2 **1-2.** Бер колоннада йөрү һәм йөгерүне ныгыту; ике аякта сикерергә өйрәтү. Ике колоннага тезелеп төп күнегүләрне үтәргә күнектерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 20-21 бит; зан. № 1-2
		ООД №3 (урамда) **3.** Бер колоннада йөрүне һәм йөгерүне күнектерү; сигнал буенча хәрәкәтләнергә өйрәтү; ике кул белән тупны тәгәрәткәндә төгәллекне һәм җитезлекне үстерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 22 бит; зан. № 3
	2	ООД №1-2 **1-2.** Идәннән җитез этелеп сыгылган аякта җиргә төшергә һәм сикергәндә предметларга кагылырга өйрәтү; тупны төгәл тәгәрәтүне күнектерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 22-24 бит; зан. № 4-5

		ООД №3 (урамда) **3.** Балаларны аяк очларында бер бер артлы йөрергә күнектерү; обручны бер-берсенә тәгәрәтергә өйрәтү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 24 бит; зан. № 6
	3	ООД №1-2 **1-2.** Бер колоннада йөрү һәм йөгерүне ныгыту; тупны тәгәрәтергә, шнур астыннан үрмәләп чыгарга өйрәтү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 25-27 бит; зан. № 7-8
		ООД №3 (урамда) **3.** Мәйданчык почмакларына куелган предметларга кагылмыйча йөрергә өйрәтү; тупны ыргытырга һәм тотып алырга күнектерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 27 бит; зан. № 9
	4	ООД №1-2 **1-2.** Тәрбияче сигналы буенча йөрүдән туктарга өйрәтү; шнур астыннан йөрүне ныгыту, аз биеклектән тигезлекне саклап йөрергә өйрәтү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 28-29 бит; зан. № 10-11
		ООД №3 (урамда) **3.** Тупны бер- берсенә бәрергә өйрәтү, сикерүдә күнектерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 30 бит; зан. № 12
Октябрь	1	ООД №1-2 **1-2.** Күтәрелгән тактада тигезлекне саклап йөрергә өйрәтү. Ике аякта сикерергә күнектерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 31-33 бит; зан. № 13-14
		ООД №3 (урамда) **3.** Сетка аркылы тупны ыргытырга күнектерү, җитезлекне, төгәллекне үстерү; биек булмаган тактадан йөрергә һәм йөгерергә өйрәтү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 33 бит; зан. № 15
	2	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны йөгерүдән һәм йөрүдән соң шеренгага тезелергә өйрәтү; обручтан обручка сикергәндә аяклар яртылаш сыгылган булуда күнектерү; тупны бер-берсенә төгәл тәгәрәтүненыгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 34-35 бит; зан. № 16-17
		ООД №3 (урамда) **3.** Балаларны йөргәндә төрле күнегүләр үтәргә өйрәтү; сигнал буенча хәрәкәтләнүне ныгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 35 бит; зан. № 18
	3	ООД №1-2 **1-2.** Бер колоннада йөрүне ныгыту; бүрәнә аркылы йөрергә күнектерү; тупны төгәл тәгәрәтергә, дуга астыннан чыгарга өйрәтү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 36 бит; зан. № 19-20
		ООД №3 (урамда) **3.** Балаларны мәйданчыкта предметлар аркылы йөрергә һәм йөгерергә күнектерү; обручлар тәгәрәтергә өйрәтү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 37 бит; зан. № 21
	4	ООД №1-2 **1-2.** Бер колоннада йөрүне һәм йөгерүне күнектерү; дуга астыннан идәнгә кагылмыйча үрмәләп чыгарга өйрәтү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 37-38 бит; зан. № 22-23
		ООД №3 (урамда) **3.** Бер-бер артлы йөрүне һәм йөгерүне ныгыту; тупны кәрзингә бәрергә күнектерү; җитезлекне үстерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 38 бит; зан. № 24

Ноябрь	1	ООД №1-2 **1-2.** Предметлар арасыннан йөрүне һәм йөгерүне күнектерү; ике аяктан сикереп йөрергә өйрәтү; күтәртелгән тактадан йөрүне ныгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 40-41 бит; зан. № 25-26
		ООД №3 (урамда) **3.** Балаларны мәйданчыкта юнәлешне үзгәртеп йөрүдә һәм йөгерүдә күнектерү. Сикерүне ныгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 41 бит; зан. № 27
	2	ООД №1-2 **1-2.** Түгәрәк буйлап йөрү һәм йөгерү; аяк очларында йөрү һәм йөгерү; тупны тәгәрәтүне күнектерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 42-43 бит; зан. № 28-29
		ООД №3 (урамда) **3.** Күнегүләрне төгәл үтәргә күнектерү; йөгергәндә әйберләр аша атларга өйрәтү; туры юнәлештә сикерү һәм тупны тәгәрәтүне ныгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 44 бит; зан. № 30
	3	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны юнәлешне үзгәртеп йөрергә һәм йөгерергә өйрәтү; идәнгә бәреп ике куллап тотып алырга күнектерү; дүртаяклап үрмәләүне ныгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 44-45 бит; зан. № 31-32
		ООД №3 (урамда) **3.** Балаларны предметлар арасыннан йөрүне күнектерү; тизлекне арттырып йөрүне һәм йөгерүне ныгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 46 бит; зан. № 33
	4	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны тәрбияче сигналы буенча йөрергә һәм йөгерергә күнектерү; гимнастик эскәмиядә корсаклары белән үрмәләргә өйрәтү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 46-47 бит; зан. № 34-35
		ООД №3 (урамда) **3.** Балаларны мәйданчыкта йөрергә һәм йөгерергә күнектерү; ераклыкка сикерергә өйрәтү; күзәтүчәнлекне үстерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 48 бит; зан. № 36
Декабрь	1	ООД №1-2 **1-2.** Тигезлекне сакларга өйрәтү; балаларның игътибарын күнегүләр ясаганда үстерү; каршылыклар аркылы сикерергә өйрәтү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 49-50 бит; зан. № 1-2
		ООД №3 (урамда) **3.** Тәрбияче сигналы буенча кар өемнәре арасыннан йөрергә өйрәтү. Йөрү һәм йөгерүдә күнектерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 50 бит; зан. № 3
	2	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны парлап басарга күнектерү; предметлар арасыннан туп тәгәрәтергә өйрәтү; ике аякта сикергәндә ярым бөгелгән аякларга төшүне ныгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 51-52 бит; зан. № 4-5
		ООД №3 (урамда) **3.** Балаларны чаңгыларын җилкәләренә салып занятия булачак урынга алып барырга өйрәтү; аякларны чиратлаштырып шуытып барырга күнектерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 52 бит; зан. № 6
	3	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны бер колоннада йөрергә күнектерү; тупны бер-берсенә бәргәндә күз	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду.

		күремен үстерү, дүртаяклап үрмәләүне ныгыту.	53-55 бит; зан. № 7-8
		ООД №3 (урамда) **3.** Чаңгыда йөрү алымнарын ныгыту; кар йомарламнарын ераклыкка ыргытуны ныгыту; бәрү көчен үстерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 55 бит; зан. № 9
	4	ООД №1-2 **1-2.** Тәрбияче биреме буенча йөрергә һәм йөгерергә күнектерү; эскәмиянең кырыйларына тотынып шуышырга өйрәтү; тигезлекне саклауны ныгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 55-57 бит; зан. № 10-11
		ООД №3 (урамда) **3.** Чаңгыда шуарга өйрәтүне дәвам итү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 57 бит; зан. № 12
Январь	**1**	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны предметларга кагылмыйча йөрергә һәм йөгерергә күнектерү; күтәртелгән тактада тигезлекне саклап хәрәкәтләнергә өйрәтү; сикерү күнегүләрен кабатлау.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 58-59 бит; зан. № 13-14
		ООД №3 (урамда) **3.** Чаңгыларда йөрергә өйрәнүне дәвам итү; уен күнегүләрен кабатлау.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 60 бит; зан. № 15
	2	ООД №1-2 **1-2.** Йөргәндә алдан баручыны алыштырып хәрәкәтләнергә күнектерү; бер-берсенә тупны ыргытырга өйрәтү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 60-61 бит; зан. № 16-17
		ООД №3 (урамда) **3.** Чаңгыда йөрергә өйрәтүне дәвам итү; кар өемнәре тирәли йөрергә һәм сикерергә өйрәтү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 61 бит; зан. № 18
	3	**1-2.** Предметлар арсыннан кагылмыйча йөрүне һәм йөгерүне кабатлау; гимнастик эскәмиядә шуышуны ныгыту; җитезлекне үстерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 62-63 бит; зан. № 19-20
		ООД №3 (урамда) **3.** Кар йомарламнарын ераклыкка бәрергә өйрәтү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 63 бит; зан. № 21
	4	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны аякларын югары күтәреп хәрәкәтләнергә өйрәтү; гимнастик эскәмиядә йөрүне күнектерү; шнур астыннан чыгарга өйрәтү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 64-65 бит; зан. № 22-23
		ООД №3 (урамда) **3.** Кар йомарламнарын ераклыкка бәрергә өйрәтү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 65 бит; зан. № 24
Февраль	**1**	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны предметлар арасыннан йөрүдә һәм йөгерүдә күнектерү; сикерү күнегүләрен кабатлау.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 66-67 бит; зан. № 25-26
		ООД №3 (урамда) **3.** Кар йомарламнарын ераклыкка бәрергә	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в

		өйрәтү. Чанада шуу күнекмәләрен үстерү.	детском саду. 68 бит; зан. № 27
	2	ООД №1-2 **1-2.** Тәрбияче бойрыгы буенча күнегүләр үтәргә өйрәтү; обручтан обручка сикерүне ныгыту; тупны предметлар арасыннан тәгәрәткәндә җитезлекне үстерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 68-69 бит; зан. № 28-29
		ООД №3 (урамда) **3.** Йөгерү һәм сикерү күнегүләрен карлы мәйданчыкта ныгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 69 бит; зан. № 30
	3	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны предметлар арсыннан таралып йөрүдә һәм йөгерүдә күнектерү; тупны ике куллап тотарга өйрәтү; дүртаяклап үрмәләүне ныгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 70-71 бит; зан. № 31-32
		ООД №3 (урамда) **3.** Кар йомарламнарын ераклыкка бәрергә өйрәтүне дәвам итү. Чанада шуу күнекмәләрен үстерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 71 бит; зан. № 33
	4	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны юнәлешне үзгәртеп хәрәкәтләнергә өйрәтү; предметлар арасыннан сикерүне ныгыту; турыга үрмәләүне күнектерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 71-72 бит; зан. № 34-35
		ООД №3 (урамда) **3.** Кар йомарламнарын ераклыкка бәрергә өйрәтүне дәвам итү; күз күремен һәм җитезлекне үстерү; уен күнегүләрен ныгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 73 бит; зан. № 36
Март	**1**	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны түгәрәк буйлап юнәлешне үзгәртергә һәм таралып йөгерергә күнектерү; тигезлекне саклау һәм сикерү күнегүләрен ныгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 73-74 бит; зан. № 1-2
		ООД №3 (урамда) **3.** Кар йомарламнарын ераклыкка бәрергә өйрәтүне дәвам итү; күз күремен һәм җитезлекне үстерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 74 бит; зан. № 3
	2	ООД №1-2 **1-2.** Тәрбияче командасы буенча биремне үтәп йөрүне күнектерү; урыннан ераклыкка сикерүне ныгыту; сетка аркылы тупны ыргытырга өйрәтү; таралып йөрү һәм йөгерүне кабатлау.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 75-76 бит; зан. № 4-5
		ООД №3 (урамда) **3.** Балаларны йөрүне сикереп йөрү белән чиратлаштырып йөрүдә күнектерү; акрын йөгерергә өйрәтү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 77 бит; зан. № 6
	3	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны түгәрәк буйлап йөрүдә һәм йөгерүдә күнектерү; предметлар арасыннан тупны тәгәрәтергә өйрәтү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 77-78 бит; зан. № 7-8
		ООД №3 (урамда) **3.** Балаларны чыдамлыкка йөгерергә өйрәтү; бер аякта сикереп баруны күнектерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 78 бит; зан. № 9

	4	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны тәрбияче сигналы буенча таралып йөрергә һәм йөгерергә өйрәтү; эскәмиядә аю кебек йөрүне ныгыту; сикерүдә тигезлекне сакларга күнектерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 79-80 бит; зан. № 10-11
		ООД №3 (урамда) **3.** Балаларны тар һәм киң атлап йөрүдә күнектерү; туп белән күнегүләрне кабатлау; тигезлекне саклауны үстерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 80 бит; зан. № 12
Апрель	**1**	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны бер колоннада йөрергә һәм йөгерергә өйрәтү; тигезлекне саклап сикерүдә күнектерү; сикерүне ныгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 81-82 бит; зан. № 13-14
		ООД №3 (урамда) **3.** Уен мәйданчыгында бер колоннада обруч тәгәрәткәндә үз урынынын табарга өйрәтү; туп белән күнегүләрне кабатлау.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 83 бит; зан. № 15
	2	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны кулга-кул тотынышып түгәрәктә йөрергә һәм йөгерергә күнектерү; горизонталь ноктага капчыкларны ыргытырга өйрәтү. Ераклыкка дөрес сикерүне ныгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 83-84 бит; зан. № 16-17
		ООД №3 (урамда) **3.** Мәйданчыкта түгәрәк буйлап йөгерүне һәм йөрүне кабатлау. Чикләнгән такта өслегеннән йөрүне ныгыту. Сикерү күнегүләрен ныгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 85 бит; зан. № 18
	3	ООД №1-2 **1-2.** Тәрбияче сигналы буенча күнегүләр үтәп йөрүгә күнектерү; ераклыкка капчык ыргытканда җитезлекне һәм күз күремен үстерү; дуртаяклап йөрүне кабатлау.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 85-86 бит; зан. № 19-20
		ООД №3 (урамда) **3.** Балаларны тәрбияче сигналы буенча йөгерүдә һәм сикерүдә күнектерү; бер-берсенә тупны бәрергә өйрәтү; җитезлекне үстерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 86 бит; зан. № 21
	4	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны таралып йөгерүдә һәм йөрүдә күнектерү, тигезлекне саклап сикерүне кабатлау.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 87-88 бит; зан. № 22-23
		ООД №3 (урамда) **3.** Балаларны предметлар арасыннан йөрергә һәм йөгерергә өйрәтү; тупны дөрес бәрүне ныгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 88 бит; зан. № 24
Май	**1**	ООД №1-2 **1-2.** : Балаларны парлап йөрүдә күнектерү; биек булмаган тактадан тигезлекне саклап йөрүне ныгыту; ераклыкка сикерүне кабатлау.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 89-90 бит; зан. № 25-26
		ООД №3 (урамда) **3.** Балаларны бер колоннада йөрүне, сикереп йөрүгә алыштыруда күнектерү; туп белән күнегүләрне кабатлау.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 90 бит; зан. № 27
	2	ООД №1-2 **1-2.** Алып баручыны алыштырып йөрүне өйрәтү; ераклыкка сикерүне ныгыту; туп белән	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду.

		күнегүләрне кабатлау.	90-91 бит; зан. № 28-29
		ООД №3 (урамда) **3.** Тәрбияче сигналы буенча туктап йөрүне күнектерү; ераклыкка сикерүне ныгыту; туп белән күнегүләрдә җитезлекне үстерү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 91 бит; зан. № 30
	3	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны аякларын югары күтәреп йөрүдә, таралып йөгерүдә күнектерү; эскәмиядә шуышуны ныгыту; вертикаль ноктага бәрүне кабатлау.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 92-93 бит; зан. № 31-32
		ООД №3 (урамда) **3.** Парлап йөрүдә һәм йөгерүдә күнектерү; кыска скакалкада сикерергә өйрәтү; йөргәндә тезелүне ныгыту.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 93 бит; зан. № 33
	4	ООД №1-2 **1-2.** Балаларны биремнәрне үтәп йөрүдә һәм йөгерүдә күнектерү; биеклектән сикерергә өйрәтү.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 93-94 бит; зан. № 34-35
		ООД №3 (урамда) **3.** Балаларны юнәлешне үзгәртеп йөрүдә һәм йөгерүдә күнектерү; тупны ыргытып тотып алырга өйрәтү; туп белән уеннарны кабатлау.	Л.И.Пензулаева, Физкультурные занятия в детском саду. 94 бит; зан. № 36

1.2.«Иҗтимагый-аралашу үсеше»белем бирү өлкәсе

Максат: Мәктәпкәчә яшьтәге балаларны позитив гомумиләштерү, балаларны гаилә, дәүләт.җәмгыять йолаларына,мәдәни кагыйдәләренә тарту .

Мәсьәләләр:

1) Мораль һәм әхлакый бәяләрнекертеп,җәмгыятьтә кабул ителгән кагыйдәләрне үзләштерү.

2) Баланың зурлар һәм яшьтәшләре белән аралашуының үсеше.

3) Шәхси гамәлләрнең мөстәкыйльлеге,максатчан юнәлеше,үзенән-үзе көйләнә торучанлыгының барлыкка килүе .

4) Иҗтимагый һәм эмоциональфикерләү сәләтен,эмоциональ ярдәмчеллек,борчылухисенең үсеше.

5) Мәктәпкәчә яшьтәгәге белем бирү учреждениесендәге зурлар һәм балалар бергәлегенә һәм үз гаиләсенә ягымлы караш һәм хисләр формалаштыру.

6) Төрле төрдәге хезмәткә һәм иҗатка позитив караш формалаштыру.

7)Табигатьтә, көнкүрештә куркынычсызлык нигезләрен формалаштыру.

8) Яшьтәшләре белән бердәм эшчәнлеккә әзер булуларын формалаштыру.

Юнәлешләр:

1) Төрле иҗтимагый рольләрне үзләштерү максаты белән уен эшчәнлегенең үсеше.

2)Табигатьтә, көнкүрештә куркынычсызлык нигезләрен формалаштыру

3) Хезмәт тәрбиясе.

4) Мәктәпкәчә яшьтәге балаларны патриотик хистә тәрбияләү.

1.2.2.Патриотик тәрбия.

Максат: үз халкына,туган шәһәренә, иленә мәхәббәт, милли горурлык хисенә ия булучы иҗтимагый актив. мөстәкыйль кешелекле рухи иҗади шәхес тәрбияләүгә ярдәм итү,.

Мәсьәләләр:

1)Шәхеснең гражданлык-патриотик позиция нигезләрен салу;

2)Туган шәһәре.,Татарстан Республикасы, иң әһәмиятле россия мәдәни йолалары белән таныштыру;

3 Туган шәһәре. Татарстан Республикасы, ил турында аңлаешлы белем алу һәм киңәйтү: аның тарихы, мәдәнияте, геграфиясе, йолалары, күренекле урыннары, архитектурасы, табигате, танылган якташлары.һ.б.
4) Татарстанлылар өчен горурлану хисе тәрбияләү;
5)Башка кешеләр белән аралашуда баланың үз-үзен тотышын формалаштыру.

Милли – җирле компонентны тормышка ашыруны перспектив планлаштыру

№	**Темасы**	**Уртанчылар төркеме**
1	Мин, минем гаиләм	”Гаилә” төшенчәләре. Гаилә әгъзалары. Гаиләдә баланың урыны (малай, кыз, абый, апа, онык, оныкчык,). Гаилә бурычлары
2	Татарстан җөмһүрияте . Туган шәһәр	Мин яшәгән шәһәр. Мин яши торган урам. Балалар бакчасы урнашкан урам. Шәһәрнең кайбер күренекле урыннары. Борынгы һәм хәзерге төзелешләр.
3	Туган як табигате	Идел буе районына хас чәчәк түтәлләре, бакча үсемлекләре Йорт һәм кыргый хайваннар, аларның яшәү тирәлеге.
4	Чистай– оста куллар шәһәре	Су төзелеше. Тегү фабрикасы. Ипи заводы. Тәм-томнар фабрикасы. Сөт заводы
5	Көндәлек тормышы, йолалары	Татар һәм рус ызбасы һәм йорт җиһазлары белән таныштыру. Көнкүреш әйберләре турында табышмаклар. Халык бәйрәмнәренең йолалары белән таныштыру. Идел буе халкының халык иҗаты әсәрләре.
6	Татар һәм рус халык киеме	Халык киеме белән таныштыру. Киемнең нинди тукымадан тегелеше. Киемнең өлешләре.
7	Халык уенчыгы	Татарстан өчен үзенчәлекле булган халык курчагы
8	Халык уеннары	Рус һәм татар халкының уеннары
9	Безнең шәһәребезне һәм җөмһүриятебезне таныткан якташларыбыз	Якташлар “төшенчәсе”. Булган баһадирлар. Болгар ханлыгы. Татар язучылары, шагыйръләре, рәссамнары . Чистайлылар – Бөек Ватан сугышы геройлары. Безнең замандашлар– безнең шәһәребезне таныткан якташлар.

1.2.3.Тормыш эшчәнлеге куркынычсызлыгы нигезләрен формалаштыру

Максат:
1) Шәхси тормыш эшчәнлеге куркынычсызлыгы нигезләрен формалаштыру.
2) Экологик аң-белем шартларын формалаштыру(әйләнә-тирә куркынычсызлыгы)

Мәсьәләләр:
1) Табигатьнең әйләнә-тирә дөнья һәм кешелек өчен куркыныч хәлләрдә һәм аларда үз-үзен тоту алымнары турында күзаллауларын формалаштыру;
2)Табигатьтә әйләнә-тирә дөнья һәмкешелек өчен үз-үзен тотуның куркынычсызлык кагыйдәләренә тарту ;
3) Юл йөрү кагыйдәләренең куркынычсызлык кагыйдәләре турында җәяүле һәм транспорт чарасының пассажиры сыйфатында балаларга белем бирү;
4) Әйләнә-тирә дөнья һәм кешелек өчентабигатьнең куркыныч хәлләрендә сак һәм игътибарлы караш формалаштыру.

Тормыш эшчәнлеге куркынычсызлыгы нигезләре эше буенча төп юнәлешләр

- Мәктәпкәчә яшьтәге балалар белән куркынычсызлык кагыйдәләре турында беренче башлангыч белем үзләштерү;
- Тирә-юньдәге күренешләрне сак кабул итү һәм сыйфатлы яңа хәрәкәтле алымнар формалаштыру ;
- Балаларда куркынычсызлыкны күрү алымын үстерү;

1.2.4.Хезмәт эшчәнлегенең үсеше.

- **Максат:**хезмәткә уңай караш формалаштыру.
- **Мәсьәләләр:**
- 1).Балалардахезмәтчәнгә һәм аның эш нәтиҗәләренә уңай караш , үз эшчәнлегендә аңа охшарга тырышу, әхлакый сыйфатлар күрсәтүтеләгетәрбияләү.(Бу мәсьәләне чишү хезмәтнең җәмгыять өчен мөһим булуын аңлауга китерү).
- 2)Балаларны эш алымнарына, үз эшен оештыру һәм планлаштыру күнекмәләренә , бәя кую һәм тикшерүне тормышка ашырырга өйрәтү.(Бу мәсьәләне чишү яңа алымнарга ия булуына, үзенең мөстәкыйльлегеннән , осталыгыннан шатлык тою формалашуга китерергә тиеш)
- 3) Әхлакый – ирекле сыйфат (үз эшчәнлегенең нәтиҗәсенә җаваплылык, максатка омтылучанлык, үзсүзлелек), хезмәткә тартылу гадәте тәрбияләү(Бу балаларда хезмәткә әзерлеккә , мөстәкыйльлекнең үсеше формалашуга китерергә тиеш).
- 4)Кирәк вакытта эшкә кушылуны уятучы эшчәнлекнең әхлакый сәбәпләрен тәрбияләү.(Бу нигезләрнең гамәле балада сыйфатлы нәтиҗә алуга актив тартылу, үз эшеннән тәм – шатлык тою уятырга тиеш)
- 5) Тирә- юньдәгеләргә шәфкатьле караш тәрбияләү: иптәшләре белән бердәм хезмәттә катнашу , үз теләге белән эшне башлап җибәрү, активлык, яхшылык эшләү күрсәтү, бердәм эшне сыйфатлы башкару теләге булдыру.

1.3. «Сөйләм теле үсеше» белем бирү өлкәсе

Максат:Үз халкының әдәби телен үзләштерү нигезендә тирә-юньдәгеләр белән телдән аралашу алымнарын һәм телдән җавап бирүне формалаштыру.
Мәсьәләләр:
1)Тел белән мәдәни һәм аралашу чарасы буларак куллану.
2) Актив сүзлекне баету.
3) Бәйләнешле, дөрес грамматик диалогик һәм монологик телнең үсеше.

4) Сөйләм теле иҗаты үсеше.
5) Балалар әдәбиятының төрле жанрдагы әсәрләрен телдән аңлау, балалар әдәбияты , китап мәдәнияты белән танышу.
6)Грамотага өйрәтү алшарты буенча авазлы аналитик-синтеник формалаштыру.
7)Фонематик ишетү сәләтенең , авазлы һәм сәнгатьле сөйләм теленең үсеше.

Сөйләм телен үстерү, грамотылылык нигезләре.

Аңлатма язуы

Уртанчылар төркемендә сөйләм телен үстерү “Туган телдә сөйләшәбез” методик кулланма аша тормышка ашырыла. Авторлары - Хәзрәтова Ф.В., Шәрәфетдинова З.Г., Хәбибулина И.Җ.

Эшчәнлек оештыру конспектлары Н.Е.Веракса, Т.С.Комарова, М.А.Васильева редакциясендә басылган «Туганнан алып мәктәпкә кадәр. Мәктәпкәчә мәгарифнең якынча төп белем бирү программасы» нигезендә төзелгән.

Эшчәнлек төрләрендә сөйләм үсешенең сүзлек эше, сөйләмнең грамматик төзелеше өстендә эш, аваз культурасы тәрбияләү, бәйләнешле сөйләм телен үстерү, матур әдәбият һәм халык иҗаты белән таныштыру бурычлары хәл ителә.

Балалар белән эшләү процессында сүзлек эше зур урын ала. Сүзлек эше – бәйләнешле сөйләм нигезе. Эшчәнлек конспектлары сүзлек эшенең өч бурычын чишә. 1. Иң беренче чиратта, гомуми кулланылыштагы лексика хисабына (предметларны, аларның төп билгеләрен, сыйфатларын, алар белән эш-хәрәкәтләрне атау) сүзлек запасын баету. 2. Сүзлеккә төгәллек кертү. Балаларга сүзне әйтү үрнәгенбирү, аны һәр бала белән күп тапкыр кабатлау. 3. Сүзлекне активлаштыру.

Сөйләмнең грамматик төзелешен формалаштыруның төп шарты – тәрбияченең, өлкәннәрнең грамоталы сөйләме һәм сөйләмнең морфологик, синтаксик ягын, сүз ясалыш ысулларын үзләштерү буенча үткәрелә торган күнегүләр. Аваз культурасы тәрбияләү буенча эш аның сөйләм сулышы, ишетеп кабул итү, артикуляция аппаратын үстерү һ. б. шундый компонентларны үз эченә ала.

Бәйләнешле сөйләм телен үстерү сөйләмнең ике формасын – диалоглы һәм монологлы сөйләм үстерүне күздә тота.

Диалоглы сөйләмне үстерүдә сорау-җавап формасы, балаларның үзләренең сорау бирә, бер-берсенә мөрәҗәгать итә белүе – иң отышлы формалар.

Балаларның кечкенә хикәяләрне мөстәкыйль төзи белүе монологлы сөйләм барлыкка килүдә мөһим күрсәткеч булып тора.

Елга ике тапкыр диагностик методикалар ярдәмендә мониторинг үткәрелә. Мониторинг нәтиҗәләре балаларның персональ карточкаларына языла.

“Сөйләм үсеше” белем бирү өлкәсе

Ай	**Атна**	**Тема**	**Программа эчтәлеге**	**Укыту-методик әдәбият**
Сентябрь	**1**	***“Безнең уенчыклар”***	1) балаларда предметларны тасвирлау; вак моториканы камилләштерү; исем, сыйфат кулланып, гади җөмләләр төзергә өйрәтү, предметлар атамасы, аларның өлешләрен атау, нинди материалдан ясалуы турында сөйләү хисабына сөйләмнәрен активлаштыру; “ш” авазын ныгыту; 2) балаларның кызыксынучанлыгын, игътибарын, хәтерен, фикерләвен үстерү; 3) балаларда уенчыкларга карата сакчыл караш, үзара дустанә мөнәсәбәт тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 133 бит.
	2	***“Песи балалары***	1) балаларның көзге үзгәрешләр турындагы белемнәрен ныгыту; сюжетлы картина	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә

		белән" дигән сюжетлы картина карау	персонажларын игътибар белән карау; эчтәлек буенча сорауларга җавап бирү; иҗадилык элементларын күрсәтү осталыгын формалаштыру, песи һәм аның балалары исемнәрен сөйләмдә куллану, җәнлекләр гамәлен билгеләүче сүзләр хисабына сүзлек запасын баету һәм активлаштыру; 2) балаларның игътибарын, кабул итүләрен, хәтерен, сенсор сәләтләрен, уен кагыйдәләрен үтәү теләген үстерү; 3) песиләргә карата сакчыл мөнәсәбәт, кайгыртучанлык тәрбияләү.	сөйләшәбез, 137 бит.
Октябрь	**1**	***"Гаилә"***	1) балаларда, гаилә әгъзасы буларак, үзләре турында күзаллаулар формалаштыру; кеше тормышында гаиләнең әһәмиятен күрсәтү; 2) үзләренең гаилә әгъзалары турында сөйләү осталыгын, кабул итүләрен, игътибарын, хәтерен үстерү; сөйләмнең грамматик төзелешен камилләштерү, сүзлекне ныгыту; 3) гаилә әгъзаларына карата хөрмәт, ярату, горурлык хисләре, ихтирам тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 140 бит.
	2	***"Синең куркынычсызлыгың – синең кулларда"***	1) балаларны куркынычсызлык кагыйдәләре белән таныштыру; тротуар, юлны аркылы чыгу урыны, машина юлы, куркынычсызлык каешы, регулировщик кебек яңа сүзләр һәм сүзтезмәләр хисабына сүзлек байлыгын үстерү; туган як, шәһәр турында, транспорт төрләре турындагы белемнәрен ныгыту; 2) балаларның кызыксынуын, игътибарын, хәтерен, фикерләвен үстерү; 3) балаларда дустанә мөнәсәбәт, ярдәмләшү хисе тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 142 бит.
Ноябрь	**1**	***"Кыш бабай турында хикәя төзү"***	1) тәрбиясенең сүзле күрсәтмәләре (схема) буенча күмәк хикәя төзү күнекмәләре формалаштыру; балаларны тәрбияче һәм яшьтәшләре белән ирекле аралашырга өйрәтүне дәвам итү; 2) игътибарны, фантазияне, сөйләмдә еш кулланыла торган исемнәрне, сыйфатларны, фигыльләрне куллану; күмәк эшләү осталыгы үстерү; 3) Яңа елга карата кызыксыну тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 147 бит.
	2	***"Әкияти җәнлекләрнең кышкы маҗаралары"***	1) тәрбиясенең сүзле күрсәтмәләре (схема) буенча күмәк хикәя төзү осталыгын формалаштыру; хайваннарны тасвирлаганда хаталарны табуда күнектерү; 2) игътибарны, конкрет-образлы фикерләүне, сөйләмне, күмәк эшләү осталыгын үстерү; 3) Яңа елга карата кызыксыну, хайваннарга карата сакчыл мөнәсәбәт тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 149 бит.
Декабрь	**1**	***"Чыршыкай - купшыкай"***	1) Яңа ел бәйрәме, чыршы турында күзаллаулар формалаштыруны дәвам итү; 2) сөйләмнең грамматик төзелешен камилләштерү, хикәя төзү осталыгын, кабул итүләрен, хәтерен, игътибарын, бармаклар моторикасын үстерү; 3) күтәренке кәеф атмосферасы тудыру.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 151 бит.

	2	***“Ап-ак тунлы кыш”***	1) балаларның кыш турындагы белемнәрен киңәйтү; танып белү һәм эзләнүгә омтылыш формалаштыру; “аста”, ”өстә”, “түбендә” һәм эшчәнлектә кулланган башка фразалар, чагыштыру сыйфатлары хисабына сүзлек байлыгын активлаштыру; “у” авазын ныгыту; 2) балаларның игътибарын, хәтерен, фикерләвен, бәйләнешле сөйләм телен үстерү; 3) балаларда кызыксыну, бердәм эшләү хисләре тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 153 бит.
Январь	1	***“Кыргый хайваннар”***	1) кыргый җәнлекләр турында күзаллаулар формалаштыруны дәвам итү; 2) сөйләмнең грамматик төзелешен камилләштерү; хикәя төзү осталыгын, игътибарын, кабул итүләрен үстерү; 3) кыргый хайваннарга карата кызыксыну уяту.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 157 бит.
	2	***“Хәрби һөнәрләр”***	1) балаларның хәрби һөнәрләр һәм аларның төрләре, танк турындагы белемнәрен формалаштыру; исем, сыйфат кулланып, гади җөмләләр төзергә өйрәтү; 2) балаларның кызыксынуын, игътибарын, хәтерен, хәрәкәтен, фикерләвен үстерү; 3) балаларда хәрби һөнәрләргә хөрмәт тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 159 бит.
Февраль	1	***“Очучылар”***	1) балаларны очкычның (самолётның) өлешләрен, зурлыгын, формасын аерырга һәм атарга өйрәтүне, исемнәрне 129 сыйфатлар белән яраклаштыру күнекмәләре формалаштыруны, [у] сузык авазын әйтүдә күнектерүне дәвам итү; 2) балаларның нинди? кайда? кая? нәрсә? сорауларына тулы фразалар белән җавап бирү осталыгын, игътибарын, танып белүләрен, кызыксынуын үстерү; 3) төрле гаскәр төрләренә, очучы һөнәренә хөрмәт, патриотлык хисләре тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 162 бит.
	2	***“Иң яхшы әти” (Йомгаклау чарасы)***	1) сәнгать әсәрләре аша балаларның сөйләм культурасын, татар халкының әдәби әсәрләрен белү теләген формалаштыру; сөйләм нормаларын үзләштерү; 2) татар җыр-биюләренә соклану, алар белән кызыксыну теләкләрен үстерү; 3) ана телендә аралашырга теләк уяту; үз гаиләң, әти-әниең белән горурлану хисе тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 165 бит.
Март	1	***“Әниләр бәйрәме”***	1) балаларның әниләр бәйрәме турындагы мәгълүматларын киңәйтү; әниләр турында тасвирлау хикәясе сөйләргә өйрәтү; 2) балаларның игътибарын, кабул итүләрен, хәтерләрен, фотография кулланып, эзлекле сөйләүләрен үстерү; 3) әниләргә мәхәббәт һәм аларга ярдәм итү теләге тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 169 бит.
	2	***“Эт көчекләре белән” дигән картина буенча хикәя төзү***	1) сюжетлы картинаның персонажларын игътибар белән карау; эчтәлеге буенча сорауларга җавап бирү; тәрбияче белән бергә сөйләү осталыгын формалаштыру; эчтәлекне сөйләгәндә, иҗадилык элементларын куллануга ярдәм итү; сөйләмне сыйфатлар куллану хисабына баету; 2) балаларның игътибарын,	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 171 бит.

			күрү хәтерен, тыңлау осталыгын, танып белүләрен, кызыксынуларын үстерү; 3) йорт хайваннарына карата кайгыртучанлык тәрбияләү.	
Апрель	**1**	***“Бияләй һәм перчатка”***	1) татар халкының кул эшләре белән таныштыру; тәрбияченең сөйләмен аңларга, сорауларга җавап бирергә өйрәтүне дәвам итү; 2) сенсор культураны, сүзлек байлыгын, сөйләмнең грамматик төзелешен үстерү; 3) халкыбызның кул эшләре белән кызыксыну, чисталык, пөхтәлек, тырышлык, киемнәргә сакчыл караш тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 173 бит.
	2	***“Аюның язгы маҗаралары”***	1) балаларны исем, сыйфат кулланып гади җөмләләр төзергә өйрәтү; язның төп билгеләрен ныгыту; бирелгән сүзләргә антонимнар сайлауны формалаштыру, балаларның сүзлек запасын киңәйтү; 2) балаларның кызыксынуын, игътибарын, хәтерен, фикерләвен үстерү; 3) балаларда табигатькә сакчыл караш, дустанә мөнәсәбәт тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 176 бит.
Май	**1**	***“Урман күлендә”***	1) балаларның [с], [з], [у], [ш] авазларын дөрес әйтүләрен ныгыту, [ж] авазының артикуляциясен исләренә төшерү, бу авазны сүзләрдә, фразаларда әйтүдә күнектерү; язның төп билгеләре, айлары, табигать күренешләре турындагы белемнәрен ныгыту; балаларның сүзлек запасын киңәйтү; 2) балаларның кызыксынуын, ишетү игътибарын, хәтерен, логик фикерләвен, вак моторикасын үстерү; 3) балаларда табигатькә сакчыл караш, дустанә мөнәсәбәт тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 179 бит.
	2	***“Транспорт”***	1) балаларны транспорт төрләре белән таныштыруны дәвам итү; төренә карап, аларны классификацияләргә, бер транспорт төре турында тасвирлау хикәясе төзергә өйрәтү; Җиңү көне уңаеннан транспорт турындагы күзаллауларын формалаштыруны дәвам итү; 2) балаларның диалоглы сөйләмен, конкрет-образлы фикерләвен, классификацияләү осталыгын, игътибарын, кызыксынуын, сүзлек запасын үстерү; 3) ветераннарга карата хөрмәт, горурлану хисләре һәм коллективта эшләү теләге уяту; уңай атмосфера тудыру.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 183 бит.
	3	***“Бөҗәкләр”***	1) балаларның бөҗәкләр турындагы күзаллауларын формалаштыруны дәвам итү; 2) сөйләмнең грамматик төзелешен камилләштерү; сүзлекне киңәйтү; кызыксынуын, төсләрне аера белү осталыгын үстерү; 3) бөҗәкләргә карата сакчыл караш тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 186 бит.
	4	***“Чәчәкле җәй”***	1) җәй ел фасылына хас билгеләр белән таныштыруны дәвам итү; 2) сөйләмнең грамматик төзелешен формалаштыру, предметлы картиналар буенча “Җәй” темасына хикәя төзү осталыгын үстерү; 3) тырышып	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 188 бит.

			шөгыльләнү телэге тэрбияләү	

1.4. Организация обучения детей русскому языку в ДОУ

В современных условиях развития общества русский язык становится обязательным компонентом обучения не только в школе, но и в национальных дошкольных образовательных учреждениях.

Раннее обучение русскому языку создает прекрасные возможности для того, чтобы вызвать интерес к языковому и культурному многообразиюРеспублики Татарстан и России, уважение к языку и культуре русского народа, способствует развитию коммуникативно-речевого такта. Вопросы, связанные с обучением второму языку дошкольниковявляются сегодня предметом широких дискуссий, поскольку раннее детство (4 года) рассматривается специалистами как наиболее благоприятный период для овладения языками (Е. И. Негневицкая, В. С. Мухина, Н. Д. Гальская, З. Я. Футерман и др.).

Однако, как показывает практика, процесс обучения русскому языку дошкольников не принес пока должных результатов в силу разных причин:

– не разработана методика обучения дошкольников русскому языку с 4-х лет;

– предложенные пособия рекомендуют изучение русского языка, начиная со старшей группы (5 лет), но не разработана система занятий, составленных с учетом преемственности между детским садом и школой;

– отсутствует должное методическое обеспечение;

– нехватка специально подготовленных кадров.

Русский язык является вторым для маленьких граждан Татарстана, родившихся в семьях, где основным языком является не русский, а какой-нибудь другой, например, татарский язык. Существует запрос на организацию специального обучения русскому языку, начиная с маленького возраста. Настоящее пособие призвано помочь родителям и воспитателям быть проводниками детей в мир двуязычия.

Основной задачей изучения русского языка в дошкольном возрасте является формирование первоначальных умений и навыков практического владения русским языком в устной форме.

В процессе обучения дети должны научиться воспринимать и понимать русскую речь на слух и говорить по-русски в пределах доступной им тематики, усвоенных слов, грамматических форм, синтаксических конструкций и несложных образцов связной речи. Весь курс обучения русскому языку призван способствовать формированию у детей навыков общения в ситуациях, естественных для детей дошкольного возраста

Задача воспитателя:

– сделать все возможное, чтобы заинтересовать ребенка и поддерживать его на протяжении всех лет обучения, путем использования естественной среды и разнообразия коммуникативных задач.

Процесс обучения русскому языку будет эффективным, если он строится с учетом возрастных особенностей детей. У детей дошкольного возраста преобладает непроизвольный вид внимания и памяти. Это значит, что они хорошо запоминают то, что им интересно. Поэтому каждое занятие должно быть праздником для детей – праздником общения на русском языке с воспитателем, друг с другом, со сказочными персонажами. Этому призваны помочь предложенные в сборнике интересные сюжеты занятия, разнообразные пальчиковые, подвижные, дидактические игры, физкультминутки, музыка, варьирование приемов и средств обучения. Обучение говорению и аудированию осуществляется только в общении, которое протекает в форме диалога воспитателя с ребенком диалога детей с игрушками по ходу игры, со сказочными персонажами и т.д. Все речевые образцы, предназначенные для говорения и аудирования, вводятся в игровых ситуациях, в ситуациях каждодневного общения. Обучение диалогической речи направлено на развитие умений задавать вопросы и отвечать на них, выражать согласие и несогласие. Постоянно действующими героями в данном пособии являются медвежонок Мишутка, куклы Маша, Настя, зайчик, собачка Филя, Петрушка, Незнайка и др. Овладение устной речью проходит с помощью активного использования игры как методического приема.

С целью выработки навыков правильного русского произношения в работе с детьми дошкольного возраста в данном пособии представлены следующие приемы:

– имитация или подражание, когда дети учатся произносить звуки и звукосочетания, подражая воспитателю;
– объяснение и показ артикуляции;
– сопоставление звуков русского языка со звуками родного языка.

С целью преодоления фонетических трудностей в старшем дошкольном возрасте воспитатель может проводить упражнения типа «фонетеческой зарядки». Фонетические упражнения можно выполнять как на занятиях, так и вне занятий. Специфика дошкольного возраста состоит в том, что фонетические особенности второго языка могут быть постигнуты и без специальных6 упражнений, когда речевой аппарат разовьется соответствующим образом. Нужно только, чтобы ребенок слышал русскую речь с хорошим произношением, чтобы он сам имел возможность говорить и участвовать в общении, добиваться своего методом проб и ошибок. В предлагаемых разработках занятий обучение лексической стороне речи строится преимущественно с опорой на наглядность: игрушки, картинки, изображение действий, жесты, мимика. Словарный запас включает лексику по темам, хорошо известным детям в их повседневной жизни («Игры и игрушки», «Семья», «Дом», «Животные» и т.д.). Отобранная лексика носит конкретный характер. В основном дети узнают названия предметов материального мира, названия типичных действий и признаков предметов, которые им уже знакомы на родном языке. Лексика вводится постепенно большими тематическими группами и отрабатывается в различных играх. Слова вводятся не изолированно, а в сочетании с другими словами или в осмысленной ситуации в игре.

Обучение грамматике представляет определенные трудности. Овладение грамматическими навыками строится на базе речевых образцов с использованием принципа аналогии с родным языком. Ребенок должен осознать, что любой язык строится по своим законам, которые необходимо соблюдать, чтобы высказывание было понятно. Для этого можно использовать специально разработанные грамматические игры, сказки, истории и стихотворения. Важным является соблюдение этапности речевых навыков и умений. Ребенок воспринимает новое языковое явление, воспроизводит под руководством воспитателя, включает это языковое явление в свою речь в процессе игр, заданий, речевых упражнений.

Воспитательно-образовательный процесс обучения детей русскому языку предлагается организовать следующими способами:
– ведется специальное обучение в режимных моментах 1 раза в неделю, в вторую половину дня, длительность занятий до 20 минут;
– в режимные моменты, в ходе свободных игр, в непосредственном общении с детьми коммуникативно вводятся и ситуативно активизируются речевые конструкции разговорной речи;
– индивидуально, с малой группой, с подгруппой, со всей группой ведутся беседы по интерактивным играм и игрушкам, иллюстрированным книгам, рассматривают игрушки, играют в настольно-печатные игры (типа лото и др.);
– перед едой, перед сном; дети читают, обсуждают, заучивают стихи и песенки, слушают русскую народную, детскую, классическую музыку;
– детям показывают спектакли кукольного театра, с ними играют в подвижные игры на русском языке;
– занятия разными видами деятельности (в частности, музыкальное, физкультурное занятия, ручной труд) можно проводить, чередуя русский и родной языки;
– в детском саду проводятся праздники, связанные с русским языком и культурой.

Пособие «Изучаем русский язык» направлено на воспитание интереса к овладению русским языком, развитию активной и пассивной речи и адресовано воспитателю детского сада, обучающему русскому языку детей средней (4–5 лет), старшей (5–6 лет), подготовительной к школе (6–7 лет) групп.

Практическое пособие «Изучаем русский язык» составлено на основе действующих программ: Программа по обучению русскому языку.– Издательство «Мэгариф», 2009;

Двуязычный детский сад – Программа и основные условия ее реализации. – Центр инноваций в педагогике. – Москва, 1996;

Русский язык для старших группнациональных детских садов РСФСР. – Министерство просвещения РСФСР, 1987;

Программа воспитания и обучения в детском саду под редакцией М.А. Васильевой, В.В. Гербовой, Т.С. Комаровой. М.: Мозаика – Синтез, 2005.

В процессе разработки практического пособия для воспитателей детских садов опирались на следующие положения, обеспечивающие более эффективное усвоение детьми русского языка

– прежде всего, необходимо обратить внимание на повторение материала и его осознанное восприятие. Дети обязательно должны понимать то, о чем они говорят;

– в произношении не должны допускаться ошибки, сразу же надо поправлять ребенка и закреплять правильное произношение, но делать это незаметно и ненавязчиво;

– все занятия проводить по определенным темам и в игровой форме. Так легче контролировать запас приобретенной лексики и речевых структур;

– на занятиях использовать наглядный материал, индивидуальные карточки, игрушки, плакаты, различные предметы, много внимания уделять прослушиванию. Использовать для этого диски, кассеты с записями сказок, игр, песен по темам;

– реализовывать знание языка на праздниках: привлекать детей к чтению стихов, показу инсценировок, пению песен на русском языке.

Материал пособия организован по возрастам и по темам. Изложение материала для каждой возрастной группы начинается с примерного распределения материала по темам и формулировки задач, которые8 будут решаться воспитателем по ходу работы над темой. Затем предлагается перечень необходимых наглядных пособий. Для всех возрастных групп разработаны подробные планы двух занятий каждой недели. Некоторые занятия включают в себя выполнение заданий в рабочих тетрадях, которые будут включены в УМК по обучению детей русскому языку. Третье занятие воспитатель планирует по своему усмотрению, используя пройденный материал и учитывая степень его усвоения детьми своей группы. Во всех конспектах и планах фразы, написанные курсивом, – это фразы, предназначенные для активного изучения. Приложение к пособию содержит пальчиковые игры, физкультминутки, подвижные игры, перечень аудио-видеоматериалов.

Обучение русскому языку.

Месяц	Неделя	Тема. Программное содержание	Источник
Сентябрь	**1**	**Знакомство (Приветствие)** **1.** Формирование умение и навыков детей здороваться и прощаться полными и краткими дружескими формулами, правильно называть свое имя. **2.** Упражнять детей в понимании и выполнении команд и просьб: встаньте, сядьте. Развитие мелкой моторики рук. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр.17-19, Зан. № 1, 2, 3.
	2	**Знакомство (приветствие)** **1.** Организация тренировки в употреблении новых слов в речи: здравствуйте, до свидания, привет, пока, да, нет, спасибо. **2**. Выработка умения детей понимать вопросы: кто это? Что это? Сколько? Как тебя зовут? Продолжать учить детей понимать и различать по звучанию русские слова. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр.19-21, Зан. № 4, 5, 6.
	3	**Знакомство (приветствие)** **1.** Продолжать совершенствовать диалогическую речь. Учить детей поддерживать беседу. **2.** Продолжать учить детей понимать русские слова, вопросы, а также отвечать на них. Продолжать вводить в активный словарь детей вежливые слова. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 21-23, Зан. № 7, 8, 9.
	4	**Знакомство (приветствие)**	Изучаем русский

		1. Продолжать формировать у детей навыки здороваться и прощаться полными и краткими дружескими формулами. Учить детей поддерживать беседу. Развитие мелкой моторики. **2.** Развитие мелкой моторики рук детей. Продолжать вводить в активный словарь детей вежливые слова. **3.** Повторение пройденного материала.	язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 23-24, Зан. № 10, 11,12.
Октябрь	1	**Знакомство (приветствие)** **1.**Продолжать упражнять детей в правильном произношении русских звуков. Вести в активный словарь детей вежливые слова. **2.** Продолжать учить понимать вопрос воспитателя и отвечать не него. Развитие мелкой моторики рук детей. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 24-26, Зан. № 13, 14, 15.
	2	**Игрушки** **1.** Обогащение словарного запаса детей за счет названий игрушек, основных цветов, прилагательных и числительных в пределах шести. **2.** Формирование умение использовать новый речевой образец «У меня мяч». Продолжать учить детей понимать детей вопросы воспитателя, отвечать на них. **3.** Заучивание стихотворения А. Барто «Мячик».	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 27-28. Зан. № 1, 2, 3.
	3	**Игрушки** **1.** Учить детей отвечать на вопросы: Что любит… зайка?... кошка? и т.д. Вводить в активный словарь детей новые слова. **2.** Формирование у детей навыков произношения русских звуков под аудиозапись использую приемы имитации. Продолжать учить детей отвечать на вопросы. **3.** Просмотр мультфильма «Два веселых гуся».	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 29-30, Зан. № 4, 5, 6.
	4	**Игрушки** **1.** Упражнять детей в понимании вопросительных местоимений «чей», «чья»и использовании речи притяжательных местоимений «мой», «моя». Продолжать учить детей понимать русские слова, вопросы, а также отвечать на них. **2.** Закрепить с детьми слова «большой», «маленький». Продолжать учить детей отвечать на вопросы воспитателя (какой?). Воспитывать интерес к занятиям русского языка. **3.** Познакомить детей со словами песни «Серенькая кошечка».	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 31-32, Зан. № 7, 8, 9.
Ноябрь	1	**Игрушки** **1.** Продолжать формировать навыки произношения русских слов, одновременно используя приемы имитации. Формирование умения понимать и отвечать на вопросы: что это? кто это? чья игрушка? сколько? **2.** Продолжать работу по обогащению словарного запаса детей, учить детей отвечать на вопрос: что ты купил? **3.** Чтение сказки «Подарок»	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 32-34, Зан. № 10, 11, 12.
	2	**Игрушки** **1.** Продолжать обогащать словарный запас детей. Закрепление ранее приобретенные знания в новых учебно-игровых ситуациях. Развитие мелкой моторики	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева.

		рук. **2.** Продолжать понимать вопросительные местоимения. Продолжать вводить в активный словарь детей вежливые слова. Продолжать работу над использованием числительных от 1 до 5. **3.** Повторение пройденного материала.	стр. 34-35, Зан. № 13, 14, 15.
	3	**Это Я** **1.** Познакомить детей с названием частей тела. Закрепить умение различать вопросительные предложения со словами: Что? Кто? и уметь отвечать на них. Развивать фонематический слух и восприятия. **2.** Развивать координацию движений. Учить детей правильно называть части тела. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 36-38, Зан. № 1, 2, 3.
	4	**Это Я** **1.** Создать условия для формирования умений согласовывать вопросительные местоимения (Чей? Чья? Чьи?) с именами существительными. **2.** Учить различать и употреблять в речи существительные в форме единственного и множественного числа. Развивать внимание, память, мышление. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 38-39, Зан. № 4, 5, 6.
Декабрь	**1**	**Животные** **1.** Развитие понимания речи и активизация словаря за счет названий домашних и диких животных и их детенышей. **2.** Формирование умения слушать и понимать заданный вопрос: Это кто? Это что? Собачка какая? Сколько? Отвечать на него. **3.** Чтение сказки «Лиса и журавль».	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 40-42, Зан. № 1, 2, 3.
	2	**Животные** **1.** Упражнение детей в правильном произношении звуков русского языка. Продолжать обогащать словарный запас детей. Использую приемы имитации под текст физкультминутки. **2.** Упражнять детей в использовании числительных от 1 до 5. Продолжать учить детей отвечать на вопрос воспитателя. Развивать память. **3.** Просмотр мультфильма «Курочка Ряба».	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 42-44, Зан. № 4, 5, 6.
	3	**Животные** **1.** Формирования умения согласовывать существительные с прилагательными и числительными. (Цыпленок желтый.Одна курица и т.д.). Развитие мелкой моторики рук. **2.** Продолжать вводить в активный словарь детей вежливые слова (на здоровье, спасибо). Формирование умения использовать новый речевой образец «Вот морковка, вот мячик и т.д.). **3.** Просмотр мультфильма «Кошкин дом».	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 44-46, Зан. № 7, 8, 9.
	4	**Животные** **1.** Формирование умений слушать русские народные сказки и песни о жизни разных животных с опорой на наглядность.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева.

		2. Упражнять детей в правильном произношении звуков русского языка используя приемы имитации. **3.** Повторение пройденного материала.	стр. 46-47, Зан. № 10, 11, 12.
Январь	**1**	**Мой дом** **1.** Введение новых лексических единиц по теме. Формирование у детей навыков диалогической речи. Упражнять детей в правильном произношении русских звуков. **2.** Учить детей слушая текст имитировать движения. Развивать мышления, память. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 49-50, Зан. №1, 2, 3.
	2	**Мой дом** **1.** Организация тренировки в правильном употреблении новых слов по теме. Продолжать учить детей отвечать на вопросы. **2.** Развитие умения понимать обобщающее слова «семья». Продолжать обогащать словарный запас детей. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 50-52, Зан. № 4, 5, 6.
	3	**Мой дом** **1.** Продолжать учить детей понимать русскую речь. Учить поддерживать беседу. **2.** Продолжать формировать навыки диалогической речи. Учить отвечать на вопросы: у кого? что у тебя? **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 52-54, Зан. № 7, 8, 9.
	4	**Мой дом** **1.** Учить детей отвечать на вопросы: какого цвета? кто сидит на стуле? и т.д. Развивать диалогическую речь. **2.** Формирование потребности общаться с родителями и со сверстниками на русском языке. Развитие умения понимать обобщающее слово «семья». Развитие мелкой моторики. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 54-55, Зан. № 10, 11, 12.
Февраль	**1**	**Мой дом.** **1.** Развитие у детей мелкой моторики и координацию движений. Продолжать учить детей понимать русскую речь. Обогащать словарный запас детей. **2.** Развитие мелкой моторики. Заучивание с детьми новых слов по теме. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 55-56, Зан. № 13, 14, 15.
	2	**Овощи и фрукты** **1.** Первоначальное накопление и активное усвоение новых лексических единиц по теме за счет названий овощей и фруктов, основных цветов и прилагательных «большой», «маленький» и т.д. Обогащать словарный запас детей, учить детей понимать русскую речь. **2.** Учить детей заканчивать начатое предложение. Продолжать учить детей понимать вопрос и отвечать на него. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 57-59, Зан. № 1, 2, 3.
	3	**Овощи и фрукты** **1.** Упражнение детей в использовании числительных от 1 и до 6 в комбинации с названиями овощей и фруктов, животных и игрушек. Выработка навыков правильного	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева.

		русского произношения. **2.** Продолжать работу над усвоением прилагательных «большой», «маленький» и т.д. Развитие мелкой моторики рук. **3.** Повторение пройденного материала.	стр. 59-61, Зан. № 4, 5, 6.
	4	**Овощи и фрукты** **1.** Закрепление ранее приобретенных детьми навыков использования грамматических конструкций в известных и новых учебно-игровых ситуациях. Продолжать учить детей понимать вопрос и отвечать на него (что это такое?Он какой? и т.д.). **2.** Продолжать вводить в активный словарь детей вежливые слова. Учить детей отвечать на вопросы: он какой? Что ты любишь? и т.д. Воспитывать интерес к занятиям русского языка. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 61-63, Зан. № 7, 8, 9.
Март	1	**Посуда и продукты** **1.** Первоначальное накопление и активное усвоение новых лексических единиц по теме. Формирование умений и навыков согласовывать прилагательные с существительными в роде и числе (большая чашка, маленькие тарелки). **2.** Создание условий для понимания вопросов: что делает? какой? Развитие логического мышления. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева стр. 64-65, Зан. № 1, 2, 3.
	2	**Посуда и продукты** **1.** Формирование умений и навыков согласовывать прилагательные с существительными в роде и числа (большая чашка, маленькие тарелки). **2.** Развитие логического мышления, внимания, памяти. Воспитание бережного отношения к предметам быта. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 65-67, Зан. № 4, 5, 6.
	3	**Посуда и продукты** **1.** Закрепление слов большой и маленький. Создание условий для понимания вопросов: Что делает? Какой? **2.** Развитие умения использовать в речи обобщающие слова. Развитие мелкой моторики рук. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 67-68, Зан. № 7, 8, 9.
	4	**Одежда и обувь** **1.** Активизация речевых умений и навыков, приобретенных на предыдущих занятиях. Развитие понимания речи, расширение словарного запаса за счет новых лексических единиц по теме. **2.** Учить детей отвечать на вопросы: какой? какая? Закрепление умения вести мини-диалог. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 69-70, Зан. № 1, 2, 3.
Апрель	1	**Одежда и обувь** **1.** Развитие понимания речи, расширения словарного запаса за счет новых лексических единиц по теме. Закрепление умений вести мини-диалог. Развитие логического мышления. **2.** Продолжать учить детей отвечать на поставленный вопрос. Продолжать работу над обогащением словарного	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 70-72, Зан. № 4, 5, 6.

		запаса. **3.** Повторение пройденного материала.	
	2	**Одежда и обувь** **1.** Продолжать учить детей использовать в своей речи вежливые слова. Выработка умений и навыков образовывать и употреблять в речи формы родительного падежа личных местоимений с предлогом «у» (у меня, у тебя). **2.** Расширение словарного запаса за счет новых лексических единиц по теме. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 72-73, Зан. № 7, 8, 9.
	3	**Одежда и обувь** **1.** Развитие понимания русской речи. Обогащать словарный запас детей. Развитие мелкой моторики рук. **2.** Познакомить детей с игрой «Как живешь?». Учить детей отвечать на вопросы полным ответом. Развитие мелкой моторики рук. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 73-74, Зан. № 10, 11, 12.
	4	**Игрушки (повторение)** **1.** Продолжать обогащать словарный запас детей. Закрепление ранее приобретенные знания в новых учебно-игровых ситуациях. Развитие мелкой моторики рук. **2.** Продолжать понимать вопросительные местоимения. Продолжать вводить в активный словарь детей вежливые слова. Продолжать работу над использованием числительных от 1 до 5. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 34-35, Зан. № 13, 14, 15.
Май	1	**Это Я (повторение)** **1.** Создать условия для формирования умений согласовывать вопросительные местоимения (Чей? Чья? Чьи?) с именами существительными. **2.** Учить различать и употреблять в речи существительные в форме единственного и множественного числа. Развивать внимание, память, мышление. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 38-39, Зан. № 4, 5, 6.
	2	**Животные (повторение)** **1.** Формирование умений слушать русские народные сказки и песни о жизни разных животных с опорой на наглядность. **2.** Упражнять детей в правильном произношении звуков русского языка используя приемы имитации. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 46-47, Зан. № 10, 11, 12.
	3	**Овощи и фрукты (повторение)** **1.** Закрепление ранее приобретенных детьми навыков использования грамматических конструкций в известных и новых учебно-игровых ситуациях. Продолжать учить детей понимать вопрос и отвечать на него (что это такое?Он какой? и т.д.). **2.** Продолжать вводить в активный словарь детей вежливые слова. Учить детей отвечать на вопросы: он какой? Что ты любишь? и т.д. Воспитывать интерес к занятиям русского языка.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 61-63, Зан. № 7, 8, 9.

		3. Повторение пройденного материала.	
	4	**Посуда и продукты (повторение)** **1.** Закрепление слов большой и маленький. Создание условий для понимания вопросов: Что делает? Какой? **2.** Развитие умения использовать в речи обобщающие слова. Развитие мелкой моторики рук. **3.** Повторение пройденного материала.	Изучаем русский язык. С.М.Гаффарова., Г.З.Гарафиева. стр. 67-68, Зан. № 7, 8, 9.

1.5. «Танып белү үсеше» белем бирү өлкәсе

Максат:Балаларныңинтеллектуаль-танып белү, интеллектуаль-иҗади , сенсорлыга бүленүче танып белү мөмкинчелекләрен һәм танып белү кызыксынучанлыкларын үстерү.

Мәсьәләләр:

1)Балаларның кызыксынучанлыкларын, танып белү нигезләрен үстерү..

2) Аң-белем барлыкка килү, танып белү гамәлләренең формалашуы..

3) Күз алдына китерүчәнлекнең һәм иҗади активлыкның үсеше..

4)Үзе, башка кешеләр, әйләнә-тирә әйберләре турында , тирә-юнь әйберләренең үзлекләре һәм тәэсирләре турында беренче күзаллау формалаштыру.(формасы, төсе, размеры, материалы, яңгырашы, ритмы, темпы, микъдары, саны, бөтен һәм өлеш, әйләнә-тирә һәм вакыт, хәрәкәт һәм тынычлык, сәбәпләр һәм эзләнүләр һ. б.)

5)Кечкенә ил һәм Ватан , халыкның мәдәни байлыгы, ватан бәйрәмнәре һәм йолалары турында беренче күзаллау формалаштыру.

6)Кешеләрнең бердәм йорты булган Җир планетасы, аның табигатенең үзенчәлекләре , илләрнең һәм халыкларның төрлелеге турында беренче күзаллау формалаштыру.

1.5.Элементар математик күзаллауның үсеше

Максат:Балаларның рухи үсеше, аң эшчәнлеге алымнарының формалашуы, тирә-юнь күренешләренең һәм әйберләрнең санлы тәэсирен үзләштерү нигезендә иҗади һәм вариатив уйлаучанлыкны формалаштыру.

Элементар математиккүзаллауны формалаштыруны җәелдерү мәсьәләләре

1) Сан турында күзаллауларын формалаштыру.

2) Геометрик күзаллауларны формалаштыру.

3)Үзгәреш турында күзаллауларын формалаштыру(вакыт күзаллаулары, санның үзгәреше турында күзаллау, арифметик гамәлләр турында күзаллау**).**

4)Сенсорик мөмкинчелекләрен үстерү.

5)Күләмне сан аша чагылдыру алымын формалаштыру(санау алымын һәм төрле зурлыкларны үлчәү алымын формалаштыру)

6)Логик уйлаучанлыкны (эзлеклелек һәм тәртип , төркемләү операциясе, үзенең уй-фикерен әйтеп бирү алымын формалаштыру) санау, төрле зурлыкларны үлчәүне җәелдерү.

7)Күз алдына китерүчәнлекне , образлы хәтерне, уйлаучанлыкны җәелдерү.

«Математик үсеш»белем бирү өлкәсен перспектив планлаштыру

Ай	Атна	Тема	Программа эчтәлеге	Чыганак
Сентябрь	**1**	***Кабатлау***	1 һәм 3 саннарын кабатлау. Геометрик фигуралар, предметларны чагыштыру, пространство турында белемнәрен искә төшерү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 98 бит, зан. № 1

	2	***“Иртәрәк, соңрак”***	Вакыт күзаллауларын формалаштыру. Санауны ныгыту (1-3 саннары). Логик фикерләүне, хәтерләрен, игътибарлылыкны үстерү. Кызыксыну тәрбияләү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 102 бит, зан. № 2
	3	***“4 кә кадәр санау. 4 саны. 4 цифрасы”***	4 санының ничек барлыкка килүен аңлату. 4 саны, аның язылышы белән таныштыру Предметларны күплекләре буенча аера белергә өйрәтү. Фикер йөртү сәләтләрен үстерү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 106 бит, зан. № 3
	4	***“Квадрат”***	Квадрат белән таныштыру. 4 кә кадәр санауны ныгыту. Әйберләрнең охшаш, аерым якларын табып чагыштыру.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 111 бит, зан. № 4
Октябрь	1	***“Куб”***	Куб һәм аның үзлекләре белән таныштыру. 4 кә кадәр санауны ныгыту. Вакыт төшенчәсен камилләштерү. Әйберләрнең үзлекләрен табып әйтергә өйрәтү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 116 бит, зан. № 5
	2	***“Өстә, аста. Өстендә, астында”***	“Аста”, “ өстә” төшенчәләрен камилләштерү. 4 санына кадәр саннар, предметлар күплеген чагыштыруны кабатлау. Геометрик фигуралар турында белемнәрен ныгыту. Әйберләрнең охшаш, аерым якларын табарга өйрәтүне дәвам итү. Фикер йөртү осталыгын үстерү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 120 бит, зан. № 6
	3-4	***“Әйберләрнең киңлекләрен чагыштыру”***	Берсе өстенә берсен кую юлы белән тасмаларны “киңрәк”- “тарырак” сүзләрен кулланып чагыштыру. “Киң”- “тар” сүзләрен сөйләмдә дөрес кулланырга өйрәтү. Исәпләү, фикерләү сәләтләрен үстерү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 123 бит, зан. № 7
Ноябрь	1	***“5 кә кадәр санау. 5 саны. 5 цифрасы***	5 саны турында белемнәрен камилләштерү, 5 кә кадәр санарга өйрәтү. 5 санын 5 цифрасы белән туры китерү. Чагыштыру һәм тигезләү алымнары куллана белергә өйрәтү	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 127 бит, зан. № 8
	2-3	***“Овал”***	Овал, аның үзлекләре белән таныштыру. Тирә-яктагы әйберләрдә геометрик фигураларны табарга өйрәтү. Санарга һәм саннарны әйберләр белән туры китерүне күнектерү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 132 бит, зан. № 9
	4-5	***“Эчтә, тышта”***	“Эчтә”, “тышта” төшенчәләрен аңлату. 1-5 саны белән әйберләрне туры китерүне ныгыту, рәтләр төзү күнекмәләре бирү. Капшап карау юлы белән санарга өйрәтү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 137 бит, зан. № 10
Декабрь	1	***“Алда, артта, арада”***	“Алда”, “артта”, “арада” төшенчәләрен аңлату. 5 кә кадәр санауны, 5 санын тануны ныгыту. Сөйләм телен, иҗади фикер йөртү сәләтен, хәтерләрен үстерү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 141 бит, зан. № 11

	2	***“Парлы”***	Парлы әйберләр турында күзаллауларын формалаштыру. Әйберләрне озынлыгы, киңлеге, биеклеге буенча чагыштыру. 1-5 кә кадәр санауны ныгыту.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 144 бит, зан. № 12
	3	***“Турыпочмаклык”***	Турыпочмаклык, аның үзлекләре белән таныштыру. Геометрик фигураларны танырга өйрәтү. 5 кә кадәр санауны, саннарны тануны ныгыту.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 148 бит, зан. № 13
	4	***“Санлы рәт”***	Саннар рәтен төзергә өйрәтү. Пространствода ориентлашуны ныгыту. Чагыштыру юлы белән фигураларны төзергә өйрәтү. Үрнәккә карап эшләүне күнектерү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 154 бит, зан. № 14
Январь	1	***“Ритм” (эзләү һәм төзү закончалыгы)***	Ритмны табу һәм ритм аңлатмасын формалаштыру, чиратлашу закончалыгын өйрәтү, үзлектән табу осталыгына өйрәтү. Әйберләрнең охшашлыгын таба белүне ныгыту.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 159 бит, зан. № 15
	2	***“6 га кадәр санау. 6 саны. 6 цифрасы***	6 саны турында белемнәрен камилләштерү, 6 га кадәр санарга өйрәтү. 6 санын 6 цифрасы белән туры китерү. Чагыштыру һәм тигезләү алымнары куллана белергә өйрәтү	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 163 бит, зан. № 16
	3	***“Тәртип саны”***	Тәртип саны турында белемнәрен камилләштерү. 6 га кадәр санарга өйрәтү. Аңлап исәпләү, фикерләү сәләтләрен үстерү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 168 бит, зан. № 17
	4	***“Озынлык буенча чагыштыру”***	Әйберләрне озынлыгы буенча чагыштырырга өйрәтү; 6 эчендә санау алымын ныгыту. Сөйләмдә “озын”, “кыска” төшенчәләрен дөрес куллана белергә өйрәтү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 171 бит, зан. № 18
Февраль	1	***“7 гә кадәр санау һәм 7 цифрасы”***	7 саны һәм 7цифрасы турында күзаллауларын булдыру. 7 гә кадәр туры һәм кире тәртиптә санарга өйрәтү, геометрик берәмлекләрне искә төшерү, предметларны саннары буенча төркемләргә өйрәтү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 175 бит, зан. № 19
	2	***Кабатлау: “1-7 гә кадәр саннар”***	7 гә кадәр санауны ныгыту. Санау рәтендә саннарның урыннарын дөрес билгеләргә өйрәтү. Геометрик фигураларны искә төшерү, озынлыкларын билгеләргә өйрәтү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 179 бит, зан. № 20
	3	***“Калынлык буенча чагыштыру”***	Әйберләрне калынлыгы һәм нәзеклеге буенча чагыштыру алымын формалаштыру.Саный белүне камилләштерү.Логик фикерләү сәләтен үстерү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 182 бит, зан. № 21

	4	***“Биек. Түбән. Биеклек буенча чагыштыру”***	Сөйләмдә “биек”, “тәбән” сүзләрен дөрес кулланырга өйрәтү. Биеклекне чагыштырырга өйрәтү. 1-7 гә кадәр уңай һәм кире тәртиптә санауны ныгыту. Күзәтүчәнлек, игътибарлылык тәрбияләү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 186 бит, зан. № 22
Март	1	***“План” (сәяхәт картасы)***	Элементлы план буенча ориентлашу алымын формалаштыру. Пространствода предметларның урынын билгеләргә өйрәтү. 1 дән 7 гә, 7 дән 1 гә кадәр санауны ныгыту.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 190 бит, зан. № 23
	2	***“8 гә кадәр санау. 8 саны һәм 8 цифрасы”***	Киләсе санның берәмлекне кушу нәтиҗәсендә килеп чыгу күзаллауын формалаштыру; 8 саны һәм 8 цифрасы белән таныштыру.Геометрик фигуралар турында белемнәрен ныгыту.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 194 бит, зан. № 24
	3	***“Озынлык, калынлык һәм киңлек буенча чагыштыру”***	Әйберләрне озынлыгы, калынлыгы һәм киңлеге буенча чагыштыруны ныгыту. Предметларның үзлекләрен әйтә белергә өйрәтү. 1-8 гә кадәр санау тәртибен кабатлау. Фикерләү һәм сөйләм телен үстерү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 199 бит, зан. № 25
	4	***“Цилиндр”***	Цилиндр һәм аның үзлекләре белән таныштыру; 8 саны эчендә санау алымын ныгыту. Предметлардан цилиндарга охшаганнарын табырга өйрәтү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 202 бит, зан. № 26
Апрель	1	***“Конус”***	Конус һәм аның үзлекләре белән таныштыру; 8 саны эчендә санау алымын ныгыту. Әйбернең формасы кайсы геометрик фигурага туры килүен аңлату.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 207 бит, зан. № 27
	2	***“Призма һәм пирамида”***	Призма һәм пирамда турында күзаллауларын формалаштыру. Әйләнә-тирәдә призма һәм пирамидага охшаш предметларны әйтә белергә өйрәтү.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 211 бит, зан. № 28
	3	***“Геометрик фигуралар”***	Геометрик фигуралар һәм аларның үзлекләре турында белемнәрен ныгыту;план белән куллану алымын өйрәтү; әйберләрне охшаш билгесе буенча берләштерүне формалаштыру.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка. 216 бит, зан. № 29
	4	***“8 саны. 8 цифрасы”***	Киләсе санның берәмлекне кушу нәтиҗәсендә килеп чыгу күзаллавын формлаштыру; 8 саны һәм цифры белән таныштыру; геометрик фигуралар турында белемнәрен ныгыту.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка.
Май	1	***9 саны. 9 цифрасы”***	Киләсе санның берәмлекне кушу нәтиҗәсендә килеп чыгу күзаллавын формалаштыру; 9 саны һәм цифры белән таныштыру; геометрик фигуралар турында белемнәрен ныгыту.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка.
	2	***“0 саны. 0 цифрасы”***	0 саны турындагы күзаллауларын формалаштыру; 0 саны белән таныштыру; вакыт турында алган белемнәрен ныгыту.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка.

	3	*“Уен-сәяхәт”*	Алда алынган белемнәрен кабатлау. Геометрик фигураларны, 1-8 саннарын, цифраларын тану. Вакыт төшенчәсен, пространствода ориентлашуны ныгыту.	Л.Г.Петерсон, Е.Е.Кочемасова, Игралочка.

1.7.Балаларның тәҗрибә үткәрүе

Тәҗрибә үткәрү мәктәпкәчә яшьтәге балаларның танып белү үсешенең методик системасы
1).Күзәтүләр - максатчан процесс,нәтиҗәдә бала үзе гамәлдән чыгу юлын тапкан кебек белем алырга тиеш.
2. Тәҗрибәләр:

- Күрсәтмә (тәрбияченең күрсәтүе) һәм лаборатор(балалар тәрбияче белән , аның булышлыгы белән)
- Кыска һәм озак вакытлы
- Тәҗрибә – исбатлау һәм тәҗрибә – тикшерү

1.8.Бала һәм табигать дөньясы

Белем бирүнең эчтәлеге:

1. Тере табигать:
    - Үсемлекләр
    - Гөмбәләр
    - Хайваннар
    - Кеше
2. Тере булмаган табигать
    - Су
    - Җир
    - Һава.

Табигать кануннары:

- Барлык тере организмнар тормышка тигез хокуклы
- Табигатьтә барысы да бер – берсе белән бәйләнгән
- Табигатьтә бернәрсәдә юкка чыкмый, бер халәттән икенче халәткә күчә.

1.9.Җәмгыять дөньсы белән мәктәпкәчә яшьтәге балаларны таныштыру мәсьәләләре:

1) Үзе турында кешелек дөньясының вәкиле икәнлеге турында күзаллау формалаштыру.

2)Җирдә яшәүче кешеләр , аларның хисләре, хокуклары һәм бурычлары, кешеләрнең төрлеобразлы эшчәнлеге турында балада күзаллау формалаштыру

3)Танып белү нигезендә кешеләргә хөрмәт , яхшы сыйфатка ия булучы иҗади, ирекле шәхес үстерү.

2. Әйләнә-тирә дөнья белән таныштыру

(фән һәм табигать белеме нигезләре)

Ай	Атна	Тема	Программа эчтәлеге	Укыту-методик әдәбият
Сентябрь	**1**	***“Без балалар бакчасында”***	1) балаларда үз-үзеңне тоту кагыйдәләрен формалаштыруны дәвам итү; ягымлы сүзләр	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә

			куллану хисабына сүзлек байлыгын активлаштыру; 2) балаларның кызыксынуын, игътибарын, хәтерен үстерү; 3) балаларда дустанә мөнәсәбәт тәрбияләү.	сөйләшәбез, 22 бит.
	2	***“Безнең китаплар”***	1) балаларда китапка карата кызыксыну формалаштыруны дәвам итү; сыйфат билгеләрен куллану хисабына сүзлек байлыгын активлаштыру; 2) балаларның игътибарын, хәтерен үстерү; 3) балаларда китапка карата хөрмәт тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 24 бит.
	3	***“Безнең яраткан апабыз”***	1) тәрбияче ярдәмчесе һөнәре турында балаларның күзаллауларын формалаштыруны, таныш һөнәрләр атамасын ныгытуны дәвам итү; 2) балаларның игътибарын, хәтерен, сүзлек байлыгын үстерү; 3) балаларда зурлар хезмәтенә карата хөрмәт тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 26 бит.
	4	***“Басуга бару”***	1) балаларны транспорт (поезд) һәм аның төп билгеләре (төс, материал) белән таныштыруны дәвам итү; яшелчәләр (кишер, чөгендер) турындагы белемнәрне ныгыту; 2) яшелчәләрнең тышкы күренеше, тәме, формасы буенча (кишер, чөгендер) аера белү осталыгын, игътибарын, кабул итүләрен, диалоглы сөйләмен, сенсор сәләтләрен үстерү, [у] авазын дөрес әйтүләренә ирешү; 3) балаларда табигатькә уңай караш тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 29 бит.
Октябрь	**1**	***“Куян күчтәнәчләре”***	1) балаларның көз, көзге уңыш турындагы күзаллауларын киңәйтү; яшелчәләр (кыяр, суган, помидор) турындагы белемнәрен ныгыту; 2) яшелчәләрне (кыяр, суган, помидор) тышкы күренеше буенча аера белү осталыгын, игътибарын, кабул итүләрен, диалоглы сөйләмен, сенсор сәләтләрен үстерү; 3) балаларда сорауларга җавап бирү теләге тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 33 бит.
	2	***“Көзге яфраклар. Күгәрчен”***	1) балаларны көзнең характерлы билгеләре белән таныштыруны дәвам итү; көзге яфраклар турындагы белемнәрне тирәнәйтү; күгәрченнең тышкы кыяфәте турындагы белемнәрне, хәрәкәтләрен ныгыту, [ш], [г] авазлар әйтелешен активлаштыру; 2) балаларның игътибарын, кабул итүләрен, хәтерен, күзәтүчәнлеген үстерү; 3) балаларда пөхтә эшләү теләге һәм кошлар турында кайгыртучанлык тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 37 бит.
	3	***“Әти, әни һәм мин”***	1) балаларның гаиләләре турындагы күзаллауларын киңәйтү; 2) балаларның фикерләвен, хәтерен, хәрәкәт активлыгын үстерү; 3) балаларда туганлык хисләре тәрбияләү	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 40 бит.
	4	***“Мин һәм кешеләр”***	1) балаларга кешенең үсеше турында күзаллаулар бирү, төрле яшьтәге һәм	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә

			җенестәге кешеләрне аерырга өйрәтү; кешеләрнең бер-берсеннән аерылып торуын (яше, җенесе белән генә түгел, ә характер үзенчәлекләре, киеме, шөгыле белән дә аерылуын) аңлату; 2) сөйләмнәрен, логик фикерләүләрен үстерү; 3) әйләнә-тирәгә яхшы мөнәсәбәт тәрбияләү.	сөйләшәбез, 43 бит.
Ноябрь	**1**	***"Мин – үзем өчен иң кадерле кеше"***	1) балаларда үзләренең уникаль (бердәнбер) һәм кабатланмас шәхес булулары турында күзаллаулар формалаштыру; 2) балаларның үзаңнарын үстерү; 3) тышкы кыяфәтләренә игътибарлылык тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 47 бит.
	2	***"Минем данлыклы шәһәрем"***	1) балаларны туган шәһәр белән таныштыруны дәвам итү, шәһәрнең тарихы, Татарстан Республикасы турында белем бирү; 2) балаларның кабул итүләрен, игътибарын, диалоглы сөйләмен үстерү; 3) балаларда туган шәһәр белән горурлану хисләре, төзүче һөнәренә хөрмәт тәрбияләү	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 49 бит.
	3	***"Минем Туган илем – Рәсәй"***	1) балаларда туган ил, аның тарихы, әләм флаг турында күзаллаулар формалаштыру; 2) балаларның кабул итүләрен, сүзләрне, кыска фразаларны ачык әйтү осталыгын, игътибарын үстерү; 3) балаларда туган илгә мәхәббәт, тогәллек тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 51 бит.
	4	***"Кар кызы, Кар бөртеге бездә кунакта"***	1) Яңа ел уңаеннан балаларның тирә-юнь турындагы күзаллауларын киңәйтү, курчак киемнәре белән таныштыруны дәвам итү, төзү детальләрен аеру һәм атауны (куб, пластина, кирпеч, брусок) ныгыту, аларны төзүдә кулланырга өйрәтү; 2) балаларның игътибарын, хәтерен, диалогик сөйләмен, төзү материаллары белән эшләү осталыгын үстерү; 3) балаларда Яңа ел бәйрәме уңаеннан яхшы кәеф, шатлык хисләре булдыруга шартлар тудыру, курчакларга карата кайгыртучанлык хисләре тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 54 бит.
Декабрь	**1**	***"Яңа ел уенчыклары"***	1) балаларны Яңа ел бәйрәмен каршыларга әзерләү, чыршы уенчыклары белән таныштыру, пыяладан ясалган уенчыкларның, предметларның билгеләрен ачыклау (үтә күренмәле, төсле, шома, салкын, ватылучан); 2) балаларның сенсор сәләтләрен һәм кызыксынуын, күзәтүчәнлеген үстерү; 3) чыршы уенчыкларына сак караш тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 56 бит.
	2	***"Яңа ел килә"***	1) балаларда Яңа ел бәйрәме турында белемнәр формалаштыруны дәвам итү, сенсор билгеләре буенча бертөрле предметларны төркемгә берләштерү осталыгын ныгыту; 2) балаларның чыршы уенчыкларының төсен, формасын, зурлыгын, кулланылышын билгеләү, диалоглы сөйләмен, сорауларга җөмлә белән җавап	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 58 бит.

			бирү осталыгын, хисси тәҗрибәсен, кабул итүләрен үстерү; 3) балаларда Яңа ел бәйрәме уңаеннан яхшы кәеф, шатлык хисләре уяту.	
	3	***“Киемнең үткәне һәм бүгенгесе”***	1) балаларны киемнең билгеләнеше һәм функцияләре белән таныштыру, кием материалы һәм аны куллану ысулы арасындагы бәйләнешне урнаштырырга өйрәтү; 2) балаларның игътибарын, хәтерен, диалоглы сөйләмен, кызыксынуын, иҗади сәләтләрен үстерү; 3) балаларда зәвык тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 61 бит.
	4	***“Хуш киләсең, карлы кыш!”***	1) балаларның кыш, Яңа ел турындагы белемнәрен тирәнәйтү, сөйләмнең грамматик төзелешен камилләштерү; 2) кабул итүне, игътибарны, сүзлекне, бәйләнешле сөйләмне үстерү; 3) биремнәрне үтәүгә кызыксыну тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 64 бит.
Январь	**1**	***“Миләш һәм балан җиләкләре”***	1) балаларның Яңа ел турындагы күзаллауларын киңәйтү, үсемлекләрнең җимешләре, аларның табигатьтәге һәм кеше тормышындагы роле белән таныштыру; 2) танып белүгә кызыксыну үстерү, сүзлекне баету һәм активлаштыру; 3) кошларга ярдәм итү теләге тәрбияләү	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 68 бит.
	2	***“Кыш билгеләре”***	1) балаларның кыш турында белемнәрен ныгыту; 2) балаларның күрсәтмә образлы фикерләвен үстерү; 3) туган табигатькә мәхәббәт һәм эстетик хисләр тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 71 бит.
	3	***“Кар бабай”***	1) балаларның кышкы күренешләр турындагы күзаллауларын киңәйтү, геометрик фигураларның – түгәрәкнең, өчпочмакның атамасын ныгыту, детальләрне зурлыгы буенча чагыштырырга өйрәтүне дәвам итү; 2) балаларның кабул итүләрен, игътибарын, фикерләвен үстерү; 3) балаларда уңай эмоциональ халәт булдыру, эстетик хисләр тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 74 бит.
	4	***“Җәнлекләр кышка әзерләнә”***	1) балаларны җәнлекләрнең кышкы табигатьтә яшәү рәвеше белән таныштыруны дәвам итү; 2) балаларның грамматик яктан дөрес сөйләмен үстерү; 3) балаларда тере табигатькә карата кызыксыну тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 76 бит.
Февраль	**1**	***“Җәнлекләр кышкы урманда”***	1) балаларның кыргый хайваннар турында күзаллауларын формалаштыру; табигатьтәге сезонлы үзгәрешләр турындагы белемнәрен ныгыту; 2) бәйләнешле сөйләм үстерү, сөйләмнең грамматик төзелешен камилләштерү; 3) хайваннарга сакчыл караш тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 79 бит.
	2	***“Без – солдатлар!”***	1) балаларны Ватанны саклаучылар көне белән таныштыру; очкычның (самолёт), вертолётның өлешләрен, формасын аерырга һәм атарга өйрәтүне, исемнәрне сыйфатлар	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 83 бит.

			белән яраклаштыру күнекмәләре формалаштыруны дәвам итү; солдат, очучы, диңгезче, очкыч, вертолёт, кораблы сүзләре хисабына сүзлек байлыгын активлаштыру; 2) балаларның игътибарын, хәтерен, кызыксынуын үстерү; 3) балаларда очучы, диңгезче, хәрбиләр һөнәренә хөрмәт, патриотик хисләр, малайларда көчле, кыю булу теләге тәрбияләү.	
	3	***“Безнең армия”***	1) балаларда илне саклаучы сугышчылар турында күзаллау формалаштыру; “Ватанны саклаучылар” төшенчәсен ачыклау; кайбер хәрби һөнәрләр (диңгезчеләр, танкистлар, очучылар, чик сакчысы) белән таныштыру; 2) балаларның сорауларга тулы фразалар белән җавап бирү осталыгын, игътибарын, кызыксынуын үстерү; 3) хәрбиләр һөнәренә хөрмәт, патриотлык хисләре тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 87 бит.
	4	***“Бакчабыз ның балта остасы”***	1) балаларны олылар хезмәте белән таныштыруны дәвам итү (балта остасы хезмәте), хезмәт кораллары турындагы белемнәрен ныгыту; 2) балаларның сорауларга тулы фразалар белән җавап бирү, хезмәт коралларын классификацияләү осталыгын, игътибарын, олылар хезмәтенә карата кызыксынуын үстерү; 3) өлкәннәр хезмәтенә хөрмәт тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 90 бит.
Март	**1**	***“Музыка җитәкчесендә кунакта”***	1) балаларның әниләр бәйрәме, әниләре турындагы белемнәрен киңәйтү; музыка җитәкчесенең бербөтен образын тудыру; музыка коралларының төп билгеләрен ачыклау; 2) балаларның игътибарын, кабул итүләрен, хәтерен, диалоглы сөйләм формасын, шигырьләрне сәнгатьле сөйләү осталыгын үстерү; 3) балаларда әниләргә, музыка җитәкчесенә карата ихтирам, хөрмәт тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 92 бит.
	2	***“Әнием турында сөйлим”***	1) бәйрәмнәр белән таныштыруны дәвам итү; әниләр турында тасвирлама төзү осталыгын формалаштыру; 2) кабул итүне, хәтерне, игътибарны, сүзлек байлыгын үстерү, сәнгатьлелек чараларын куллануда күнектерү; 3) әниләргә карата хөрмәт тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 96 бит.
	3	***“Савыт-саба”***	1) татар авылы көнкүреше белән таныштыру; хәзерге һәм элекке заманда кулланылган савыт-саба турындагы белемнәрне ныгыту; 2) кабул итүләрен, фикерләүләрен, хәтерләрен, сүзлек байлыгын үстерү, сөйләмнең грамматик төзелешен камилләштерү; 3) татар халкының көнкүреш предметларына кызыксыну тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 98 бит.
	4	***“Кар бабай язны эзли”***	1) балаларның ел фасыллары, кыш, яз билгеләре турындагы белемнәрен ныгыту;	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә

			табигать күренешләре һәм алар арасындагы бәйләнеш турындагы күзаллауларын формалаштыру, “кояш”, “кошлар”, “умырзая чәчәге”, “җир казый”, “орлык чәчә” кебек сүзләр һәм сүзтезмәләр хисабына сүзлек байлыгын активлаштыру; 2) балаларның игътибарын, хәтерен, кызыксынуын, фикерләвен, хәрәкәт активлыгын үстерү; 3) балаларда табигатькә карата сакчыл караш, кайгыртучанлык тәрбияләү.	сөйләшәбез, 101 бит.
Апрель	**1**	***“Яз бүләкләре”***	1) балаларның яз, аның билгеләре турындагы белемнәрен, “бер”, “күп” төшенчәсен кулленуларын ныгыту; бишкә кадәр санарга өйрәтү, “киң”, “тар”, “яңгыравык”, “күңелле”, “тыныч тавыш”, “кычкырып” дигән сүзләр хисабына сүзлекләрен активлаштыру; табигать күренешләре һәм алар арасындагы бәйләнешләрне аңлатуны һәм яз көне башкарыла торган эш турындагы күзаллауларын формалаштыруны дәвам итү; куркынычсызлык кагыйдәләре турындагы белемнәрен киңәйтү; 2) балаларның игътибарын, хәтерен, фикерләвен, ишетү сәләтен, кабул итүләрен үстерү; 3) балаларда табигатькә карата сакчыл караш, кайгыртучанлык, үзара дуслык хисләре тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 105 бит.
	2	***“Яз килә, яз!”***	1) балаларның яз, аның айлары, билгеләре турындагы белемнәрен ныгыту; эшчәнлектә кулланган сүзләр хисабына сүзлек байлыгын активлаштыру; табигать күренешләре һәм алар арасындагы бәйләнеш турындагы күзаллауларын формалаштыруны дәвам итү; 2) балаларның игътибарын, хәтерен, кызыксынуын, фикерләвен, хәрәкәтен, кабул итүләрен үстерү; 3) балаларда табигатькә карата сакчыл караш, кайгыртучанлык тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 109 бит.
	3	***“Татарстан байрагы”***	1) Татарстан байрагының төсләрен ныгыту, агач һәм тукыманың билгеләрен ачыклау; кәгазь белән эшләү алымнарын камилләштерү; Җиңү көне турында мәгълүмат бирү; 2) балаларның сүзлек байлыгын активлаштыру, игътибарын, хәтерен, кабул итүләрен, флагта төсләрне дөрес урнаштыру осталыгын үстерү; 3) Татарстан байрагына карата горурлык хисләре, Җиңү бәйрәменә кызыксыну тәрбияләү	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 112 бит.
	4	***“Җиңү бәйрәме”***	1) балаларның Җиңү көне турындагы күзаллауларын формалаштыру; сугышчыларның батырлыгы турында сөйләү; кайбер хәрби һөнәрләр (диңгезчеләр, танкчылар, очучылар, чик сакчылары) белән	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 116 бит.

			таныштыруны дәвам итү; 2) балаларның сорауларга тулы фразалар белән җавап бирү осталыгын, игътибарын, кызыксынучанлыгын үстерү; 3) хәрбиләр һөнәренә хөрмәт, патриотлык, горурлык хисләре тәрбияләү.	
Май	**1**	***“9 майны каршылап...”***	1) балаларның Җиңү көне турындагы күзаллауларын формалаштыруны, хәрби һөнәрләр, аларның баш киемнәре белән таныштыруны дәвам итү; сугышчыларның батырлыгы турында сөйләү, хәрби техника турында белемнәрен киңәйтү; 2) балаларның диалоглы сөйләмен, конкрет-образлы фикерләвен, игътибарын, кызыксынуын, конструктив осталыкларын үстерү; 3) хәрби һөнәрләргә, ветераннарга карата хөрмәт, патриотлык, горурлык хисләре тәрбияләү	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 118 бит.
	2	***“Чәчәкләр”***	1) балаларны җәйге табигатьтәге үзгәрешләр, чәчәкләрнең характерлы билгеләре белән таныштыруны дәвам итү; 2) сорауларга тулы җәенке җөмләләр белән җавап бирү осталыгын, логик, образлы фикерләүләрен, хәтерен, игътибарын, вак моториканы үстерү; 3) чәчәкләргә карата сакчыл караш тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 120 бит.
	3	***“Үрдәк бәбкәсе Бак-Бакны тасвирлау”***	1) уенчыкны эзлекле тасвирлап, кечкенә хикәя төзергә өйрәтүне дәвам итү; 2) бәйләнешле сөйләм телен, кабул итүләрен, игътибарларын үстерү; 3) хикәя төзүгә кызыксыну тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез, 123 бит.
	4	***“Кабатлау”***	1) бәйләнешле сөйләм телен, кабул итүләрен, игътибарларын үстерү; 2) сорауларга тулы җәенке җөмләләр белән җавап бирү осталыгын, логик, образлы фикерләүләрен, хәтерен, вак моториканы үстерү; 3) кайгыртучанлык, үзара дуслык хисләре тәрбияләү.	Ф. В. Хәзрәтова, Туган телдә сөйләшәбез.

2.1.«Сәнгать – эстетик үсеш» белем бирү өлкәсе

Максат:Әйләнә – тирә чынбарлыкның эстетик ягына кызыксыну формалаштыру максатына ирешү, балаларның үз – үзен күрсәтүдә ихтыяҗларын канәгатьләндерү.

Мәсьәләләр:

1)Табигать дөньясының сәнгать әсәрләрен мәгънәле – бәяле аңлау һәм кабул итү алшартының үсеше.(телдән, музыкаль, сәнгать)

2) Тирә – юньгә эстетик карашның барлыкка килүе.

3) Сәнгать төрләре турында элементар күзаллау формалаштыру.

4)Фольклорны, матур әдәбиятны, музыканы кабул итү.

5) Әдәби әсәрләрнең персонажларына борчылу хисен дәртләндерү.

6) Балаларның мөстәкыйль иҗади эшчәнлеген тормышка ашыру(сәнгать, төзү, музыкаль һ. б.)

2.2.Сәнгать эшчәнлеге

Сәнгать – эстетик эшчәнлек үзенчәлекләре белән билгеләнгән принциплар:
1)Бербөтен әйберле – җәелдерү тирәлекнең һәм көнкүрешнең матурлыгы.
2)Төрле яшьтәге балаларның танып белү үсешенә туры китереп, сәнгать эшчәнлеге эчтәлегенең мәдәни яктан баюы.
3)Нәтиҗәле эшчәнлекнең балалар активлыгының башка төрләре белән бәйләнеше.
4) Сәнгать эшчәнлегенең һәм сәнгать өлкәсенең төрле төрләренең бәйләнеше.
5)Гомум кешелек кыйммәтенә эстетик урын билгеләү(уйлаучы, тоючы – сиземләүче кеше тәрбияләү)
6)Сенсорик – хисле тәҗрибәне баету.
7)Тематик тирәлекне оештыру(белешмә кыры) – образлы күзаллауларны үстерү өчен нигез;
8)Сәнгатьле әдәби образны тудыруга юнәлтелгән гомумиләштерү күзаллауларының һәм гомумиләштерү гамәлләренең алымнары бәйләнеше.
9).Табигый шатлык(эстетик кабул итү, тою һәм бөек эшләр шатлыгы, эстетик реакцияләр, эмоциональ ачыклык саклану).

Нәтиҗәле эшчәнлек төрләрен үстерү

Рәсем ясау

Балаларга рәсемнәрдә әйләнә-тирә табигатьнең матурлыгын (миләш тәлгәшләре, җиргә коелучы төрле төстәге яфраклар һ.б) сүрәтләп бирергә тәкъдим итү.
Балаларны сәнгать әсәрләрен кабул итәргә әзерләү. Татар декоратив-гамәли сәнгатьнең иң гади бизәк элементлары һәм алар белән бизәлгән көнкүреш предметлары белән таныштыру. Сәнгать әсәрләренең матурлыгына уңай эмоциональ караш тәрбияләү.
Балаларны декоратив эшчәнлеккә тарту: милли орнамент элементлары (лалә, күкчәчәк, кыңгырау чәчәк, яфраклар һ.б) буяу ысулларын күрсәтү. Сүрәтләнә торган предметка туры килгән төсне сайлап алырга өйрәтү.
Татар орнаментына хас булган төс исемнәрен (кызыл, зәңгәр, яшел, сары, ак, кара) белүләрен ныгыту. Бер, ике яки берничә төсне кулланып, сүрәтләр тасвирларга өйрәтү.
Балаларны төрле юнәлештә туры сызыклар (кыска, озын, вертикаль,горизонталь, авыш) сызарга өйрәтү. Төрле формадагы (түгәрәк, турыпочмаклы) предметлар сүрәтлүүгә өйрәтү. Гади сүрәтләр (Казан сөлгесе, тастымал, кечкенә тәлинкә һ.б) иҗат итү күнекмәләрен үстерү.
Татар гамәли сәнгате мотивлары буенча коллектив композияләр төзегәндә,өлкәннәр белән бергәләп эшләү тәҗрибәсе формалаштыру.

Әвәләү

Әвзләү эшчәнлегенә кызыксыну уяту.Балчык,пластилин,тозлы камырның үзлекләре һәм аларны әвәләү ысуллары турындагы күзаллаударын ныгыту.
Балчык,пластилин кисәкләрен туры һәм әйләнүле хәрәкәт белән әвәләү;ике кулның уч төпләре белән басып,шарны яссыландыру.Уйнау өчен гади генә формалар-коймак,кабартма,мич күмәчләре әвәләргә дәртләндерү.
Балчык,камыр белән пөхтә эш итү күнекмәләрен ныгыту;әвәләп ясалган әйберләрне һәм кисәкләрне әвәләү тактасына кую.
Әвәләнгән фигуралардан күмәк композиөия төзергә тәкъдим итү(подностагы пәрәмәчләр,чәй сервизы һ.б).Күмәк эшчәнлекнең нәтиҗәсен күреп,шатлану хисләре тудыру.
Кул хезмәте: Балалар кайчы белән туры диоганаль буенча кисә алалар, 5 яшьтә түгәрәк һәм овал формалы әйберләрне кисү алымнарына ия булалар. Оригами ысулы белән танышалар.

Кисеп ябыштыру

Балаларны аппликация сәнгатенә тарту,бу эшчәнлек төренә кызыксыну уяту.Татар орнаментының алдан ук әзерләнгән чәчәк-усемлек формаларын(лалә,кыңгырау чәчәк,ромашка(акчәчәк),гөлҗимеш,миләш тәлгәшләре һ.б)башта кәгазь битенә таратып салырга,аннары тар кәгазь кисәгендә билгеле бер тәртиптә тезеп куярга,уртага ,квадрат,түгәрәк кырыйларына урнаштырырга өйрәтү.
Татар декоратив-гамәли сәнгате мотивлары буенча шәхси һәм күмәк композицияләр иҗат итү күнекмәләрен үстерү.

Сынлы сәнгатькә тарту

Татар халык декоратив-гамэли сәнгате әсәрләренә(милли киемдәге курчак,Шәмәрдән,Актүбә уенчыклары һ.б) кызыксыну уяту.

Балаларга якын,таныш булган хис-кичерешләр чагылдырылган сынлы сәнгать әсәрләренә,халык әкиятләре,татар язучылары һәм шагыйрьләренең хикәя-шигырьләреннән торган рәсемле китапларга уңай эмоциональ мөнәсәбәт булдыру.

“Сәнгати-эстетик үсеш” Рәсем ясау

Ай	Атна	Тема	Программа эчтәлеге	Укыту-методик әдәбият
Сентябрь	**1**	***“Җәй дә үтеп китте”***	***“Җәй дә үтеп китте”*** Җәй көнендә алган истәлекләрне хәлдән килерлек алымнар белән чагылдырырга өйрәтү. Пумаланың очы белән рәсемләүне, пумаланы дөрес тоту, юу, киптерү алымнарын ныгыту.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 47 бит.
	2	***“Төсле шарлар”***	Түгәрәк һәм овал формасындагы әйберләр белән таныштыруны дәвам итү. Аларны чагыштыруны, карандашлар белән рәсемләүне ныгыту.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 54 бит.
	3	***“Матур чәчәкләр” (татар милли бизәкләре)***	Балаларның күзәтүчәнлекләрен, сайлап ала белүләрен үстерү.Үсемлекләрнең өлешләрен сурәтләргә өйрәтү, Балаларда кызыксыну уяту. Күңел күтәренкелеге булдыру. Буяуларны сайлый белергә күнектерү.	Татар халкының сынлы сәнгате. Нурзия.
	4	***“Алмагачта алмалар өлгерде”***	Алмагач агачын, аның үзенчәлекләрен: кәүсә, ботак, яфракларын сурәтләргә өйрәтү. Үз эшләрен бәяләргә, матурлыкны күрә белүне тәрбияләү. Буяулар белән чиста эшләүне күнектерү.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 48 бит.
Октябрь	**1**	***“Яфраклар коелалар”***	Агачларны ясарга өйрәтүне дәвам итү. Аның үзенчәлекләрен: кәүсә, ботак, яфракларын сурәтләүне ныгыту. Пумаланың очы белән рәсемләүне, пумаланы дөрес тоту, юу, киптерү алмнарын ныгыту.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду, Г.С.Швайко, 40 бит.
	2	***“Миләш тәлгәше”***	Миләш тәлгәшен мамыклы таякчыклар белән ясарга өйрәтү.Тәлгәш төзелеше белән балаларны таныштыру. Ритм һәм төс сиземләүне үстерү.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 133 бит. (И.А.Лыкова, 46 бит).
	3	***“Помидор һәм кыяр”***	Түгәрәк һәм овал формасындагы әйберләрне ясарга өйрәтү. Ике әйберне кәгазь битендә дөрес урнаштырырга кирәклеген аңлату. Буяулар белән чиста эшләүне күнектерү.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду, Г.С.Швайко, 11 бит.
	4	***“Көзге***	Балаларны “принт” техникасы белән	Развивающие

		ковер” (коллектив эш)	таныштыру: төсен туры китереп яфракны буяу һәм кәгазъгә басып эз калдыру. Төсләрне сиземләүне, матурлыкны тою хисләрен үстерү.	занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 173 бит.
Ноябрь	**1**	***“Перчаткалар, бияләйләр”***	Кулларын, бармакларын рәсемгә төшереп, төрле бизәкләр ясарга өйрәтү. Карандашлар, фломастерлар белән дөрес эшләүне гыгыту.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 189 бит. (И.А.Лыкова, 64 бит).
	2	***“Алъяпкыч бизибез” (татар милли бизәкләре)***	Татар халык киемнәре һәм бизәкләре белән таныштыруны дәвам итү. Балаларда кызыксыну уяту. Буяулар белән чиста эшләүне ныгыту.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 53 бит.
	3	***“Аквариумда балыклар йөзәләр”***	Балыкларны сурәтләргә өйрәтү; формасын, койрыгын, канатларын (йөзгечләрен) дөрес ясау. Төрле характердагы штрихлар ясауны ныгыту.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 60 бит.
	4	***“Үзең теләгәнеңне яса”***	Үзлегеннән рәсеменең темасын уйларга, башлаган эшен ахырынача җиткерергә өйрәтү. Карандашларны дөрес тотуны, кирәкле өлешләрен буяуны ныгыту.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 60 бит.
Декабрь	**1**	***“Кышкы бизәкләр”***	Балаларда күзәтүчәнлек, табигатьтәге үзгәрешләргә кызыксыну уяту. Челтәр үрү стилендә бизәкләр ясарга өйрәтү (буяулар белән). Декоратив элементларны куллануларын ныгыту.	Изобразительная деятельность в детском саду. И.А.Лыкова, 66 бит.
	2	***“Күлмәк бизәү” (татар милли бизәкләре)***	Балаларны дулкынлы сызык, яфрак, чәчәк элементларын ясау алымнарын ныгыту (буяулар белән). Матурлыкка соклану хисләре тудыру.	Татар халкының сынлы сәнгате. Нурзия.
	3	***“Чыршыга кышын салкын”***	Чыршы ясарга өйрәтү. Аның төзелешен, кар яуганын дөрес сурәтләүләренә ирешү. Балаларның күзәтүчәнлекләрен үстерү. Буяулар белән чиста, дөрес эшләүне ныгыту.	Изобразительная деятельность в детском саду. И.А.Лыкова, 74 бит
	4	***“Кар бабайлар”***	Кар бабайларны киемнәре белән ясарга өйрәтү. Декоратив бизәү алымнарын куллануларын ныгыту. Балаларда кызыксыну уяту.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 303 бит. (И.А.Лыкова, 78 бит).
Январь	**1**	***“Безнең матур чыршыбыз”***	Чыршы ясауны ныгыту. Аның төзелешен, уенчыкларын буяулар ярдәмендә сурәтләргә һүм кәгазъ битендә дөрес урнаштырырга	Изобразительная деятельность в детском саду.

			өйрәтү.	И.А.Лыкова, 74 бит
	2	***“Кар кызы”***	Тун кигән кар кызын сурәтләргә өйрәтү. Буяу һәм пумала белән эшләүне ныгыту. Кыш турында белемнәрен ныгыту. Рәсемгә карата кызыксыну уяту.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 60 бит. Г.С.Швайко, 110 бит.
	3	***“Бизәкле тәлинкә” (татар милли бизәкләре)***	Балаларны татар милли бизәге – 5 таҗлы чәчәк (башта уртасын, аннары кырыйларын) ясарга өйрәтү. Пумаланың очы белән эшләү алымын ныгыту.	Татарский орнамент в изобразительной деятельности. Р.А Бурганова, 11 бит.
	4	***“Йомшак уенчыклар”***	Юеш кәгазъ битендә рәсем ясау алымын өйрәтү. Үзлектән тема сайларга, башлаган эшне ахырынача бетерергә	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 260 бит.
Февраль	1	***“Ботакта кызылтүшләр”***	Карлы ботакта кызылтүшләрне сурәтләргә өйрәтү; Кошның тышкы кыяфәтен – гәүдәсен, төсен, үзенчәлекле билгеләрен күрсәтә белүне ныгыту.Кошларга карата кайгыртучанлык хисе тәрбияләү.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 324 бит. И.А.Лыкова, 90 бит.
	2	***“Бау үрү алымы” (татар милли бизәкләре)***	Балаларны дулкынлы сызык – бау үрү алымы белән таныштыру; күз үлчәмен үстерү, чиста эшләүне күнектерү. Балаларда кызыксыну уяту..	Татар халкының сынлы сәнгате. Нурзия.
	3	***“Кульяулыклар кибәләр”***	Турыпочмаклык һәм квадрат формаларын аерырга өйрәтү. Кырыйга чыкмыйча буяуны ныгыту. Ритм һәм төс сиземләүне үстерү.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду, Г.С.Швайко, 52 бит. Т.С.Комарова, 68 бит.
	4	***“Күңелле матрешкалар”***	Матрешкалар силуэтына бизәкләр төшерергә өйрәтү. Ритм һәм төс сиземләүне үстерү.	Изобразительная деятельность в детском саду. И.А.Лыкова, 106 бит.
Март	1	***“Бүләккә чәчәкләр”***	Әзер ваза силуэтына чәчәкләр сурәтләргә өйрәтү. Әниләргә карата кайгыртучанлык тәрбияләү. Форма һәм төсләрне тою хисләрен үстерү.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 389 бит.
	2	***“Өйсез куян”***	Сюжетлы рәсем ясауны ныгытуны дәвам итү. Хайваннарның гәүдә торышларын ясарга өйрәтүне дәвам итү. Рәсемгә кызыксыну уяту.	Занятия по изобразительной деятельности в

				детском саду, Г.С.Швайко79(93)бит Т.С.Комарова, бит.
	3	***“Кәҗәләр болында уйныйлар”***	Дүртаяклы хайваннарны ясарга өйрәтүне дәвам итү. Бөтен хайваннарның да гәүдәләре овал формасында булуы турында белемнәрен ныгыту.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 75 бит.
	4	***“Матур сөлгеләр” (татар милли бизәкләре)***	Балаларны георгин мотивы белән таныштыру. Дулкынлы сызык һәм яфрак ясау алымнарын ныгыту. Карандаш белән дөрес эшләүләренә ирешү.	Татар халкының сынлы сәнгате. Нурзия.
Апрель	1	***“Теремкәй”***	Әкият буенча теремкәй образын сурәтләргә, күз алдына китереп әкияти өйне бизәргә өйрәтү. Балаларның үзлектән эшләүләрен үстерү.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 74 бит.
	2	***“Син яши торган өй”***	Зур өйне ясарга, урыпочмаклыклы стенасын, тәрәзәләрен дөрес сурәтләргә өйрәтү. Тирә – якны күзәтүдән алган белемнәре белән рәсемне тулыландыруларына ирешү.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 78 бит.
	3	***“Түбәтәй бизибез” (татар милли бизәкләре)***	Татар халкының милли киеме – түбәтәй, милли бизәкләр белән таныштыруны дәвам итү. 5 таҗлы “розетка” мотивындагы чәчәк ясау алымын ныгыту. Матурлыкны тоя белергә, төсләрне дөрес сайларга өйрәтү.	Татар халкының сынлы сәнгате. Нурзия.
	4	***“Минем яраткан курчагым”***	Яраткан уенчык образын сурәтләргә өйрәтү. Кешенең гәүдәсен, кул, аякларын дөрес ясауны; пөхтә, чиста эшләүне ныгыту.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 77 бит.
Май	1	***“Самолетлар оча”***	Самолетлар ясарга өйрәтү; нинди өлешләрдән торуы турында белемнәрен ныгыту.Карандашларга дөрес басым ясарга күнектерү.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 80 бит.
	2	***“Чәчәкле ботак”***	Балаларны композиция төзергә өйрәтү. Басып алу алымын ныгыту.Табигатьнең матурлыгына соклана белү хисләре тәрбияләү.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 514 бит.
	3	***“Кошлар ояда”***	Кошларны ясарга өйрәтүне дәвам итү. Гәүдә һәм башны овал формасында, койрыгын үзләре теләгәнчә (трапеция, өчпочмак һ.б)	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет.

			ясауны ныгыту.	Л.А.Парамонова, 473 бит.
	4	***“Салават күпере”***	Табигатьнең – салават күперенең матурлыгын күрә белергә өйрәтү, аны рәсемдә сурәтләүләренә ирешү. Салават күперенә карата кызыксыну уяту.	Изобразительная деятельность в детском саду. И.А.Лыкова, 136 бит.

2.3.“Сәнгати-эстетик үсеш” Әвәләү

Ай	**Атна**	**Тема**	**Программа эчтәлеге**	**Укыту-методик әдәбият**
Сентябрь	**1**	***“Алмалар һәм җиләкләр”***	Пластилин белән ничек эшләргә кирәклеген искә төшерү. Түгәрәк формадагы, төрле зурлыктагы әйберләрне әвәләүне ныгыту. Әвәләүгә кызыксыну уяту.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 47 бит.
	4	***“Зур, кечкенә кишерләр”***	Балаларны озынча формадагы әйберләрне әвәләргә өйрәтү. Такта өстендә ничек эшләргә кирәклеген аңлату. Чисталык, пөхтәлек тәрбияләү. Әвәләүгә кызыксыну уяту.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 48 бит.
Октябрь	**1**	***“Чөгендер һәм кыяр”***	Ике уч арасында туры һәм түгәрәк хәрәкәтләр ярдәмендә әвәләүне ныгыту. Бармакларның очы белән чеметеп алуны өйрәтү.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 53 бит.
	4	***“Гөмбәләр”***	Гөмбәнең төзелеше, формасы турында белемнәрен ныгыту.Өйрәнгән әвәләү алымнарын кулланырга өйрәтү. Пластилин белән пөхтә эшләүләрен булдыру.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 56 бит. И.А.Лыкова, 44 бит.
Ноябрь	**1**	***“Керпеләр”***	Тышкы кыяфәтенең үзенчәлекле якларын күрсәтеп керпе әвәләргә өйрәтү.Балаларда кызыксыну уяту.	Изобразительная деятельность в детском саду. И.А.Лыкова, 52 бит.
	4	***“Үрдәк” (дымка уенчыгы)***	Балаларны дымка уенчыклары белән таныштыру. Гәүдә өлешләрен кирәкле зурлыкта әвәләүне күнектерү. Балаларда чисталык, пөһтәлек тәрбияләү.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 61 бит.
Декабрь	**1**	***“Кар кызы бии”***	Конус формасыннан кар кызын әвәләргә, фигураларны хәрәкәттә күрсәтергә өйрәтү. Пропорция, форманы тоемлауны үстерү.	Изобразительная деятельность в детском саду. И.А.Лыкова, 68 бит.

	4	***“Кыш бабай бүләк алып килә”***	Конус формасыннан кеше фигурасын әвәләүне дәвам итү. Кыш бабайның үзенчәлекле якларын - сакалын, озын тунын, капчыгын әвәвләргә өйрәтү.	Изобразительная деятельность в детском саду. И.А.Лыкова, 70 бит.
Январь	1	***“Кар бабай”***	Кар бабай әвәләргә өйрәтү. Эшләнгән эшкә шатлык хисе уяту. Балаларда чисталык, пөһтәлек тәрбияләү; мөстәкыйльлекләрен үстерү.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду, Г.С.Швайко, 97 бит.
Февраль	1	***“Җимлеккә кошлар очып килделәр” (коллектив эш)***	Кошларның гәүдә торышын күрсәтергә өйрәтү. Әвәләү алымнарын ныгыту. Балаларда күзәтүчәнлек һәм эмоциональ караш тәрбияләү.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 70 бит. И.А.Лыкова, 88 бит.
	4	***“Күңелле вертолетлар”***	Һава транспорты-вертолет әвәләргә өйрәтү. Аның төзелеше турында белемнәрен ныгыту. Кул чукларын, күз үлчәмен үстерү.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 366 бит. И.А.Лыкова, 96 бит.
Март	1	***“Чәчәкләр бәйләме”***	Әниләргә бүләк әзерләү теләге уяту. Чәчәкләр әвәләргә өйрәтү.Матурлыкны тою хисләре тәрбияләү.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 387 бит.
	4	***“Уенчыкларга чынаяклар” (коллектив эш)***	Өйрәнелгән алымнарын кулланып чынаяклар әвәләргә өйрәтү. Коллективта эшләргә күнектерү.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 404 бит. И.А.Лыкова, 108 бит.
Апрель	1	***“Куянкай”***	Куян әвәләргә, аның характерлы билгеләрен күрсәтергә өйрәтү. Пластилин белән пөхтә эшләргә күнектерү.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 81 бит.
	4	***“Уенчык аю”***	Төрле формадагы өлешләрне берләштерергә өйрәтү. Күзәтүчәнлек һәм эмоциональ караш тәрбияләү.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 554 бит.
Май	1	***“Кошлар җим чүплиләр”***	Таныш әйберләрне әвәләүгә кызыксыну уяту. Пропорция, форманы тоемлауны үстерү, характерлы билгеләрен күрсәтә белергә өйрәтү.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду.

				Т.С.Комарова, 80 бит.
	4	***“Теләгәнеңне әвәлә”***	Элек өйрәнгән алымнарны һәм белемнәрне кулланып үзе теләгән әйбер әвәләргә күнектерү. Аларның характерлы билгеләрен күрсәтә белергә өйрәтү.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 82 бит.

2.4.“Сәнгати-эстетик үсеш” Кисеп ябыштыру

Ай	Атна	Тема	Программа эчтәлеге	Укыту-методик әдәбият
Сентябрь	**2**	***“Матур флажоклар”***	Балаларны кайчы белән таныштыру; кайчыны дөрес тотарга, кисәргә өйрәтү. Клей, пумала белән эшләү аламнарын аңлату.	Занятия по изобразительно й деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 48 бит.
	5	***“Күңелле автобус”***	Әзер формаларны үрнәк буенча кисеп ябыштырырга өйрәтү. Түгәрәк һәм овал формалары турында белемнәрен ныгыту. Балаларда эшләргә теләк уяту.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова ,51 бит.
Октябрь	**2**	***“Чәчәк түтәле” (коллектив эш)***	Балаларны “бахрома” кисү ысулы белән таныштыру. Кайчыны дөрес тотуны ныгыту. Коллективта эшләргә кызыксыну уяту.	Изобразительна я деятельность в детском саду. Л.А.Парамонова , 15 бит.
Ноябрь	**2**	***“Палас тукыйбыз” (татар милли бизәге)***	Татар халкының көнкүреш җиһазлары белән таныштыруны дәвам итү. Матурлыкны тою хисләре тәрбияләү. Композиция төзергә өйрәтү.	Татар халкының сынлы сәнгате. Нурзия.
Декабрь	**5**	***“Куянкай”***	Квадратның, овалның почмакларын түгәрәкләргә өйрәтүне дәвам итү. Балаларда тырышлык тәрбияләү.	Аппликация в детском саду, А.Н.Малышева, Н.В.Ермолаеева, 42 бит
	2	***“Яңа ел чыршысы”***	Өчпочмаклар кисеп чыршы төзергә өйрәтү. Форма һәм ритм тоемлауны, балаларның фикер йөртү сәләтләрен үстерү.	Изобразительна я деятельность в детском саду. И.А.Лыкова, 24 бит.
Январь	**2**	***“Кар бабай***	Квадратның почмакларын түгәрәкләргә өйрәтү. Балаларның күз үлчәмен, кул чукларын үстерү. Композиция төзү күнекмәләрен бирүне дәвам итү	Аппликация в детском саду, А.Н.Малышева, Н.В.Ермолаеева,

				40 бит
Февраль	**2**	***“Самолетлар оча” (коллектив эш)***	Кәгазъ детальләрдән самолет төзеп ябыштырырга өйрәтү. Турыпочмаклыкның почмагын кисеп алуны күнектерү. Балаларда кызыксыну уяту.	Изобразительная деятельность в детском саду. И.А.Лыкова, 98 бит. Т.С.Комарова, 69 бит.
Март	**2**	***“Әнигә бүләккә яулык бизибез” (татар милли бизәге)***	Балаларны татар милли бизәкләре белән таныштыруны дәвам итү. Турыпочмаклыкның почмакларын кисеп, таҗ яфраклары ясый белергә өйрәтү.	Татар халкының сынлы сәнгате. Нурзия.
	5	***“Гөмбәләр”***	Кайчылар белән дөрес эшләргә өйрәтү. Почмакларны түгәрәкләүне ныгыту. Балаларда чисталык, тырышлык тәрбияләү.	Занятия по изобразительной деятельности в детском саду. Т.С.Комарова, 57 бит.
Апрель	**1**	***“Көймә йөзә”***	Турыпочмаклыкны сызык өстеннән диагональ буенча кисәргә өйрәтү. Балаларда кызыксыну уяту; фикер йөртү сәләтләрен үстерү.	Аппликация в детском саду, А.Н.Малышева, Н.В.Ермолаеева, 34 бит
Май	**1**	***“Йорт кошлары”***	Геометрик фигуралардан композиция төзергә өйрәтү. Балаларның фикер йөртү сәләтләрен үстерү. Башлаган эшне ахырынача җиткерергә кирәклеген аңлату.	Аппликация в детском саду, А.Н.Малышева, Н.В.Ермолаеева, 46 бит

2.5.Балалар төзелешләре

Балалар төзелеше төрләре:

1) Төзү материалыннан.
2) Кәгазъдән.
3) Табигать материалыннан.
4) Промышленность калдыгыннан
5)Төзелеш өлешләреннән.
6) Эре модульләрдән.
7) Практик һәм компьтерлы.

Төзүгә өйрәтү буенча оештыру формалары:

1) Модель буенча төзү.
2) Шартлар буенча төзү.
3) Үрнәк буенча төзү.
4) Уйлау буенча төзү.
5) Тема буенча төзү.
6) Каркаслы төзү.
7)Сызым һәм схема буенча төзү.

2.6.“Сәнгати-эстетик үсеш” Төзү

Ай	Атна	Тема	Программа эчтәлеге	Укыту-методик әдәбият
Сентябрь	**1**	***“Бакча коймалары”***	Балаларны төзелеш материалларының формалары белән таныштыру. Пространство күзаллауларын формалаштыру: озын-кыска, биек-түбән, киң-тар.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 13 бит.
	2	***“Уенчыкка өй төзибез”***	Үрнәккә карап төзергә өйрәтү; тәрбияче кушуы буенча үзгәртергә күнектерү. Пространство күзаллауларын ныгыту: биек-тәбән, озын-кыска, зур-кечкенә.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 37 бит.
	3	“***Хәзинәле лабиринт төзибез”***	Лабиринт төзергә өйрәтү,шартлы билгеләр белән юлның башын, ахырын билгеләү;күзәллауны үстерү; активлык тәрбияләү.	Конструирование в детском саду 4-5 лет. И.А.Лыкова, 28 бит.
	4	***“Әкияттәге өйләр”***	Әкияти өйләр төзергә кызыксыну уяту, балаларга парлашып төзергә шартлар тудыру,пространстволы күзаллауны үстерү.	Конструирование в детском саду 4-5 лет. И.А.Лыкова, 32 бит.
	5	***“Яшелчә бакчасы”***	Пространство күзаллаулырын ныгыту, яшелчә бакчасы төзергә ойрәнү,төзүгә кызыксындыру тәрбияләү.	Конструирование в детском саду 4-5 лет. И.А.Лыкова, 36-38 бит.
Октябрь	**1**	***“Безнең урам өйләре”***	Төзелеш материалларының исемнәрен (кирпеч, призма, пластина), конструктив үзлекләре турында белемнәрен ныгыту.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 44 бит.
	2	***“Өч аюга җиһазлар”***	Өч зурлыкта булган җиһазларны үрнәккә карап төзергә өйрәтү. Конструкцияләрдә зурлык параметрларын аеруны күнектерү (озынлыгы, киңлеге, биеклеге).	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 154 бит
	3	***“Төсле кәбестә ничек зур үскәндә, үскән”.***	Балаларны төсле кәбестә төзергә өйрәтү, шарлар түгәрәкләү, кәгазьне өзеп ябыштыру алымын ныгыту;эстетик матурлык тәрбияләү.	Конструирование в детском саду 4-5 лет. И.А.Лыкова, 40 бит.

	4	***“Ничек алма чәнечкеле керпе булган”***	Табигать материалларына кызыксыну уяту; ярты алмадан керпе ясарга өйрәтү; фикерләү сәләтен үстерү;сакчыллык, активлык, үз-үзенә ышаныч тәрбияләү.	Конструирование в детском саду 4-5 лет. И.А.Лыкова, 44 бит.
Ноябрь	1	***“Җәнлекләр” (кәгазъдән)***	Балаларны оригами алымы белән таныштыру. Кәгазъдән җәнлек битлекләре ясарга өйрәтү.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 244 бит
	2	***“Теремкәйләр ”***	Теремкәй төзүгә кирәкле төзелеш материаллары сайлап алырга өйрәтү. Сүз байлыгын үстерү: биек-тәбәнәк, озын-кыска, күп-әз, баскыч.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 245 бит
	3	***“Зоопарк”***	Балаларны зоопарк төзергә өйрәтү (булемлэп); төзүгә кызыксыну уяту; кузаллауны үстерү; хайваннарны яратуны тәрбияләү.	Конструирование в детском саду 4-5 лет. И.А.Лыкова, 104 бит
	4	***“Җиләк-җимешләр”***	Мозайка куланып төзүгә кызыксыну уяту;өлгергән җиләк-җимешне сүрәтләү; фантазияне үстерү, эшне ахырына җиткерүне, активлыкны тәрбияләү.	Конструирование в детском саду 4-5 лет. И.А.Лыкова, 48 бит
Декабрь	1	***“Чыршыга уенчыклар”***	Квадратны диагональ буенча бөкләргә өйрәтү. Оригами ысулы белән эшләүне үстерү. Балаларда кызыксыну уяту.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 263 бит
	2	***“Йөк машиналары”***	Йөк транспорты турында күзаллауларын үстерү. Цилиндр һәм аның үзлекләре, геометрик фигуралар турында белемнәрен ныгыту.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 270 бит
	3	***“Бармак уеннары”***	Балаларны театр төрләре белән таныштыру, кәгазьдән цилиндр формасын кулланып бармак театры төзергә өйрәнү,	Конструирование в детском саду 4-5 лет. И.А.Лыкова, 66 бит
	4	***“Чыршы уенчыгы фонарик ясау”***	Турыпочмаклыкны урталай бөкләп кайчы кулланып билгеләнгән урыннарда кисеп ясау, фикерләү сәләтен үстерү, төзүгә кызыксыну тәрбияләү.	Конструирование в детском саду 4-5 лет. И.А.Лыкова, 68 бит

	5	***“Эт битлеге”***	Кәгазьне кулланып урталай бөкләүне өйрәнүне дәвам итеп, битлек төзү; уйлау, фикер йөртү сәләтен үстерү; үз куллары белән төрле маскалар төзүгә кызыксыну тәрбияләү.	Конструирование в детском саду 4-5 лет. И.А.Лыкова, 74 бит
Январь	1	***“Тау ясыйбыз”***	Төзелеш материаллары белән эшләүгә кызыксыну уяту. Тау һәм аның роле, төзелеше турында белем бирү. Үрнәккә карап тау ясарга өйрәтү. Сүз байлыгын үстерү: зур-кечкенә, ал-куй, баскыч, мәйдан.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 307 бит
	2	***“Теләгәнеңне төзе” (лего)***	Үрнәккә карап үзе теләгән теманы сайларга, һәм үзенчә төзергә өйрәтү. Балаларның фикер йөртү сәләтләрен үстерү.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 314 бит
	3	***“Кар бабай”(кардан)***	Карны тәгәрәтеп кар бабай ясарга өйрәнү; иҗади күзаллауны үстерү; активлыкны тәрбияләү.	Конструирование в детском саду 4-5 лет. И.А.Лыкова, 76 бит
Февраль	1	***“Хайваннар”***	4-5 өлештән торган гади конструкцияләр төзергә өйрәтүне дәвам итү. Зурлыклары һәм формалары буенча детальләрне сайлап алырга күнектерү.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 339 бит
	2	***“Корабльләр” (лего)***	Транспорт төрләре турында белемнәрен арттыру. Балаларның фикер йөртү сәләтләрен үстерү.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 373 бит
	3	***“Күперләр”***	Уен эшчәнлегенә кызыксыну тәрбияләү.	Л.В.Куцакова “Конструировани е в детском саду 4-5 лет” стр.53.
	4	***“Әтигә бүләк”***	Турыпочмаклыкны урталай бөкләп открытка ясарга өйрәнү; фантазияләрен үстерү; этиләргә хөрмәт тәрбияләү.	Л.В.Куцакова “Конструировани е в детском саду 4-5 лет”
Март	1	***“Самолетлар” (лего)***	Транспорт төрләре турында белемнәрен арттыру. Балаларның фикер йөртү сәләтләрен үстерү.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 373 бит
	2	***“Трамвайлар”***	Төзелеш материалларын сайлый белергә һәм мөстәкыйль рәвештә төзи белергә өйрәтү. Төзелешне пөхтә итеп сүтәргә һәм кире урынына җыеп куюны күнектерү.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 426 бит

	3	***“Мемоза чәчәге”***	Чәчәкне бөреп ясау сафетка кулланып; эниләрне ярату тәрбияләү; вак кул чукларын үстерү.	Интернет
	4	***“Балалар бакчасы өчен мебель»***	Төрле мебель төзергә өйрәнү; мебельгә сакчыл караш тәрбияләү; фантазияләрен үстерү.	Л.В.Куцакова “Конструировани е в детском саду 4-5 лет” стр.118.
	5	***“Курчаклар”(чүпрәктән)***	Халык культурасына кызыксыну уяту; курчак ясарга өйрәтү чүпрәктән; фикер йөртү сәләтен үстерү.	Конструирование в детском саду 4-5 лет. И.А.Лыкова, 84 бит
Апрель	1	***“Төрле өйләр”***	Төзелеш материалларын зурлыклары буенча аера белүне ныгыту; исемнәрен ачыклау: кирпеч, призма, пластина. Тәрбияче кушуы буенча үзгәртүләренә ирешү.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 475 бит
	2	***“Табышмаклар”***	Балаларның фикер йөртү сәләтләрен үстерү. Геометрик фигуралар турында белемнәрен ныгыту	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 498 бит
	3	***“Ракета”***	Кострукцияне төзергә өйрәнү,төзелгән әйберне анализлау.	О.Ю.Старцева. “Занятия по конструированию сдетьми 3-7 лет”
	4	***“Паровоз”***	Төзелгән әйберләрне үрнәк белән чагыштырырга өйрәнү.Фикер йөртү сәләтләтләрен үстерү.	О.Ю.Старцева. “Занятия по конструированию сдетьми 3-7 лет”
Май	1	***“Комнан төзибез”***	Комның сыйфаты белән таныштыру. Комнан өстәл, урындык һ.б. төзергә өйрәтү. Үз эшләренә соклану хисе уяту.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова, 561 бит
	2-3	***“Комнан төзибез”***	Комның сыйфаты белән таныштыруны дәвам итү. Комнан Әкияти биналар (замок) төзергә өйрәтү. Балаларда кызыксыну уяту.	Развивающие занятия с детьми 4-5 лет. Л.А.Парамонова,

				561 бит
	4	***“Безнең шәһәр”***	Төзү материалларын кулланып төзү; кузаллауларын үстерү, туган якны яратуны тәрбияләү.	

2.7.“Сәнгати-эстетик үсеш” Кул хезмэте

Ай	**Атна**	**Тема**	**Программа эчтәлеге**	**Укыту-методик әдәбият**
Сентябрь	**3**	***Яшелчәләр өчен кәрзин***	Балаларны кәгазь үзенчәлекләре белән таныштыруны дәвам итү, квадратны урталай бөкләргә өйрәтү, бер-берсенә ярдәм итүне тәрбияләү.	Л.В.Куцакова “Конструирование в детском саду 4-5 лет” стр.39.
Октябрь	**3**	***Чикләвекле әкият***	Табигать әйберләрен кулланып ясарга өйрәтү.Игътибарлылык тәрбияләү.	Сайт: ped-kopilka.ru/vospitatelj am
Ноябрь	**3**	***Куян***	Түгәрәкләр кисәргә кунектерү, кәгазьне урталай бөкләү алымы белән ныгытуны дәвам итү , логик фикерләүне үстерү, пөхтәлек тәрбияләү	Сайт: ped-kopilka.ru/vospitatelj am
Декабрь	**3**	***Кар бабай***	Мамык дискалар кулланып кар бабай ясарга өйрәтү, фантазияләрне үстерү.	Сайт: ped-kopilka.ru/vospitatelj am
Январь	**3**	***Тылсымлы кар бөртекләре***	Балаларны кәгазьдән кар бөртекләре ясауны өйрәтү, фантазияләрен үстерү, табигатькә сакчыл караш тәрбияләү.	Сайт: ped-kopilka.ru/vospitatelj am
Февраль	**3**	***Тылсымлы квадрат***	Балаларны оригами техникасы белән таныштыру.	Сайт: ped-kopilka.ru/vospitatelj am
Март	**3**	***Эт***	Оригами ысулы кулланып ясауны өөйрәнү, логик фикерләү сәләтен үстерү, йорт хайваннарын яратуны тәрбияләү.	Сайт: ped-kopilka.ru/vospitatelj am
Апрель	**3**	***Болыт һәм яңгыр***	Балаларны дөге ярмасы кулланып ясарга өйрәтү, вак кул чукларын үстерү, табигатькә сакчыл караш тәрбияләү.	Сайт: ped-kopilka.ru/vospitatelj am
Май	**3**	***Коллектив эш: Язгы алан***	Вермишел кулланып ясау, фантазияләрен үстерү, табигатькә сакчыл караш тәрбияләү.	Сайт: ped-kopilka.ru/vospitatelj am

2.8.Музыкаль үсеш.

Максат:Балаларның музыкаль яктан үсешен һәм музыканы эмоциональ кабул итү мөмкинчелеген үстерү.

Мәсьәләләр:

1) Музыкаль – сәнгать эшчәнлеген җәелдерү .
2) Музыкаль сәнгатькә тарту.
3) Иҗади активлык һәм күз алдына китерүчәнлекне җәелдерү.

Белем бирү эшенең юнәлешләре:

1) Тыңлау.
2) Җырлау.
3)Музыкаль – ритмик хәрәкәтләр.
4)Балалар музыкаль уен коралларында уйнау.
5) Балалар иҗатын җәелдерү (җырлы, музыкаль - уенлы, биюле).

Тәкъдим ителгән музыкаль әсәрләр

Музыка тыңлау

“Хәерле йокы”,А.Монасыйповмуз.; “”Курчаклар маршы” Н.Җиһанов муз.; “Шома бас” татар халык җыры,Р еникееева эшкәрт;, М. Мозаффаров муз., Н.Гайсин сүз.; “Куянкай”,Л. Батыр – Болгари муз., Н. Исәнбәт сүз.; “Балалар ярдәм итә”, З.Хәбибуллин муз., Л.Лотфи сүз., “Күңелле бию”, А. Леман муз.; “Вальс”, Н. Җиһанов муз.(балалар өчен пьесалар альбомыннан); “Сәгать”, Ф.Әхмәтов муз.; Г. Насрый сүз.; “Әни кирәк”, М.Шәмсетдинова муз., Р.Миңнуллин сүз.; Ю.Виноградов эшкәрт.; “Көз”, Р.Еникеева муз., К.Нәҗми сузләре; “Көзге яңгыр”, Р.Латыйпов муз., Л.Лерон суз.; “Марш”, И.Шәмсетдинов муз.; “Сүзсез җыр”,татар халык көе, А.Вәлиуллин эшкәрт.; “Песи”, М.Мозаффаров муз., Ә.Ерикәй суз.; “шаян кыз”, Н.җиһанов муз.; “Усал малай” ,Р.Зарипов муз.;”Кыш бабай җыры”, Л.Шиһабетдинов муз., Г.Зәйнашева суз.; “Курчаклар маршы”, Р.Еникеев муз.; “Буран”, М.Мозаффаров муз., Ә.Ерикәй суз.; “Бию” ,А.Вәлиуллин муз.; “Өммегөлсем”,татар халык көе,Ф.Фәизова эшкәрт.; “Яз”, Р.Ахиярова муз.,Г.Рахманколый суз.;”Куян биюе”,”Аю”, Р.Еникеев муз.; “Яңгыр”, Л.Хисмәтуллина муз.; “Үҗәтлек”, Р.Еникеев муз.; “Шук малай”,Ә.Шәрәфиев муз.; “Ат булып уйнау”,Х.Әхмәтов муз.; “Марш”, А.Монасыйпов муз.; “Тамчылар бии”, А.Батыршин муз.,З.Нури сүз.; “Карлыгач”, Р.Еникеева муз., Г.Тукай суз.; “Бишек җыры”, З.Хәбибуллин муз.; “Ялгыз бию”, татар халык көе, А.Ключарев эшкәрт.; “Каз бәбкәләре”, Ә.Бакиров муз.,Ә.Бикчәнтәева сүз.; “Бал корты”, И.Шәмсетдинов муз., Җ.Тәрҗеманов сүз.; “Прогулка”, В.Волков муз., “Дождик”, Н.Любасарский муз.; “Грустный дождик”, Д.Кабалевскии муз.; “Плясовая”,рус халык көе; “Пляска Петрушки”, М.Раухвергер муз.; “Капризуля”,В.Волков муз.; “Солдатскии марш”, Р.Шауман муз.; “Колыбельная”, Т.Назаров муз.; “Баю баю”, М.красев муз., М Чарная сүз.

Җырлау.

Музыкаль ишетү һәм тавыш үстерү күнегүләре: “Гөмбәгә”,Ф. Җәләлетдинова муз. Һәм сүз.; “Карга, Н.Бакиева муз., татар халык сүз.; “Буранда”, Ф. Кәримуллина муз., Р.Миңнуллин сүз.; “Физзарядка”, Ф.Җәләлетдинова муз., Р.Вәлиева сүз.; “Саескан”, Ф. Шәймарданова муз., Х.Гарданов сүз.; “Әтәч”,Г.Гыйләҗетдинова муз., Дәрдемәнд сүзләре. “Чәбәк -чәбәк”, Р. Гатина, Ф. Батыршинамузыкасы һәм сүзләре; “Сәгать”, Г.Гыйләҗетдинова музыкасы һәм сүздәре; “Су”, Ф. Җәләлетдинова мызыкасы , Б.Рәхмәт сүзләре; “Дәү әнигә” Н.Мөхетдинова музыкасы, Р.Вәлиева сүзләре; “Яңгыр яу” балалар фольлорыннан, Н.Бакиеваэшкәртмәсе; “Кояш чык” балалар фольлорыннан, Р.Зарипов эшкәртмәсе; “Әлли –бәлли бәү”, Ф.Җәләлетдинова музыкасы, татар халык сүзләре; “Кәккүк”, Н.Бакиева, З.шәйхетдинова музыкасы һәм сүзләре.

Җырлар: “Балалар бакчасында**”,** Н.Зарипова муз., Н.Гайсин сүз.; “Көз килде”,Л.Хисматуллина муз. Һәм сүзләре; “Сөмбелә”, Ф.Шәймәрданова муз., М.Мөэминова сүз.; “Кыш”, Ф.Җәләлетдинова муз.,Җ. Тәрҗеманов сүз.; “Яңа ел”, Р Ахиярова муз., Л.Әмирханов сүз.; . **“**Тату бармаклар**”,** Ф.Җәләлетдинова музыкасы, татар халык сүзләре; “Бәйрәмгә барабыз”, Г.Гыйләҗетдинова музыкасы, Н.Бакиева, З.Шәйхетдинова сүзләре; “Тек –тек”, Т.Вафина музыкасы, Г.Вафина сүзләре;

“Көз килде”, Л.Шиһабетдинова музыкасы, Ә.Ерикәй сүзләре; “Ап – ак карлар ”,Г.Гәрәева музыкасы һәм сүзләре; “Чыршыкай”, М.Бикбова музыкасы һәм сүзләре; “ Әнием” Ф.Җәләлетдинова музыкасы, Р.Гыйләҗева сүзләре; “Әбекәй”, Т.Вафина музыкасы, татар халык сүзләре; “Яз килә”, Т.Вафина музыкасы, татар халык сүзләре; “Йоклыйсым килә”, М.Шәмсетдинова сүзләре, Ш.Җиһангирова сүзләре; “Үзен бик чиста йөртә”, Н.Зарипова музыкасы, Ж.Тәрҗеманов сүзләре; “Чебиләр”, Л.Шиһабетдинова музыкасы, М.Хөсәен сүзләре; “Тукран”, З.Гыйбадулла музыкасы, Р.Хафизова сүзләре; “Җиләкләр”,Р. Еникеева музыкасы, Н.Гайсин сүзләре;

Җыр иҗаты: “Исемең ничек?”, Ф.Җәләлетдинова музыкасы; “Әлли - бәлли”, Ф.Җәләлетдинова музыкасы һәм сүзләре; “Тукран”, Н.Бакиева музыкасы, татар халык сүзләре; “Тукран”, Н.Бакиева музыкасы, татар халык сүзләре; “Куян”, Ф.Җәләлетдинова музыкасы һәм сүзләре; “Әтәч”, Ф.Җәләлетдинова музыкасы, Г.Лотфи сүзләре; “Без уйныйбыз”, Ф.Җәләлетдинова музыкасы, татар халык сүзләре; “Урманда бәйрәм”, Н.Мөхетдинова музыкасы, Р.Вәлиева сүзләре.

Музыкаль – ритмик хәрәкәтләр

Уен күнегүләре: “Марш”, Л.Шиһабетдинова муз.; “Аллы – гөлле гөлчәчәк”, татар халык көе, М. Мозаффаров эшкәрт.; “Марш”, Л.Хисмәтуллина муз.; “Якты таң”, Җ.Фәйзи муз. “Сәрия”, татар халык көе, Р. Еникеева эшкәрт.; “Йөрибез”, Ф.Шәймәрданова музыкасы; “Күңелле”, А.Монасыйпов музыкасы; “Марш”, Л.Шиһабетдинова музыкасы; “Йөгердек”, А.Монасыйпов музыкасы (этюд); “Куллар өчен күнегү”, Л.Хисмәтуллина музыкасы; “Без бердәм атлыйбыз”, Н.Бакиева , З.Шәйхетдинова музыкасы һәм сүзләре; “Ай матур гөл генә”, татар халык көе, Р. Еникеева эшкәртмәсе; “Баскычтан баскычка”, Р. Еникеева музыкасы; “Бию”, Җ.Фәйзи музыкасы; “Атта”, Ф.Әхмәтов музыкасы; “Марш”,Ә.Шәрәфиев музыкасы; “Кошлар оча”, И.Сафин музыкасы; “Чәчәкләр белән күнегү”,Л.Шаһабетдинова музыкасы; “Паровоз”, Р.Ахиярова музыкасы; “Ладушки”, Н.Римский – Корсаков музыкасы; “Пружинка”, рус халык көе, Т.Ломова эшкәртмәсе; “Марш и бег”, Ан.Александров музыкасы; “Лошадка”, М.Симанский музыкасы; “Сапожки”, рус халык көе, Т.Ломова эшкәртмәсе;

Этюд – драматизацияләр: “Самолет”, Р.Зарипов музыкасы; “Куяннар һәм төлке”, Ф.Шәймәрданов музыкасы; “Күк күгәрчен”, татар халык көе, М Мозаффаров эшкәртмәсе; “Аю баласы”, Ә. Шәрәфиев музыкасы; “Мәче балалары”, Р .Зарипов музыкасы; “Чыпчыклар”, Ф.Шәймәрданов музыкасы; “Чебиләр зарядкасы”, Л.Хәйретдинова музыкасы, М.Фәйзуллина сүзләре; “Птички летают”, А.Серов музыкасы; “Мышки”, Н.Сушен музыкасы.

Уеннар: “Яңгыр”, татар халык уен җыры; “Яфраклар белән бию”, Ф. Шәймарданова муз.; “Парлы бию”, Л. Шиһабетдинова музыкасы. “Аю баласы”, Ф.Әбүбәкеров музыкасы, Н.Исәнбәт сүзләре; “Яңгыр”, Р.Гатина, Ф.Батыршина музыкасы һәм сүзләре, Г.Гыйләҗетдинова эшкәртмәсе; “Туп - тубыбыз”, Л.Шиһабетдинова музыкасы, Ә.Бикчәнтәева сүзләре; “Качышлы”, татар халык көе, Ф.Җәләлетдинова эшкәртмәсе; “Кар бөртекләре”, Р.Гатина, Ф.Батыршина музыкасы һәм сүзләре, Г.Гыйләҗетдинова эшкәртмәсе; “Бу куянга ни булган?”, Л.Хисмәтуллина музыкасы, татар халык сүзләре; “Качышлы уены”, В.Вәлиева музыкасы һәм сүзләре; “Курчак белән уен”, Ф.Шәймәрданов музыкасы; “Песи һәм чыпчыклар”, М.Әндерҗанова музыкасы һәм сүзләре; “Аткаем”, “Карусель”, Р.Гатина, Ф.Батыршина музыкасы һәм сүзләре, Г.Гыйләҗетдинова эшкәртмәсе; “Бөҗәкләр”, Т.Вафина музыкасы, Г.Вафина сүзләре; “Игра с погремушками”,рус халык көе, А. Быкнов эшкәртмәсе; “Кошка и котята”, В.Витлин музыкасы; “Ловишки”, Й.Гайдн музыкасы; “Солнышко и дождик”, М.Раухвергер музыкасы, А.Барто сүзләре.

Балалар музыка кен коралларында уйнау.

“Тукран”, татар халык көе, Д.Хәсәншин эшкәрт.; “Кура җиләк”,Л.Шиһабетдинова муз., Н.Арсланова сүз.; “Бишек җыры”, М. Яруллин муз.; “Поезд”, Р.Гатина, Ф. Батыршина муз. Һәм сүз.; “Тышты яз”, Л.Шиһабетдинова муз., Ә. Ерикәй сүз.; “Кәккүк”, Ф.Җәләлетдинова муз., Ә. Исхак сүзләре; “Әпипә” татар халык көе, Р.Еникеева эшкәрт.; “Тыпыр -тыпыр”, Н.Бакиева муз., татар халык сүз.;

1.Ата – аналар белән үзара бәйләнешне оештыру.

Балалар бакчасының гаилә белән үзара бәйләнешенең төп максатлары — тәрбия өлкәсендә ата – аналарның хәбәрдарлыгын күтәрү, мәктәпкәчә яшьтәге баланың бөтен шәхси үсешен тәэмин итүче тәрбиячеләрнең гаиләләре белән җаваплы һәм тулы бәйләнештәге тәэсирләренең үсешенә кирәкле булган шартларны балалар бакчасында тудыру.

Гаилә белән үзара бәйләнешнең төп формалары

Гаилә белән танышу	Очрашу - танышулар, гаиләнең өенә бару, гаиләләрне анкеталаштыру
Белем бирү процессының барышы турында ата –аналарны хәбәрдар итү	Аерым һәм төркем консультацияләре, ата – аналар җыелышлары, хәбәр тотучы стендларны бизәү, балалар иҗаты күргәсмәсен оештыру, ата – аналарны балалар концертларына һәм бәйрәмнәренә чакыру, белешмәләр, интернет - журналлар, электрон почта аша язышуны булдыру.
Ата – аналарның белемнәре:	организация «Әти – әниләр мәктәбе», «Әти – әниләр өчен мәктәпләр» (лекцияләр, семинарлар, семинар -практикумнар), мастер-класслар, тренинглар үткәрүне, китапханәләр булдыруны оештыу.
Бердәм эшчәнлек	Музыка һәм шигърият, конкурслар, якшәмбе гаилә абонементы концертлары, ял көне маршрутлары (театрга, музейга, китапханә һ.б.), гаилә берләшмәләре (клуб, студия, секция), гаилә бәйрәмнәре, һавада булулар, экскурсияләр, гаилә театры, балалар тикшерү һәм проект эшчәнлегендә катнашырга ата – аналарны тарту.

- «Сәламәтлек»белем бирү өлкәсе

Ата – аналарга гаилә тормышы образының бала сәламәтлегенә ничек тәэсир итүен аңлату. Баланың физик сәламәтлегенә тәэсир итүче шартлар турында ата – аналарга җиткерү. Ата – аналарга баланың физик һәм психик сәламәтлеген ныгытырга һәм сакларга ярдәм итү. Балалар бакчасында үткәрелүче сәламәтлек чаралары белән таныштыру.

- «Физик культура»белем бирү өлкәсе

Балада физкультурага һәм спортка уңай карашлар формалаштыруга ата – аналарны ориентлаштыру. Балаларны төрле яшь этабы актуаль физик тәрбияләү мәсьәләләре һәм шулай ук балалар бакчасының бу мәсьәләләрне чишү мөмкинчелеге турында ата – аналарны хәбәрдар итү. задачах физического воспитания детей на разных возрастных этапах их развития, а также о возможностях детского сада в решении данных задач.

- «Куркынычсызлык»белем бирү өлкәсе

Өйдә, бакчада, юлда, урманда, су буенда була торган бала сәламәтлеге өчен куркыныч хәлләр турында балаларны таныштыру. Балаларның өйдә булу вакытында куркынычсызлык шартлары тудыру турында сөйләү. Баланың үз – үзен тотышын формалаштыруда олыларның ролен ассызыклау.

- «Социальләштерү»белем бирү өлкәсе

Балалар бакчасында тәрбияләүнең авырлыклары һәм уңышлары белән таныштыру. Ата –аналарга этинең, әнинең, хәтта әбинең, бабайның, тәрбиячеләрнең әһәмиятен күрсәтү. Ата – аналарда гаилә традицияләрен саклау һәм яңалары туу нигезләрен тудыру.

- «Хезмәт» белем бирү өлкәсе

Балалар бакчасында һәм гаиләдә хезмәт тәрбиясенең мөмкинчелекләре белән таныштыру, үз – үзенә хезмәт күрсәтү алымнары кирәклеген, олыларга ярдәм итү, баланың өйдәге вазифалары булуын күрсәтү. Балалар бакчасында һәм өйдә ата –аналарны балалар белән бердәм хезмәт эшчәнлеге формаларына тарту.

- «Танып белү»белем бирү өлкәсе

Баланың гаиләдә һәм балалар бакчасында рухи үсеш мөмкмнчелекләренә ата – аналарның игътибарын тарту. Балалар бакчасында һәм өйдә бердәм тикшерү, проект һәм нәтиҗәле эшчәнлеккә ата – аналарны тарту. Гаилә белән бердәм конкурслар, уен – викториналар.

- «Матур әдәбият уку»белем бирү өлкәсе

Өйдәге укуның бәясен ата – аналарга күрсәтү. Баланың аерым һәм яшь үзенчәлекләренә туры килгән түгәрәк гаилә укуын билгеләүче әсәрләрне ата – аналарга тәкъдим итү. Ата – аналарны проект эшчәнлегенә тарту. Балалар иҗатчылыгын хуплау хисе уяту.

- «Сәнгать иҗаты»белем бирү өлкәсе

Балалар бакчасында һәм өйдә балаларның сәнгать эшчәнлеген җәелдерүдә ата –аналарның омтылышын хуплау. Иҗади илһамын тудыруга мөмкинлек бирүче балалар белән бердәм эшчәнлекнең актив формаларына ата – аналарны тарту.

- « Музыка» белем бирү өлкәсе

Балалар бакчасының мөмкинчелекләре белән ата –аналарны таныштыру. Концертлар турында ата – аналарны хәбәрдар тоту. Ата –аналар белән бердәм планлаштыру, шулай ук концерт залларына, музейларга

2. Ата – аналар белән эшләүнең перспектив планы

Вакыты	Тематикасы	Үткәрү алымы
сентябрь	1. Ата- аналарны ел әйләнәсендә яна уку елына куелган максатлар белән таныштыру. 2. “ Туган тел серләре “ 3. “ Ана телендә дөрес сөйләшәбезме ?” 4. Бала белән ничек аралашырга ?”	Ата –аналар җыелышы. Мастер –класс. Папка – ширма. Анкеталаштыру. Консультация.
октябрь	1. “ Әдәпле бала тәрбияләү серләре “ 2. Бала тәрбияләү кагыйдәләре 3. Баланың кирелек сыйфатларын ничек бетерергә? 4. Үз балагызның тәртибен анализлагыз! 5. Конкурс “ПДД”.	Белешмә. Папка-ширма Әңгәмә. Консультация. Күргәзмә.
ноябрь	1. Мәктәпкәчә яшьтәге балаларның үсеше 2. Сезнең балагызның характеры. 3. Балаларның кирелеге, көйсезлеге. 4. 5нче яшьтәге балаларның гигиеник һәм үз – үзенә хезмәт күрсәтү алымнарының үсеше.	Папка-ширма. Әңгәмә Белешмә. Консультация.
декабрь	1. “ Туган телем – иркә гелем“ 2. Милли бәйрәмнәрне ничек үткәрәсез? 3. Милләтебезнең үткәне һәм киләчәге. 4. Яна ел эшләнмәләре “ Киләчәк ел символы”, “ Безнен матур чыршыбыз”.	Ата –аналар җыелышы. Консультация. Күргәзмә.
январь	1.Балалар өчен өйдәге вазифалар 2. 4 - 5 яшьлек баланың сөйләм үсеше үзенчәлекләроe. 3. Юл йөрү кагыйдәләре буенча ата – аналар өчен белешмә	Әңгәмә. Консультация. Папка - ширма.
февраль	1. Балалар бакчасы Сезне алмаштыра алмый 2. Балаларда яхшы гадәтләрне ничек тәрбияләргә? 3. Туган көн – балачак бәйрәме. 4. “Минем яраткан шәһәрем Чистай”	Белешмә. Папка - ширма. Консультация. Рәсем – күргәзмә.
март	1. Психолог киңәшләре 2. “ Балага әни ни өчен кирәк?”	Киңәшләр Белешмә.
апрель	1. Уеннарның бала өчен әһәмияте 2. Сөйләм үсешенә балалар фольклорын куллану. 3. “Мин әтиемнең кечкенә ярдәмчесе”.	Консультация. Ата – аналарның кечкенә китапчыклар ясавы

		Фото- күргәзмә.
май	1. Безнең уңышларыбыз,нәтиҗәләр 2. Җәйге сезонда балаларның суда үз- үзен тоту кагыйдәләре	Ата – аналар җыелышы. Консультация.

3.Мәктәпкәчә учреждениядә балаларның булу режимы

Көндәлек режим балалар бакчасында балалар 12 сәгать булуына исәпләп төзелгән. Режим билгеле бер мәктәпкәчә учреждениенең эшләвен исәпкә алып төзәтмәләр кертеп язылган. Режим моментларын тормышка ашырганда, баланың аерым үзенчәлекләре исәпкә алына.

Җылы вакытка балаларның көндәлек режимы

Эшчәнлекнең төре	**Уртанчылар төркеме (4 - 5 яшьлек)**
Балаларны кабул итү, тикшерү, мөстәкыйль уен эшчәнлеге, уеннар, хезмәт, иртәнге гимнастика(һавада)	6.00- 8.25
Иртәнге ашка әзерлек, ашау вакыты.	8.25 -8.45
Урамга чыгарга әзерлек, оештырылган белем бирү эшчәнлеге, балаларның урамга чыгуы	8.45 – 9.00
Оештырган белем бирү эшчәнлеге: музыка // физкультура	9.00-9.50
Икенче иртәнге аш	9.50 – 10.00
Уеннар, урамга чыгарга әзерлек. Һавада булу,күзәтүләр, хезмәт. Һава һәм кояш процедуралары, уеннар	10.00 -11.30
Урамнан керү, су процедуралары	11.30 -12.05
Көндезге ашка әзерлек, дежур тору, ашау вакыты	12.05 -12.30
Йокыга әзерләнү, көндезге йокы.	12.30-15.00
Йокыдан уяту, йокыдан уяту гимнастикасы, чыныктыру, уеннар	15.00-15.15
Кичке аш. Бердәм һәм мөстәкыйль эшчәнлек, уеннар,аерым 15.25 -16.00	15.15-15.25
Урамга чыгарга әзерлек, һавада булу, су процедуралары, мөстәкыйль сәнгать эшчәнлеге, уеннар, балаларны өйләренә озату	16.00 - 18.00

Салкын вакытка балаларның көндәлек режимы

Эшчәнлекнең төре	**уртанчылар төркеме (4 -5 яшьлек)**
Балаларны кабул итү, тикшерү, уеннар, һавада булу, иртәнге гимнастика, дежур тору	6.00–8.10
Иртәнге ашка әзерлек, ашау вакыты	8.30-9.00
Оештырылган белем бирү эшчәнлегенә эзерлек, уеннар Турыдан – туры белем бирү эшчәнлеге (10 минутлык тәнәфесне кертеп)	ПН, СР, : 9.00-9.20 9.40-10.00 ВТ, ПТ: 9.00-9.20 9.30-9.50 СР 10.10-10.30
Икенче иртәнге аш	10.00-10.10
Һавада булу (уеннар, күзәтүләр, хезмәт)	10.10 -11.35
Урамнан керү, уеннар.	11.35-11.50
Көндезге ашка әзерлек, ашау вакыты.	11.50-12.10
Көндезге йокы.	12.10-15.00
Йокыдан уяту, чыныктыру, гигиеник процедуралар, уеннар.	15.10-15.25

Кичке аш	15.25-15.45
Бердәм һәм мөстәкыйль эшчәнлек, уеннар, аерым һәм коррекцион эш.	15.45-16.30
Һавада булу, балаларны өйләренә озату	16.30-18.00

Көндәлек режимда анық төрле төрләре арасындагы тәнәфесләрне кертеп, оештырылган белем бирү эшчәнлегенең гомуми озынлыгы билгеләнгән. Тәрбияче бу вакытта, иң югары рөхсәт ителгән санитар-эпидемиологик кагыйдәләр һәм йөкләнгән нормативларны арттырмыйча гына, йөкләнгән белем бирүнең күләмен мөстәкыйль бүлә. 4 -5 яшьтән соңгы балалар өчен СанПиН буенча озынлыгы 20 минуттан артмаган атнага 10 шөгыль планлаштыралар. (СП 2.4. 3648-20)

4.Оештырылган белем бирү эшчәнлеге төп төрләренең расписаниясе

Дүшәмбе	Сишәмбе	Чәршәмбе	Пәнҗешәмбе	Җомга
9.00 - 9.20- Математик үсеш	9.00- 9.20- Физкультура	9.00 – 9.20 - Сөйләм телен үстерү	9.00 – 9.20- Әйләнә-тирә дөнья белән таныштыру (фән һәм табигать белеме нигезлләре)	9.00 – 9.20- Рәсем ясау
9.00- 9.20- Җыр	9.30 – 9.50- Әвәләү/Кисеп ябыштыру/Кул хезмәте	9.40-10.00- Җыр	10.10-10.30– Физкультура	9.30 – 9.50- Физкультура саф һавада

5.Уку планы
Уртанчылар төркеме

Белем бирү өлкәсе	Эшчәнлекнең база төре	Вакытлылык	Озынлыгы	
			1 шөгель	Барлыгы атнага
Физик үсеш	Физкультура	атнасына 2 тапкыр	20 минут	40 минут
	Физкультура саф һавада	атнасына 1 тапкыр	20 минут	20 минут
Танып белү үсеше	Әйләнә-тирә дөнья белән таныштыру (фән һәм табигать белеме нигезлләре)	атнасына 1 тапкыр	20 минут	20 минут
	Математик үсеш	атнасына 1 тапкыр	20 минут	20 минут
Сөйләм теле үсеше	Сөйләм телен үстерү	атнасына 1 тапкыр	20 минут	20минут
	Матур әдәбиятне үзләштерү	Һәр көнне режим вакытында		
	Рус теле	Режим вакытында		
Сәнгати-эстетик үсеш	Җыр	атнасына 2 тапкыр	20 минут	40минут
	Рисование	атнасына 1 тапкыр	20 минут	20минут
	Әвәләү/Кисеп ябыштыру/Кул хезмәте	атнасына 1 тапкыр	20 минут	20 минут
	Төзү	Режим вакытында		

Иҗтимагый – аралашу үсеше	Программа уртак мөстәкыйль эшчәнлек барышында һәм режим моментларында тормышка ашырыла		
Барсы	Саны ООД	10	
	Минутлар саны	200	

6.Оештырылган белем бирү эшчәнлеген комплекслы тематик планлаштыру

Ай	*Атна*	*Атнаның темасы*	*Йомгаклау чаралары*
Сентябрь	1	Сау бул җәй!	« Җәй турында иң яхшы кичереш,күзаллаулар» темасына фоторәсем күргәзмәсе
	2	Безнең яраткан балалар бакчасы	«Балалар бакчасы – ул балалар өчен өй » күңел ачу кичәсе
	3	Безнең яраткан балалар бакчасы	
	4	Көз	“Яшелчәләр” турында китапчыклар
Октябрь	1	Көз	« Көз буяулары» балалар иҗаты күргәзмәсе
	2	Көз	Кечкенә китапчыклар
	3	Мин дөньда кеше	
	4	Мин дөньда кеше	
Ноябрь	1	Мин дөньда кеше	Максатчан һавада булу
	2	Сау бул, көз	“Сөмбелә көз бәйрәме”
	3	“Кыргый хайваннар һәм аларның балалары ”	
	4	“Кыргый хайваннары”	
Декабрь	1	Кыш. Кыргый хайваннар (йомгаклау)	“ Безнең кечкенә дусларыбыз”темасына фото – рәсемнәр күргәзмәсе
	2	Кыш. Кыргый хайваннар (йомгаклау	
	3	Яңа ел бәйрәме	
	4	Яңа ел бәйрәме	Яңа ел бәйрәме
Январь	1	Кышкай. Бездә кышлаучы кошлар	
	2	Кышкай. Бездә кышлаучы кошлар	“ Кыш бәйрәме”
	3	Кышкай. Бездә кышлаучы кошлар	Балалар иҗаты күргәзмәсе
	4		
Февраль	1	Куркынычсызлык әлифбасы	“Юл буйлап сәяхәт” күңел ачу кичәсе
	2	Куркынычсызлык әлифбасы	
	3	Безнең Армия	
	4	Безнең Армия	“Ватанны саклаучылар көненә ” багышланган бәйрәм
Март	1	Яз. 8 март –әниләр бәйрәме	“8 март бәйрәме” күңел ачу кичәсе
	2	Яз. 8 март –әниләр бәйрәме	“Яраткан әнием рәсеме”рәсемнәр күргәзмәсе
	3	Халык мәдәнияте һәм йолалары белән таныштыру	“Авылда әбидә кунакта” темасына фольклор бәйрәме
	4	Халык мәдәнияте һәм йолалары белән таныштыру	Фотоконкурс “Минем урам”
Апрель	1	Мин табигать дөньясында	Яз бәйрәме
	2	Мин табигать дөньясында	

	3	Җир-безнең йортыбыз	
	4	Диагностика	
Май	1	Җиңү көне	
	2	Әкиятләр атнасы	“Бу әкиятләр нигә тылсымлы?” темасына күңел ачу кичәсе
	3	Бөҗәкләр. Болындагы чәчәкләр	“Тиздән җәй ”темасына фото – рәсем күргәзмәсе
	4	Бөҗәкләр. Болындагы чәчәкләр	
Июнь	1	Без күңелле балалар	“1нче балаларны яклау көне” бәйрәм
	2	Иминлек	“Ут-дус яки дошман” тематик әңгәмә
	3	Без уйнарга яратабыз	“Сабантуй” бәйрәме
	4	Театр калейдоскобы	“Туган көнегез белән” туган көн кичәсе
Июль	1	Безнең дустыбыз – табигать	“Җәйге урман буйлап сәяхәт” ял сәгате
	2	Җәйге универсиада	“Гаилә,ярату көне”күңел ачу кичәсе
	3	Без хезмәтне яратабыз	Альпинария территориясенә сәяхәт
	4	Минем шәһәрем	“ Ел фасыллары”өстәл уеннары
Август	1	Хайваннар дөньясында	“Джунгли чакыра” спорт күңел ачу программасы
	2	Сәламәт буласың килсә	Сәламәтлек көне
	3	Астрономия иленә сәяхәт	Космос темасына рәсемнәр күргәзмәсе
	4	Су,җир,һава	“Җир – безнең бердәм йортыбыз” күңел ачу кичәсе.

7. “ Матур әдәбият уку” белем бирү өлкәсе

“ Матур әдәбият уку” белем бирү өлкәсе эчтәлеге балаларда китап укуга кызыксыну һәм ихтыяҗ формалаштыру максатларын тормышка ашыруга юнәлтелә һәм **белем бирү бурычларын** билгели.

Көчле хис - кичерешләр чыганагы булган китапка һәм өлкәннәр белән әдәпле аралашуга кызыксыну формалаштыру.

Яшьтәшләре белән бергәләп тәрбияченең сәнгатьле уку яки сөйләмен тыңлау күнекмәләре булдыру.

Татар халык әкиятләрендә, язучы һәм шагыйрьләрнең әдәби әсәрләрендә вакыйгалар барышын күрсәтмәлелек (уенчыклар, рәсемнәр, хәрәкәтләр) ярдәмендә күзәтергә, аларның эчтәлеген сүзләр, хәрәкәтләр, ишарәләр белән белдерергә өйрәтү. Уен гамәлләрендә катанашасы килү теләге булдыру, кыен булмаган сорауларга җавап бирергә, персонажларга үз мөнәсәбәтен белдерергә, кара - каршы сөйләшүләр алып барырга күнектерү. Әдәби әсәрләргә карата хисси кичерешләр булдыру, әдәби сүзгә кызыксыну уяту.

Китаптагы иллюстрацияләрне караганда, әдәби әсәр геройларын һәм аларның гамәлләрен танырга булышу. Татар халык авыз иҗаты үрнәкләре (юаткычлар, әйтемнәр, бармак уеннары) белән таныштыру. Кече фольклор формаларын көндәлек тормышта куллануны хуплау.

Тәрбияче ярдәмендә татар әкиятләреннән өзекләрне сәхнәләштерергә өйрәтү.

Укыган әсәрләрдән аеруча кызыклы өзекләрне кабатлаганда, балаларга сүзләрне һәм катлаулы булмаган фразаларны әйтеп бетерергш мөмкинлек бирү.

Кечкенә күләмле шигырьләрне, шигъри фольклорның кече формаларын яттан сөйләүләрен хуплау.

8.Тәкъдим ителә торган әсәрләр

Балаларга уку өчен

Җырлар, такмаклар, эндәшләр, бармак уеннары; “Кояшкаем, чык, чык”, “Кәк – күк, кәк - күк”; “Әтисенә ай кебек”; “Бас ,кызым, эзенә”; “Баш бармак, балан ияк”, “Чума үрдәк, чума каз”; “Тилгән...”, “Салкын су, чиста су...”, “Бас ,кызым, Әпипә...” “Әтисе дә ярата...”, “Әйдә, әйдә, Зөбәйдә...”, “Песи, песи пескәем...”, “Минем кызым дәү кебек”, “Көзгегә карыйм эле...”, “Чәбәк – чәбәк әбкәсе...” “Там, там ,тамчы, там...”, “Гөлдергү, гөлдергү...”, “Суы сарыксын...”, “Минем кызым бик иркә...”, “Бармак, бармак, кайда булдың?”, “Олыга утын ярырга...”.

Әкиятләр: Татар халык әкиятләре: “Ата каз”, “Ике ялкау”, “Ябалак”, “Балыкчы аю”, “Тавык, Тычкан һәм Көртлек”, “Карт белән Төлке”, “Торна белән Төлке”,“Аю белән бабай”, “Кыз һәм икмәк”, “Аю белән хатын”, “Мәче белән аю”, “Кем нәрсә ярата?”, “Төлке белән Каз”, рус халык әкиятләре: “Йомры күмәч”, “Чуар тавык”, “Өч аю”; мари халык әкияте “Төлке белән Аю”; венгр халык әкияте “Комсызлык бәласе”; болгар халык әкияте “Тавык белән сарык”; абхаз халык әкияте “Кәҗә бәтин, Бәрән һәм Бозау”

Шигърият: М.Фәйзуллина. “Көзге яңгыр”; Р.Харис. “Лап-лап”; Ә.Исхак. “Чишмә”; Н.Каштан. “Безнең сыер”; Ә.Исхак. “Беренче рәхмәт”; З.Туфайлова. “Шофер булам”; З.Гомәрова. “Ул шуңа кечкенә”; Э.Мөэминова. “Үз телеңдә сойләшә”; Р.Харис. “Ботка”; Р.Вәлиева. “Минем сеңелем”; М.Мазунов. “Энесенә ул апа”; Б.Рәхмәт. “Су”, “Ләлә чана шуа”; Һ.Такташ. “Ләйлә”. Ә.Рәшит. “Кыш бабай” Җ.Тәрҗеманов. “Үзен бик чиста йөртә”; М.Мазунов.”Кәҗә”; Д.Гарифуллин. “Тавыклар белән Таһир”; Х.Халиков. “Зиләнең курчагы”; Җ.Дәрзаман. “Алмаз”; М.Фәйзуллина. “Тәти кул”; Ә.Ерикәй. “Тышта яз”; З.Гомәрова. “Минем бүләк”; Ә.Кари. “Ике кыз”; Х.Вахит. “Уңган сыерчык”; Г.Насыйбуллин. “Әнигә булышам”; Ә.Бикчәнтәева. “Минем бакчам”; Г.Таһирова. “Йокла,курчак”; Ә.Кари. “Курчак”; Р.Вәлиева. “Сүз тыңлаучан булыгыз”; Р.Харис. “Башмак кигәндә”; Ф.Яруллин. “Ап-ак иткән” А.Барто “Әни белән сөйләшү”, Ә.Юныс тәрҗемәсе.

Чәчмә әсәрләр. Әдәби әкиятләр: Д.Аппакова.” “Рөстәм”; Г.Бакир. “Сания инде зур үсте”; М.Әмир. “Бәби әйтә”; Р.Гыйззәтуллин. “Кечкенә Ринат”; А.Алиш. “Куян кызы”; Р.Батулла. “Елак әтәч”; Р.Гыйззәтуллин. “Айсылу”; Р.Ишморатова. “Яңа чана”; Г.Лотфи. “Песнэк белән Әнисә”; Г.Бакир. “Сания бакчага бара”; А.Әхмәт. “Минеке, тимә”; Җ.Тәрҗеманов. “Йокы бабай”; А.Алиш. “Чукмар белән Тукмар”; И.Шәймөхәммәтов. “Мактанчык бака”; Ш.Перро. “Кызыл калфак”, З.Садыйкова тәрҗемәсе; К.Ушинскийдан. “Әтәч үзенең гаиләсе белән”, “дару”, “Бергә җайсыз, аерым күңелсез”.

Мәсәлләр: Г.Тукай. “Җил белән Кояш”; К.Насыйри. “Комсыз эт”

Яттан өйрәнү өчен

Татар халык авыз иҗаты: “Кояш чык, болыт кач”, “Бас кызым, Әпипә” “Яңгыр ,яу!”, “Бу бармак...”, “Песи-Нечкәбил...”; Ә.Ерикәй. “Көз”; Ә.Бикчәнтәева. “Туп”; Ш.маннур. “Яратам”; Ә.Бикчәнтәева. “Салкын, саф һава”; Б.Рәхмәт. “Кыш бабай”; Н.Исәнбәт. “Куянкай”; З.Туфайлова. “Әни сүзе”; Б.Рәхмхт. “Яз”; Г.Лотфи. “Әтәч”. Р.Вәлиева “Яз”; Ш.Галиев “Дәү әнигә кучтәнәч”; Ә.Рәшит. “Кояшлы ил”.

9.Педагогик процессны программа – методика белән тәэмин итү.

Программалар

Н. Е. Веракс, Т. С. Комарова, М. А. Васильева редакциясендә «Туганнан алып мәктәпкә кадәр » мәктәпкәчә яшьтәге белем бирүнең якынча гомуми белем бирү программасы.

Р.К. Шаехова редакциясендә "Сөенеч-радость познания" җирле мәктәпкәчә белем бирү программасы.

Библиотека программы: «От рождения до школы» под общей редакцией Н.Е. Вераксы, Т.С. Комаровой, М. А. Васильевой, Л.И. Пензулаева:/Оздоровительная гимнастика. Комплексы упражнений. Для занятий с детьми 3-7 лет.- Мозайка – синтез, 2015.-128с.

Учебно- методический коплект к программе «От рождения до школы» под общей редакцией Т.Ф. Саулина :/Знакомим дошкольников с правилами дорожного движения: Для занятий с детьми 3-7 лет.- Мозайка – синтез, 2015.-112с.: цв. вкл.

Кулланмалар

Төп:

«Сәламәтлек» белем бирү өлкәсе.

И. М. Новикова. Мәктәпкәчә яшьтәгеләрнең сәламәтлек образы турында күзаллау формалаштыру. — М.; Мозаика-Синтез, 2009-2010.

Л. И .Пензулаева. 3-7 яшьлек балалар өчен сәламәтлек гимнастикасы. — М.: Мозаика-Синтез, 2009-2010.

2-7 яшьлек балалар белән физкультура – сәламәтләндерү эше: җәелдерелгән перспектив планлаштыру, шөгыльләр конспекты / төзүче - автор Т.К Ишинбаева – Волгоград 2011 ел.

З.С .Макарова. Мәктәпкәчә белем бирү учреждениеләрендә фитотерапия и ароматерапия . – М.Сфера, 2010 ел.

Һавада балаларның эшчәнлеген оештыру: икенче кечкенәләр төркеме /төзүче – автор В.Н.Кастрыкина, Г.П.Попова. – Волгоград: Укытучы, 2012. – 200б.

«Физик культура» белем бирү өлкәсе

Төп кулланмалар

Л.И Пензулаева . Балалар бакчасында физкультура шөгыльләре . Уртанчылар төркеме 4-5 яш – М., Мозаика - Синтез, 2016-112с.

Өстәмә кулланмалар

В.Г. Алямовская. Психологик – педагогик мониторингны оештыру./ Мәктәпкәчә яшьтәге учреждениядә сәламәтлек эшчәнлеген тормышка ашыру. Н.Новгород, 2000.

Е.А. Бабенкова, О.М. Федоровская . Дәвалаучы уеннар. 3 – 4 яшьлек балалар өчен , - М.: ТЦ Өлкә, 2009. – 64 б. (Сәламәт бала).

Ю.Ф Змановский . Балаларны сәламәт итеп тәрбиялик. – М., 1989.

М.Д. Маханева. Сәламәт баланы тәрбияләү. – М., 2000.

Д.В. Хухлаева. Мәктәпкәчә яшьтәге учреждениеләрдә физик тәрбия алымнары. – М.: Мәгариф, 1984.

«Социальләштерү» белем бирү өлкәсе

Уен эшчәнлеген җәелдерү.

Мин курчак белән бергә үсәм: 2-7 яшьлек балалар белән танып белү – уенлы шөгыльләр/автор - төзүче О.Р.Меремьянина.-Волгоград: Укытучы, 2012.

Яшьтәшләре һәм зурлар белән үзара бәйләнешкә керүнең элементар гомуми кабул ителгән норма һәм кагыйдәләргә тарту. правилам взаимоотношения со сверстниками и взрослыми (в том числе моральными)

Р. С.Буре. Мәктәпкәчә яшьтәгеләрне социаль – әхлак яктан тәрбияләү. Методик кулланма. – М., Мозаика-Синтез, 2010.

Гендерлык, гаилә, граждалык кирәк – яракларын, патриотик хисләр формалаштыру.
Е.К Ривина. Мәктәпкәчә яшьтәгеләрне гаилә һәм нәсел шәҗәрәсе белән таныштырыйк. Ата –аналар һәм педагоглар өчен кулланма. 2-7 яшьлек балалар белән эшләү өчен. – М.: Мозаика-Синтез, 2008.

«Хезмәт» белем бирү өлкәсе.
Төп кулланмалар
Т.С Комарова. Л.В Куцакова, Л.Ю Павлова. Балалар бакчасында хезмәт тәрбиясе – М., Мозаика-Синтез, 2005-2010.

«Иминлек» белем бирү өлкәсе
Төп кулланмалар
О.Ю Старцева. Юл фәне мәктәбе. Балалар юл - транспорты җәрәхәте профилактикасы. 2 басма. М.: ТЦ Өлкә, 2008.
К.Ю.Белая. Мәктәпкәчә яшьтәгеләрдә иминлек нигезен формалаштыру. Мәктәпкәчә яшьтәге учреждение педагоглары һәм ата – аналар өчен кулланма . - М.: МОЗАИКА-СИНТЕЗ, 2011.
Мәктәпкәчә яшьтәгеләр өчен юлларда үз –үзен тотуның иминлек кагыйдәләренә өйрәтү буенча шөгыльләр циклы. Шөгыльләр конспекты җыелмасы. / Төзүче.:Г.А. Галеева, С.М. Гафарова, З.Л. Ишьниязова, Р.Ш. Ахмадиева һ.б. – Казан: Г.У. «НЦ БЖД», 2009.
Мәктәпкәчә яшьтәге учреждениеләрдә балаларны юлларда үз –үзен тотуның иминлек кагыйдәләренә өйрәтү белем бирү планы һәм программасы. /җирле стандарт/ Р. Н. Минниханова, И. А. Халиуллина редакциялегендә.
Күрсәтмә кулланмалар:
Мәктәпкәчә яшьтәгеләр өчен юл йөрү кагыйдәләре. Мәктәпкәчә яшьтәге белем бирү учреждениесы информацион –эшлекле яктырту. / Автор- төзүче И.Л.Саво. Нәшрият БАЛАЧАК – ПРЕСС С.В Игнатова. Юл йөрү кагыйдәләренә өйрәтәбез. Мәктәпкәчә яшьтәгеләр өчен күрсәтмә - методик комплект / С.В.Игнатова.-М.: Нәшрият «Ювента», 2012. – 48б.+ 32б. төсле.

«Танып белү» белем бирү өлкәсе
СЕНСОРИК ҮСЕШ
Е.А Алябьева. Балалар бакчасында тематик көннәр һәм атналар. Планлаштыру һәм конспектлар. М.: ТЦ Өлкә, 2011.
Методик кулланмалар
Н.Е Веракс, А.Н. Веракс. Мәктәпкәчә яшьтәгеләрнең проект эшчәнлеге. – М., Мозаика-Синтез, 2008.

“Матиматик үсеш”
Методик кулланмалар
Заманча белем бирү технологияләре
В.П. Новикова, Л.И .Тихонова. Кюизнер таякчыклары белән аң – белемне үстерүче уеннар һәм шөгыльләр. 3-7 яшьлек балалар белән эшләү өчен. – М.: Мозаика-Синтез, 2009.
Игралочка. Практический курс математики для дошколҗников. Методические рекомендации. Часть 1 и 2. – Изд. 4-е, доп. И перераб./Л. Г. Петерсон, Е.Е. Кочемасова. – М.: Издательство “Ювента”, 2014, 224 с .: ил.

Бербөтен дөнья күренешен формалаштыру
Методик кулланмалар
Ф.В.Хәзрәтова, З. Г. Шәрәфетдинова, И.Җ.Хәбибуллина “Туган телдә сөйләшәбез” Казан “Фолиант” 2013.- 256 б
А.И. Иванова.Балалар бакчасында сезонлы күзәтүләр. Мәктәпкәчә яшьтәгеләр программасы. М.;ТЦ Өлкә,2010

«Аралашу» белем бирү өлкәсе
Төп кулланмалар
Ф.В.Хәзрәтова, З.Г. Шәрәфетдинова, И.Җ. Хәбибуллина “Туган телдә сөйләшәбез” Казан

“Фолиант”2013.63 -106 б. 4 – 5 яшьлек балаларның сөйләм теле. Программа. Методиккиңәшләр. Шөгыльләр конспектлары. Уеннар һәм күнегүләр/ Автор –төзүче О.С.Ушакова, Е.М.Струнина,М.;Вентана Граф,2008 – 224 б – 3 -7 яшьлек балаларны шөгыльләр өчен грамотага өйрәтү.; Мозаика – Синтез,2010.Н.С.Варенцова.

«Матур әдәбият уку» белем бирү өлкәсе

Методик кулланмалар

Ф.В. Хәзрәтова, З.Г.Шәрәфетдинова, И.Җ.Хәбибуллина “Туган телдә сөйләшәбез”.Казан. “Фолиант” 2013. 106 – 206 б.

“көч һәм рух тамырлары” Казан “Мәгариф” нәшрияты 1998ел (хрестоматия);

“Гөлбакча” /Автор – төзүче.Ф.Ю.Юсупов, З.Ф. Камалова, Р.А.Борһанова. Хрестоматия.

“Иң матур сүз”, / Автор- төзүче. К. В. Закирова, В.Г. Гомәрова, О.П. Ярикова, Р.Х. Хәсәншин. 04.12.2012. (Ата – аналар һәм балалар бакчасы тәрбиячеләре өчен хрестоматия)

“Төзү” белем бирү өлкәсе

Конструирование в детском саду средняя группа “Умные пальчики”/Автор- төзү А.И.Бартковский, И. А. Лыкова, Л.В. Двинина, Л.В. Грушина, А.В.Баринов 20.07.2017.

«Сәнгать иҗаты» белем бирү өлкәсе

Методик кулланмалар

Т. С. Комарова Балалар бакчасында икенче кечкенәләр төркемендә сәнгать эшчәнлеге буенча шөгыльләр. Шөгыльләр конспектлары . — М.: Мозаика-Синтез, 2007-2010.

Т.С. Комарова, Балалар сәнгать иҗаты. Тәрбиячеләр һәм педагоглар өчен методик кулланма. 2 басма Мозаика –Синтез, 2008.

Под ред. Л.А. Парамоновой. – Изд. 2-е, испр.- М.: ОЛМА Медиа Групп, 2015.- 592 с. : ил.

Г. С. Швайко Занятия по изобразительной деятельности в детском саду средняя группа ООО “Гуманитарный издательский центр ВЛАДОС”. 10.11.2000.

«Музыка» белем бирү өлкәсе

М.Б Зацепина. Балалар бакчасында культура ял итү эшчәнлеге – М., Мозаика-Синтез, 2006.

М.Б Зацепина, Т. В Антонова. Балалар бакчасында милли бәйрәмнәр. — М.:-Мозаика - Синтез, 2005-2010.

Балалар бакчасында музыка – сәламәтлек эшенең системасы: шөгыльләр, уеннар, күнегүләр/ автор – төзүче О.Н. Арсеньевская. – Волгоград: Укытучы, 2012. -204б.

Н.В Додокина., Е.С Евдокимова. Балалар бакчасында гаилә театры : балалар, ата –аналар, педагогларның бердәм эшчәнлеге. 3-7 яшьлек балалар белән эшләү өчен– М., Мозаика-Синтез, 2008

“Без менә ничек булдырабыз”. Балалар бакчасында музыка / З.Г Ибрагимова. Нәшрият “Мәгариф”

Гаилә белән бердәм эшчәнлек

Методик кулланмалар

Балалар бакчасында ата –аналар җыелышы: Икенче кечкенәләр төркеме / Автор - төзүче. С.В.Чиркова.–М.:ВАКО, 2011.

Күрсәтмә кулланмалар

Баланы тәрбияләүдә гаилә роле. Серия: «Мәктәпкәчә яшьтәге учреждение өчен информацион стендлар» – Өлкә, 2011.

Йогышлы авырулар. Серия: «Мәктәпкәчә яшьтәгеләр учреждение өчен информацион стендлар» – Өлкә, 2011.

Өстәмә әдәбият

Балалар бакчасында музей : әңгәмәләр, экскурсияләр, иҗади остаханәләр Н.В. Микляева, Н.Ф. Лагутина редакциялегендә. – М.: ТЦ Өлкә, 2011.

Т.С Комарова, М.Б Зацепина. Балалар Бакчасында тәрбия – белем бирү эше системасында

бердәмлек. Мәктәпкәчә яшьтәге учрежденияләр педагоглары өчен кулланма. – М.: Мозаика-Синтез, 2010.
«Коррекцион эш» бүлегенә әдәбият исемлеге. М.Ю. Картушина. 3-4 яшьлек балалар өчен логоритмик шөгыльләр конспекты. – М.: ТЦ Өлкә, 2008. – 128б. – (мәктәпкәчә яшьтәге учреждениядә логопед).
О.И.. Крупенчук. Балалар өчен бармак уеннары. С.П.:Литера,2005
Г.С Швайко. Сөйләм теле өчен уенлы күнегүләр. - М.:мәгариф,1988.